

R̄a Mateo

N̄un̄a r̄a Mateo, ja ua yø hya bi 'yo't'i ngue te bi 'yøtra Jesucristo.

Ja ua r̄a lista ngue yø thuh̄u ya yø mboxita r̄a Jesucristo.

¹ Ja ua r̄a lista ngue yø mboxita r̄a Jesucristo, gueh̄n̄a r̄a mbom'm̄eto n̄a ngue r̄a David. R̄a David, r̄a mbom'm̄eto n̄a ngue r̄a Abraham.

² R̄a Abraham, r̄a papá n̄a ngue r̄a Isaac. R̄a Isaac, r̄a papá n̄a ngue r̄a Jacob. R̄a Jacob, r̄a papá n̄a ngue r̄a Judá co 'n̄ɛ'ɥ m̄i'da yø n'yoh̄ɥ. ³ R̄a Judá, r̄a papá n̄a ngue r̄a Fares 'n̄ɛhr̄a Zara. N̄u r̄a mamá ya yonc'ei ya, n̄i h̄u ngue r̄a Tamar. R̄a Fares, r̄a papá n̄a ngue r̄a Esrom. R̄a Esrom, r̄a papá n̄a ngue r̄a Aram. ⁴ R̄a Aram, r̄a papá n̄a ngue r̄a Aminadab. R̄a Aminadab, r̄a papá n̄a ngue r̄a Naasón. R̄a Naasón, r̄a papá n̄a ngue r̄a Salmón. ⁵ R̄a Salmón, r̄a papá n̄a ngue r̄a Booz. N̄u r̄a mamá n̄a r̄a Booz n̄i h̄u ngue r̄a Rahab. R̄a Booz, r̄a papá n̄a ngue r̄a Obed. N̄u r̄a mamá n̄a r̄a Obed, n̄i h̄u ngue r̄a Rut. R̄a Obed, r̄a papá n̄a ngue r̄a Isaí. ⁶ R̄a Isaí, r̄a papá n̄a ngue r̄a dast'abi David. R̄a David, r̄a papá n̄a ngue r̄a Salomón. N̄u r̄a mamá n̄a r̄a Salomón, gue'a r̄a 'danxu mará xisu ndu r̄a Urías, b̄i nth̄atui r̄a David.

⁷ R̄a Salomón, r̄a papá n̄a ngue r̄a Roboam. R̄a Roboam, r̄a papá n̄a ngue r̄a Abías. R̄a Abías, r̄a papá n̄a ngue r̄a Asa. ⁸ R̄a Asa, r̄a papá n̄a ngue r̄a Josafat. R̄a Josafat, r̄a papá n̄a ngue r̄a Joram.

R̄a Joram, r̄a papá n̄a ngue r̄a Uzías. ⁹ R̄a Uzías, r̄a papá n̄a ngue r̄a Jotam. R̄a Jotam, r̄a papá n̄a ngue r̄a Acáz. R̄a Acáz, r̄a papá n̄a ngue r̄a Ezequías. ¹⁰ R̄a Ezequías, r̄a papá n̄a ngue r̄a Manasés. R̄a Manasés, r̄a papá n̄a ngue r̄a Amón. R̄a Amón, r̄a papá n̄a ngue r̄a Josías. ¹¹ R̄a Josías, r̄a papá n̄a ngue r̄a Jeconías co 'n̄h̄m̄i'da yø n'yoh̄. Gue'a r̄a pa'a ngue yø judío b̄i ma māb̄ent'i, b̄i ts'its'i i map'̄u ja r̄a h̄ai Babilonia.

¹² M'm̄efa p'̄uya r̄a Jeconías, r̄a papá n̄a ngue r̄a Salatiel. R̄a Salatiel, r̄a papá n̄a ngue r̄a Zorobabel. ¹³ R̄a Zorobabel, r̄a papá n̄a ngue r̄a Abiud. R̄a Abiud, r̄a papá n̄a ngue r̄a Eliaquim. R̄a Eliaquim, r̄a papá n̄a ngue r̄a Azor. ¹⁴ R̄a Azor, r̄a papá n̄a ngue r̄a Sadoc. R̄a Sadoc, r̄a papá n̄a ngue r̄a Aquim. R̄a Aquim, r̄a papá n̄a ngue r̄a Eliud. ¹⁵ R̄a Eliud, r̄a papá n̄a ngue r̄a Eleazar. R̄a Eleazar, r̄a papá n̄a ngue r̄a Matán. R̄a Matán, r̄a papá n̄a ngue r̄a Jacob. ¹⁶ R̄a Jacob, r̄a papá n̄a ngue r̄a José, n̄una rá damme r̄a Maya. Guehna r̄a Maya rá mamá r̄a Jesús. A n̄una r̄a Jesús, n̄i h̄u ngue r̄a Cristo, guehna bá t'̄ets'i ngue d̄i ndast'̄abi.

¹⁷ Jan̄angue 'de'm̄a goho yø papá b̄i m'm̄ai ngue b̄i m'm̄ahyø basi, bá f̄adi ngue r̄a Abraham asta r̄a David. 'De'm̄a goho yø papá b̄i m'm̄ai, bá f̄adi ngue r̄a David asta gue'm̄ø m̄i mb̄entyø judío ngue b̄i ts'ixp̄u ja r̄a h̄ai Babilonia. Bá fu'̄u yø pa'̄u p'̄uya ngue b̄i m'm̄ahm̄i 'de'm̄a goho yø papá asta gue'm̄ø m̄i m'm̄ahra Cristo.

Ya b̄i m̄ihra Jesucristo.

¹⁸ Nguna bá njap'̄u bá m̄ihra Jesucristo. Nuna r̄a Maya ya xi nhohra hya ngue d̄i nth̄atui r̄a José. P̄e

hante ngue da me, ya mi ha ra basi. Pe ra Espiritu Santo'a bi japi ngue bi hya ra basi. ¹⁹ A nuna ra José, ya ja ngue da 'yot'e ngue ra damme. Mi za mi badi ngue ya ha ra basi ra Maya, bi ne ra José ngue xta 'yot'e te mmamp'u ja ra ley ngue xti nxummi ra xisu. Pe himbi nepe xta mbadi xangu yø ja'i te xta 'yot'e. ²⁰ Mente di n'yomfeni te ja ngue da 'yorbaya, nu'mø mi n'aha, bi nu n'na ra anxø Oja 'mø mi n'ui. Bi 'yembi:

—Ague José ra mbom'meto'i ra David, ogui su guí mmε'a ni xisu ra Maya. Porque nu'a ra basi ha'a, gue'a ra Espiritu Santo bi japi bi hya ra basi. ²¹ Nuna ra Maya, di m'mu'a n'na ra ts'unt'u 'nε gdi hutj ngue ra Jesús. Porque nuna, guehna da yanyø ja'i ja yø ts'oqui na —bi 'yembi.

²² Ya bi nja gätho ya yø hya ya para ngue di nja'a te ra hya bi bennbabi ra pøngahya Oja bi ma, bi 'yεna: ²³ “Nu'a n'na ra hmute xisu da hya ra basi ngue dra ts'unt'u. Nu'mø bi m'mui, di hu ngue ra Emanuel”, bi 'yεna. A nuna ra Emanuel i nne da ma ngue ya 'daua di 'bhmε Oja.

²⁴ Mi nnu'a nt'aha ra José, bi 'yot'e tengutho xi xihra anxø nuna ra m'menhni Oja. Bi zixra Maya p'uya ngue di m'mahmi. ²⁵ Pe himbi dädi mente ra pa bi hya ra basi ra Maya. Mi za mi m'mahra mdi ts'unt'u ra Maya, nuna ra José i hutj ngue ra Jesús.

2

Bi ma nthanne ra Jesús.

¹ Nup'u ja ra hnini Belén ngue ra häi Judea, ja bi mip'u ra Jesús. Guehya yø pa mi ndast'abi ra Herodes, ga mdi manda'a ra xequi'a. Nup'u ja ra

danihni Jerusalén bi zøp'u 'da yø n'yohu ngue ja yø mfaði ngue di xädi te ga 'yo yø sø, bi 'yep'u ja n'na ra häi ni bøxyadi. ² Bi 'yännbaya, bi 'yembj:

—¿Haru 'bähra 'uene nu'a bi mihya, nuna rá dast'abi yø judio? Porque nup'u ni bøxyadi dá handähe n'na ra dasø, gue'a ra hmeya'a ngue ya bi mi. A nuyá, nná ehε ga thannehe ya —bi 'yena.

³ Nuna ra dast'abi Herodes mi zä mi 'yøhna ra hya na, ya da zährá n'yomfēni ngue su. Da guehyø mmengu Jerusalén, gä bi nsu. ⁴ Nuna ra dast'abi bi zonhni gätho'u yø hmu yø mmäcja, da guehyø xännbate ngue ra ley. Bi 'yørpa ra nt'änni ngue haru ja ngue di mihra Cristo nuna bá εx Oja ngue di ndast'abi. ⁵ Nuya bi t'ørpa ra nt'änni p'uya, bi 'yembra Herodes:

—Nup'u ja ra hnini Belén ngue ra häi Judea ja di mip'u. Porque gue'a ra hya bi 'yotrá pøngahya Oja'a, bi 'yena: ⁶ “Nup'u ja ra hnini Belén ngue ra häi Judea, man'na tate'a ngue gätho yø danihni ja'a ra häi'a. Porque ja da pømp'u n'na ra dast'abi nu'a di mandagui'u ma ja'i ngue yø judío”.

⁷ A nuna ra Herodes nt'aguitho bi zon'u yø n'yohu øtra nt'änni, ena ngue paði te ga 'yo yø sø. Ra Herodes bi 'yänni tema pa bá fädi bi nequì ra sø. ⁸ Mi xifi hanja p'uya, nuna ra Herodes bi 'yembj:

—Ni mähä Belén, bá homhmu ra 'uene asta gue'mø guá timhmu. Nu'mø guá timhmu p'uya, gdí 'yehmì ua ngue guí xicju njuani, n'namhma ngue 'nequì ga mma ngue ga ma thanne —bi 'yembj.

⁹ Nuya yø n'yohu, mi 'yø'a ra hya bi xihra dast'abi, bi ma. Nu'a ra sø xi hyanda m'met'o p'u ni bøxyadi, mahømbi hyandi ngue bí ja ra sø p'u ha

n̄i ma. Nup'ʌ ja r̄a ngu 'bʌhra 'uene ja sɔp'ʌ rá thai r̄a sɔ, gue'a hantho'a. ¹⁰ M̄i z̄ä m̄i hyandi hapʌ exa ja ngue d̄a z̄oni, janjuani di johya. ¹¹ M̄i z̄omp'ʌ ja r̄a ngu, bi yut'ambo. B̄i nu ngue 'bʌp'ʌ r̄a 'uene conn̄a Maya rá mamá. Gä bi ndantyøhm̄u'ʌ yø n'yohʌ ngue bi danne r̄a 'uene. Bi x̄ahyø 'ben̄i ngue bi hyahra oro op'ʌ, conn̄a hoga bopo mahotho ga yuni 'n̄ε man'na r̄a hoga bopo n̄i hu ngue r̄a mirra, ḡä bi unni.

¹² M'm̄εfa p'ʌya, nu'mø m̄i n'ahya yø n'yohʌ, bi 'yut'a Oja ngue nu'mø b̄i mengui, ya h̄indi map'ʌ ha 'bʌhra Herodes. Sinoque n'nan'yo man'na r̄a 'yu di mengui.

B̄i ts'ixra Jesús i map'ʌ ja r̄a häi Egipto.

¹³ M̄i ma ya yø n'yohʌ, nu'a n'na rá anx̄ε Oja b̄i nu r̄a José 'mø m̄i n'aha ngue b̄i n'ȳmbi:

—Dami nangui n'na zihmantho, guí sixra 'uene co 'n̄hr̄a mamá. Gui 'dagui, i map'ʌ ja r̄a häi Egipto. Ja bá m'm̄ap'ʌ asta gue'mø ga xi'i ngue guá pengui. Porque nuyá, r̄a Herodes d̄a hyonna 'uene ngue d̄a hyo —bi 'ȳmbi.

¹⁴ Nxuitho'a r̄a ora'a, p̄ε r̄a José n'na zihmantho b̄i nangui ngue bi zixra 'uene conn̄a mamá. B̄i ma, i ma Egipto. ¹⁵ Ja bá m'm̄ap'ʌ asta gue'mø m̄i d̄u r̄a Herodes. Nguna b̄i nja para ngue d̄i nja ya yø hya bi b̄ennbabi rá p̄ongahya Oja d̄a mā ngue bi 'ȳna: “Ga ma si mā Ts'unt'ʌ bí 'bʌ'a Egipto”, bi 'ȳn'Oja.

Xangu yø 'uene bi thop'ʌ ja r̄a hn̄ini Belén.

¹⁶ M̄i bahra Herodes ngue nuyā yø n'yohʌ b̄i nyau ngue honna 'uene ya h̄in'i mengbʌ ha 'b̄ui, man'natho b̄i mbøc̄ue p'ʌya. B̄i menhyø soldado p'ʌ ja r̄a hn̄ini Belén ngue bá ho yø ts'unt'ʌ nu'ʌ

'bua nyo jeya panī gai. Gätho mathet'i ra hnini Belén bi tho yø ts'ant'ua. Porque yø n'yohua bi xifi ngue hinguī tho'a nyo jeya xi mađi bi nu ra sø. ¹⁷ Ra ndødummui bi nja tengutho ra hya bi 'yotra pøngahya Jeremías, bi 'yena: ¹⁸ “Nup'ua ja ra hnini Ramá bi t'øde ngue janjuani ngue ya dummui n'na ra xisu, 'ne zoni. Guehna ra Raquel i zoni ngue xi thopyø basi. 'Ne himbi ne xtí nhojpabi rá mmui porque ya gä xi du yø basi”.

Nuna ra Jesús i ts'ixpua ja ra hnini Nazaret.

¹⁹ Mi du ra Herodes, nup'ua Egipto mambi 'buhra José bi n'ui 'mø minxui ngue n'na rá anxε Oja bi 'yembī:

²⁰ —A nuyá, dami sixra ts'ant'ua conná mamá, i map'ua ja ra häi Israel. Porque ya bi du ra Herodes nuna mi nne xta hyo ra ts'ant'ua ya —bi 'yembī.

²¹ Nuna ra José p'uya, bi zixra ts'ant'ua conná mamá, bi ma i map'ua ja ra häi Israel. ²² Pe mi 'yø p'uya ngue nuna ra Arquelao rá ts'ant'ua ra Herodes, guehna mi ndast'abi p'ua ja ra xεqui mi nne xtí ma. Porque bi ponnabi ndu rá papá. Ra José p'uya bi zu xtí map'ua ja ra xεqui ngue ra häi Judea mađi manda na. Mahømbi n'ui ra José p'uya, bi sifi ngue di map'ua ja ra häi Galilea. ²³ Mi zømp'ua ja ra häi Galilea, bi m'map'ua ja ra hnini Nazaret. Nguna bi 'yøt'e para ngue di nja ya yø hya xi manyø pøngahya Oja ngue bi 'yena: “Nuná, di hutyo ja'i ngue ra mmengu Nazaret”.

3

Nuna ra Xuua bi 'yøtra nxixya bi xihyø ja'i ngue di nsä, da dø'mra Jesús bá ep'ua.

¹ Nū'ᵃ yø pa'ᵃ p'ᵃya, nūna rā Xuua mi øtra nxixya p'ᵃ ja rā häi Judea, mi dᵃ'mi bi xihra hya yø ja'i bi mpɛti p'ᵃ ja rā dapo. ² Bi 'yɛmbyø ja'i:

—Dami 'bä'ni mmaihᵃ, gui hyɛhmᵃ p'ᵃ rā nts'o gni 'yohᵃ. Porque ya dā guehyø pa jar'ᵃya dā 'yu Oja ngue di manda ua —bi 'yɛmbi.

³ Nūna rā Xuua guehna bi manna pøngahya Isaías 'mø mi nya ngue bi 'yɛna: “Dā t'øde te dā man'a n'na nc'ɛi dā manna hya p'ᵃ ja rā dapo ngue dā 'yɛna: Dami nsähᵃ ya, porque ya bá ɛp'ᵃ rā Hmu, dā 'yɛmbyø ja'i”.

⁴ Nū rá he rā Xuua, gue'ᵃ yø xingu rā cameyo ntøt'e ngue rā ulu. Di ngat'a n'na rā xifani. Nū'a te si p'ᵃya, yø mmäcja t'axi mi sa. 'Nɛ rā t'afi t'asa timp'ᵃ ja rā dapo mi si. ⁵ Xangu yø ja'i bi zøp'ᵃ 'buhra Xuua ngue øxra hya bi ma. Bi zøp'ᵃ yø ja'i bá nɛxpᵃ ja rā hnini Jerusalén, gätho'ᵃ yø hnini ja'a rā häi Judea, gätho'ᵃ yø xequi ngue rā dathe Jordán, gä bá ɛhyø ja'i. ⁶ Nuyya yø ja'i bi ma ngue ja yø ts'oqui, guehya bi xixyabi rā Xuua p'ᵃ ja rā dathe Jordán.

⁷ Mi nū rā Xuua ngue mandøngu dyø judío 'bup'ᵃ ni 'yɛhɛ di xixyabi. 'Bup'ᵃ yø fariseo, 'bup'ᵃ yø saduceo. Bi 'yɛmbaya:

—Guí øthᵃ tengutho øtyø c'ɛya ngue 'da'mø bá ɛp'ᵃ rā sibi. Xiya, ¿hague gni pahma ngue bá ɛp'ᵃ rā ndate castigo di nja? ⁸ Dami 'yøthᵃ rā nho, n'namhma di nɛqui ngue ya gá hyɛhmᵃ p'ᵃ rā nts'o. ⁹ 'Yo sä guí ɛna ngue ya hinte guí jahᵃ ngue yø mbom'meto'ahᵃ rā Abraham. Porque dí xi'ahᵃ ngue nūua ja yø do ja ua, dā zä dā 'yøt'Oja ngue dā bøcua yø mbom'meto rā Abraham. ¹⁰ Guí øthᵃ

tengutho yø za h̄ingui z̄adi, guí njathu p'uya. Pɛ ya ja ra acha da 'yɛxyø za. Gátho yø za h̄ingui nne d̄i nz̄adi, da t'ets'i ngue da ma nt'udi. ¹¹ A n̄ugui, majuan̄i ngue n̄uya yø ja'i i mma ngue da hyɛp'u ra nts'o, guehya d̄adi xixyabi conn̄a dehe ya. Pɛ bá ɛp'u man'na da 'yøtra nxixya conn̄a sibi 'mø bi ha'ah̄u ra ts'edi ra Espíritu Santo. N̄una, man'na tate na ngue n̄ugä. ¿Haru gue ga s̄acä tengu na? ¹² Guehna da huanhyø ja'i na tengutho 'mø mahoqui ra trigo, n'nani n̄i ma yø xi. Ra trigo p'uya, mapɛti ngue da 'bets'i. Nu'a rá xi p'uya, da t'up'u ja ra sibi h̄injam'mø da huɛt'i.

Ra Xuua bi xixyabi ra Jesús.

¹³ N̄una ra Jesús bá nɛxp̄u ja ra häi Galilea, bi zøp'u ja ra d̄athe Jordán m̄i 'b̄ahra Xuua ngue bi xixyabi. ¹⁴ Pɛ ra Xuua h̄ingui nne xtí xixyabi ra Jesús. Bi 'yɛmbi:

—N̄ugä go d̄i nnegä ngue gui xixyagui, 'nɛ go gn̄i 'yɛhɛ ngue ga xixya'i ya —bi 'yɛmbi.

¹⁵ Pɛ ra Jesús bi 'yɛmbr̄a Xuua:

—Dam̄i ne ngue gui xixyagui, porque jatho ga øt'ui'a te ga d̄i m̄anda Oja —bi 'yɛmbi.

Jan̄angue ra Xuua bi xixyabi ra Jesús. ¹⁶ Høntho b̄i nxixya ra Jesús, b̄i ma nenthe p'uya. Bi nu ngue bi xohra c'amahɛts'i. Nu'a ra Espíritu Santo, ɛntho n'na ra paloma p'u i hnu, ngue bi zøp'u ja rá ya ra Jesús. ¹⁷ Bi t'ø p'uya ngue bá nya Oja maya, bi 'yɛna:

—N̄una 'b̄acua ya, guehna mā Ts'unt'u d̄adi mad̄i. A n̄uyá, jan̄uan̄i ngue ja ḡampähä conn̄a nguehna —bi 'yɛna.

4

Ra zithu bi hyonnbi ha di 'yøtra ts'oqui ra Jesús.

¹ Ra Espíritu Santo bi zixp_u bí ja ra dapo ra Jesús para ngue ja da sãmhya p'_u ra zithu, da hyonnbi ha di mestho ra hya di manda Oja. ² Mente nyote ma pa, ra pa ra xui himbi zi ra hmε. M'mefa p'_uya, ya bi zã ngue mathoguitho tu manthuhu. ³ Ra zithu p'_uya bi guarb_u 'bãhra Jesús. Bi hyonnbi ha di 'yøtra ts'oqui, bi 'yεmbi:

—Nu'mø ngue gue'e rá Ts'unt'_u'i Oja, dami 'yøt'e ngue yø do jan_u da gohi di nthuhmε —bi 'yεmbi.

⁴ Mi dahra Jesús, bi 'yεmbra zithu:

—Nup'_u ja ra Maca Libro, nt'ot'i p'_u ra hya ngue εna: “Nu ra ja'i hinda ne da 'yøde te mman'Oja, madague'a da zi ra hmε ra ja'i, pε ya hinda zã di m'mai”.

⁵ Ra zithu p'_uya, bi zixp_u ja ra maca danihni Jerusalén, bi ntøp'_u ja rá 'bet'e ra nija. ⁶ Bi 'yεmbi:

—Nu'mø gue'e rá Ts'unt'_u'i Oja ya, dami nsäcua ya. Porque nt'ot'i p'_u ja ra Maca Libro ra hya ngue εna: “Nuna Oja, da penhyø anxε ngue da mä'i. Da 'yøt'e ngue njanate gdi søt'a häi, n'namhma ngue hinda un'na ni gua yø do” —bi 'yεmbi.

⁷ Mi dahra Jesús, bi 'yεmbra zithu:

—Xquet'a nt'ot'i ra hya p'_u ja ra Maca Libro ngue nuna Oja, hinjonda zãnnbi te da 'yøt'e para ngue da fadi ngue'mø majuan_i te mma ogue hin'na.

⁸ Ra zithu p'_uya bi zixp_u bí ja n'na ra danyuni. Bi japi ngue da hyandi gãtho yø nación i ja rá ngu_{ni} nximhäi. 'Nε da hyandi te gã ra nho ga 'bui. ⁹ Bi 'yεmbi:

—Nu te gä guí handya, gä gä 'da'i ngue'mø gui ndantyøhmü gui thannegui —bi 'yεmbi.

¹⁰ Pε ra Jesús bi 'yεmbi:

—Dami 'uegue grá zithü. Porque nt'ot'i p'ü ja ra Maca Libro ngue hønt'a ra Hmü Oja ja ngue da ma nthanne, hñjom man'na.

¹¹ Nu'a ra zithü p'üya, bi zop'ü ra Jesús, bi ma. Bá εhyø anxε p'üya ngue bi mäts'i.

Ya bi dε'mra Jesús ngue bi manna hya p'ü Galilea.

¹² Bi 'yεhra pa ngue bi n'ofädi ra Xuua. Mi 'yøhra Jesús ngue ya ofädi, bi ma p'üya i mpa p'ü ja ra häi Galilea. ¹³ Bá sop'ü ra hnini Nazaret, bi ma dan i m'müp'ü ja ra hnini Capernaum. Nuna ra hnini na, ja jarbü ja ra nenzabi nüp'ü di ntøt'a häiui ra Zabulón conna häi Neftalí. ¹⁴ Nguna ra hya bi nja para ngue di nja'a te ra hya bi 'yotra pøngahya Isaías ngue bi 'yεna: ¹⁵ “Nu'ü yø mmεngu p'ü ja ra häi Zabulón, 'nε'ü yø mmεngu p'ü ja ra häi Neftalí, guehya yø ja'i 'büp'ü jonna nenzabi, 'nε'ü rá m'müp'ü man'na nguadi ra dathe Jordán, 'nεp'ü ja ra häi Galilea, ja jap'ü n'na ra xεqui ngue 'bähyø ja'i hñgyø judío. ¹⁶ Nüya yø ja'i ya mi 'bε 'bexui, pε nüyá, ya bi nü xanho ra nyot'i ya. Guehya yø ja'i εntho ya xi dü, pε nüyá, ya bi yorpabi ra nyot'i ya”, bi 'yεna.

¹⁷ Ya bi dε'mi bi xihra hya yø ja'i ra Jesús, bi 'yεmbi:

—Dami 'bä'ni mmüi ngue gui hyεhmü p'ü ra nts'o gni 'yohü. Ya da guehyø pa ja p'üya da 'yü Oja ngue di manda ua ya.

Ra Jesús bi zixi goho yø mahua, bi 'yøt'e ngue yø xädi.

18 Nup'ɥ ja ra nenzabi Galilea, bi thop'ɥ n'na pa ra Jesús. Ja bi dīmp'ɥ yoho yø mahua ngue di n'yohɥ. Nu'a n'na i Simu, 'nɛ xquet'a i Bedu. Nuna man'na, ra Andre. Nuya yonc'ɛi ya, mi entyø xit'a p'ɥ ja ra dehe ngue pahua. 19 Mi nu ra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Ma ga mmähä n'yø. Ya hīngyø hua guí theui ya, sinoque ga xän'nai ha gdi theui yø ja'i ya —bi 'yɛmbi.

20 'Bexpi zop'ɥ yø xit'a ngue bi mähä ra Jesús. 21 Mi thohmits'ɥ nīnguep'ɥ p'ɥya, mahømbi dīmp'ɥ mi yonc'ɛi di n'yohɥ ngue n'nat'a yø papá. Ra Jacobo 'nɛhra Xuua, guehya yø ts'unt'ɥ ra Zebedeo. 'Dap'ɥ mi ohɥ rá papá p'ɥ ja ra barco ngue pøtyø xit'a. Ra Jesús bi xifi ngue da mähä. 22 Nuya ts'its'i, 'bexpi mähä ra Jesús, bi zop'ɥ ja ra barco yø papá.

Nup'ɥ ja ra häi Galilea ja bi mamp'ɥ ra hya ra Jesús.

23 Ra Jesús bi n'yo ndap'ɥ bi zä ga ra häi Galilea. Nu'mø bi zømp'ɥ ja yø nija di mpeti yø judío, xännbabi yø ja'i rá hya Oja. Xihyø ja'i ra hoga 'da'yo hya ngue ha di njap'ɥ di zo rá 'yɛ Oja yø ja'i. 'Nɛ øthe yø ja'i di hyenni. Hønt'a bi zä man'ɥ hɛmbyø ja'i, ga øthe. 24 Gätho ra häi Siria bi n'yo ra hya te øtra Jesús. Janangue nup'ɥ 'bæhra Jesús bi ts'innbabi to ga xan'ɥ, ndana bi zä man'ɥ hɛmbi. Nu'ɥ yø ja'i n'youi yø ts'onthi bi ts'innbi ngue øthe. Bi ts'innbabi yø ja'i di guxtyø ts'i 'mø bi ga ra n'ɥ n'youi. Da guehyø ja'i tudyø gua bi ts'innbabi ra Jesús ngue da 'yøthe. 25 Nup'ɥ ni ma ra Jesús xandøngu yø ja'i tenni. Bá nɛxi'da yø ja'i p'ɥ ja ra häi Galilea. Bá nɛxi'da yø ja'i p'ɥ ja ra häi Decápolis. Bá nɛxi'da yø ja'i p'ɥ

ja rā hnini Jerusalén. Bá nexi'da yø ja'i p'ʌ ja rā häi Judea. Bá nexi'da yø ja'i p'ʌ man'na nguadi rā dāthe Jordán.

5

Rā Jesús bi xänbā rā hyā yø ja'i p'ʌ ja n'na rā nyuni.

¹ Bi nū rā Jesús ngue xandøngu yø ja'i bi zøhø. Bi map'ʌ bí ja n'na rā nyuni, bi hyoni hapʌ dā mī. Nū'ʌ yø xādi p'ʌya bi mäspʌ hūdi. ² Nūnā rā Jesús bi dʌ'mī bi xänbā rā hyā yø ja'i. Bi 'yɛmbi:

³ —Rā mmɛnthi di nthɛui yø ja'i nūya ɛntho hyoya, porque tinyø mmɛi ngue di 'bɛhrā nho. Porque guehya yø ja'i dā zo rá 'yɛ Oja bí 'bʌ mahɛts'i ya.

⁴ Rā mmɛnthi di nthɛui yø ja'i tū yø mmɛi. Porque Oja di hojpabi yø mmɛi ya yø ja'i ya.

⁵ Rā mmɛnthi di nthɛui yø ja'i hīndi 'yɛxpʌ 'bʌhyø mmic'ɛiui. Porque guehya yø ja'i dā gohmi rā häi mā yat'i ya.

⁶ Rā mmɛnthi di nthɛui yø ja'i nūya ho yø mmɛi ngue honi ha di 'yøtra nho, tengutho 'mø di tūmanthuhu di ja ndummɛi ngue honi ha di nsihmɛ. Porque dā mǎx Oja ngue dā zā dā 'yøt'e.

⁷ Rā mmɛnthi di nthɛui yø ja'i nūya dā 'yøtra mǎte ngue dā mǎxyø mmic'ɛiui. Porque guehya yø ja'i ya dā 'yørpā rā mǎte Oja ngue dā mǎts'i.

⁸ Rā mmɛnthi di nthɛui yø ja'i ngue hīn tema nts'o so yø mmɛi. Porque guehya yø ja'i dā nū Oja ya.

⁹ Ra mm̄enth̄i d̄i nth̄eui yø ja'ì nuya da japi ngue d̄i nhojpa'ũ d̄i ns̄wi. Porque guehya yø ja'ì da gohi ngue yø bas̄i Oja ya.

¹⁰ Ra mm̄enth̄i d̄i nth̄eui yø ja'ì nuya da zã ra n'ũ da ts'ũi ngue hon̄i ha d̄i n'yo xan̄ho. Porque guehya yø ja'ì da zo rá 'yε Oja bí 'bũ mah̄ets'ì ya.

¹¹ Ra mm̄enth̄i guí nth̄eui 'mø bi ts'ũ'i ngue guí tenngah̄ũ. Da ts'an'ah̄ũ, da ts'ãn'nah̄ũ yø feh̄n̄i.

¹² Dam̄i johyah̄ũ 'mø ngue ngu'a b̄i nja, d̄i nja'ah̄ũ mpäh̄ä, porque xangū n̄i nzäb̄ih̄ũ bí ja mah̄ets'ì. Ya quí pah̄m̄ũ ngue nu'ũ yø pøngah̄ya Oja xa m'mũ'a m'met'o xquet'a bi ts'ũi.

B̄i ma ma hyεqui ra hya te ja ngue da n'yo yø xädi ra Cristo.

¹³ Nū ra ũ, i ja rá 'b̄efi ngue nū tem̄a japi ya hind̄i nts'on̄i. Guí njath̄ũ p'ũ ua ja ra ximhäi ya, ngue guí 'b̄ũhm̄ũ ua, ya xøt'atho ra nts'o da 'yøtyø ja'ì. Pε nū'mø b̄i m'meh̄rá ts'edi ra ũ, ya hind̄a zã to da japi ngue xt̄a n'ũ mah̄øn'a. Ya hinte d̄i mūui ra ũ, da t'ei, da n̄εp'ũ yø ja'ì.

¹⁴ Nū'a te gni 'yoh̄ũ ya, i nnudyø ja'ì 'b̄ũcua ja ra ximhäi. Gue'ah̄ũ, tengutho n'na ra nyot'i di yorb̄ũ ja ra 'b̄exūi, i nnutho gätho yø ja'ì. Gue'ah̄ũ, tengutho n'na ra hn̄in̄i 'mø bi ja maxøts'e ra nyun̄i, i nnutho gätho yø ja'ì. ¹⁵ Nū'mø b̄i ma ma saqui n'na ra lámpara, hind̄a thørb̄ũ ja ra huada, sinoque da thøxp̄ũ ja ra nthøxanyot'i n'namh̄m̄a ngue di yorpi gätho'ũ 'b̄ũ'ambo ra ngu. ¹⁶ Dam̄i njath̄ũ p'ũya, dam̄i neh̄ũ ngue da nū yø ja'ì'a te ra nho guí øth̄ũ. Nū'mø b̄i nū yø ja'ì'a ra nho guí øth̄ũ p'ũya, yø ja'ì da 'yεspabi n̄a n̄i Papáh̄ũ bí 'b̄ũ mah̄ets'ì.

Ra Jesús b̄i ma ngue xan̄ho rá ley Oja.

17 A nuyá, 'yo guí ε hm μ ngue dá ε h ε ga hacä rā ley bi 'yotra Moisés, ogue ga hacä'μ yø hya bi nxännbate yø pøngahya Oja. Nu'a, hin'na'a. Sinoque dá ε h ε ngue nu'a te gäma hya mmamp'μ ja rā ley, gä gue'a ga thogä'a. 18 Nugä majuanī te dí xi'ahμ, mēnte ngue di siguetho ja rā c'amah ε t's'i 'nehra häi, nu'a te gäma hya nt'ot'i p'μ ja rā ley, ni xinga n'na rā letra, ni xinga n'na rā punto di sä ngue da thaquī astā gue'mø bi nja gätho'a tema hya nt'ot'i. 19 Janangue nuyá, nu to bi zä ngue festho rā hya di manda rā ley, madague'a zits'atho, 'n ε da ngu'a da xännbabi mi'da yø ja'i ngue da mēstho rā hya, guehna rā ja'i ngue hinga eða hnu mansu p'μ mah ε t's'i na. P ε nu rā ja'i ngue da 'yøt'e te mmanna ley 'n ε da ngu'a da xännbabi mi'da yø ja'i ngue da 'yøt'e, guehna rā ja'i da hnu mansu p'μ mah ε t's'i na. 20 Nugä dí xi'ahμ ngue nu'mø guí nne di nca'ahμ p'μ di manda Oja, mā datho nne ngue xtā ndønho te gdi n'yohμ, ngue'a te ga 'yo yø xännbate ngue rā ley 'n ε 'a te ga 'yo yø fariseo.

Hingui ho ngue to da nu man'μ rá cu.

21 Ya xcá 'yøhm μ yø hya bi sännbabi yø ndiua manjam'mø ngue bi t'ēmbi: “Yo grá hyote. A nu rā ja'i ngue di nhote, jatho da thaspā rā güenda ngue da ma rā castigo”, bi t'ēmbi. 22 P ε nugä dí xi'ahμ ngue nu rā ja'i da nu man'μ rá cu, jatho da thaspabi rā güenda. A nu rā ja'i ngue xihyø ts'omhya rá cu 'mø yaui, jatho ngue di mpēti yø ts'at'abi da hyaspabi rā güenda. Nu to ēmbi ngue rā ndonda rá cu, da ma rā nidu hapμ di nzø.

23 A nuyá, xi'mø guí mmap'μ ja rā altar ngue guá ørpahμ rā 'bøt'e Oja, 'n ε ja da sop'μ ni mmwi ngue

h̄inguī ho te xcá 'yørpa n̄i cūh̄a, ya h̄inguá øth̄a ra 'bøt'e. ²⁴ Sinoque bá sohn̄i 'bøt'eh̄a p'ua ja rā altar, guá pengui guī nhojp̄aui n̄i cū. Ja guá pengui guī dā n̄i 'bøt'eh̄a p'uya.

²⁵ Nu'mø bi ma ma yap̄i'ah̄a, nu'a di yap'ah̄a dam̄i nhojp̄ah̄a p'ua ja rā 'yu, n'namhma ngue h̄indi dā'ah̄a p'ua ja rā ts'ut'abi. Porque nu'mø ya bi ndā'ah̄a p'ua ja rā ts'ut'abi, rā ts'ut'abi di dā'ah̄a rā policia. Rā policia p'uya dā zixah̄a fādi. ²⁶ Majuan̄i te dí xi'ah̄a, ngue nup'ua ja rā fādi, ya h̄inda zā guá pønthoh̄a, guá pømh̄ma astā gue'mø guá jut'i gātho rā m̄enyū dā ts'än'nah̄a.

H̄inguī ho di n'yots'om'mäi rā ja'i.

²⁷ Ya xcá 'yøhm̄a rā h̄ya bi sännbabi yø ja'i ngue bi t'emb̄i: “Yo grá 'yots'om'mäi”. ²⁸ Pē nügä dí xi'ah̄a ngue nu to h̄eta n'na rā xisu 'n̄e so rá mm̄ui ngue di n'yots'om'mäiui, ya satho 'mø majuan̄i bi n'yots'om'mäiui rā xisu h̄eti.

²⁹ A nuyá, nu'mø guí en̄a ngue rá ts'oqui n̄i dā ngue n̄i n'yēi p'ua guí øth̄a rā ts'oqui, dam̄i hyah̄ni dā, guí 'yēi. Man'na xanho ngue di m'm̄e'a n'na n̄i dāh̄a, h̄inda gue'a ngue gā n̄i do'yoh̄a dā ma rā n̄idu. ³⁰ Nu'mø guí en̄a ngue rá ts'oqui n̄i 'yē ngue n̄i n'yēi p'ua guí øth̄a rā ts'oqui, dam̄i h̄yejn̄i 'yē, guí 'yēi yap'atho. Man'na xanho ngue di m'm̄e'a n'na n̄i 'yēh̄a, h̄inda gue'a ngue gā n̄i do'yoh̄a dā ma rā n̄idu.

H̄inguī ho ngue dā 'yenyø xisu yø n'yoh̄a.

³¹ Ya xcá 'yøhm̄a ya yø h̄ya bi sännbabi yø ja'i 'mø yø pa xā thogui ngue bi t'emb̄i: “Nu to dā ne dā 'yenná xisu, i jatho dā nangrā s̄ucua ngue rā nxun̄i”. ³² Pē nügä dí xi'ah̄a ngue n'na rā xisu 'mø

bi 'yenná ndø, nu'mø bi nthatui man'na ra n'yohu, ya ra ts'oqui øt'ui na da me. Pe go rá ts'oqui na ra n'yohu bi 'yenná xisu ngue te di nja, porque høndra xisu ngue ra 'yots'om'mäi i sä ngue da t'ei.

'Yo to di exa ntestigo yø ja'i.

³³ Ya xcá 'yøhmü ya yø hya bi sännbabi yø ndiua 'mø yø pa xa thogui ngue bi t'embí: “Nu'mø guí exhu ntestigo Oja ngue majuaní di nja'a ra hya guí mmamhmu, ya ja ts'editho ngue guí 'yøthü'a te ra hya gadi yarpa ni mmic'eiü ngue di nja”. ³⁴ Pe nugä dí xi'ahü ngue 'yo guí exhu ntestigo Oja p'ü guí yahü ngue gdí hatra ts'edi ni hyahü. Nu te bi ja mahets'i, 'yo guí exhu ntestigo, porque ja bí 'bap'ü Oja, entho go t'exa ntestigo'a. ³⁵ 'Yo guí exhu ntestigo ra häi, porque Oja di manda Gä ra ximhäi, entho go t'exa ntestigo'a. 'Yo guí exhu ntestigo ra danihni Jerusalén, porque ja ra dast'abi p'ü Oja, entho go t'exa ntestigo'a. ³⁶ 'Yo guí ena ngue da zä da t'øc'a ni ya 'mø himma juani te guí mmamhmu. Porque ni yahü, ni xinga n'na ni xtaü da zä guí 'yøthü ngue xtá nt'axi ogue xtá mpothi. ³⁷ A nu'mø guí nne guí mamhmu n'na ra hya, njuantho dami mamhmu ngue'mø da zä, ogue hinda zä. Porque ra ja'i ngue rá n'youi ra zithu, hingui t'ec'ei te mma, janangue ngue honi te exa ntestigo.

'Yo to dadi cosra nts'o t'ørpe.

³⁸ Ya xcá 'yøhmü yø hya bi sännbabi yø ja'i 'mø yø pa xa thogui ngue bi t'embí: “Nu ra ja'i da hyamba rá dä rá mmic'eiui, xquet'a da thambabi rá dä. Nu ra ja'i da 'yøjpa yø ts'i rá mmic'eiui, xquet'a da t'øjpa yø ts'i”. ³⁹ Pe nugä dí xi'ahü, ngue nu'a te ra nts'o øt'ahü n'na ra ja'i, 'yo gadi cospahü. Hante

gue nu'mø to bi mεp'a ni hmihε, dami unman'na nguadi ni hmi ngue da mε'mi. ⁴⁰ A nu'mø to guí tupi, 'nε di yap'a'i ngue ä'i ni pahni, co 'nεhni tuhü dami unni. ⁴¹ Nu'mø to da 'yεn'i gui fäxε n'na kilómetro made ngue gui tuspa rá 'beni, dami doblehε'a te xi'i gui fäxhε. ⁴² Nu'mø te'o da 'yā'ahε n'na rá cosa, dami unni. Nu'a te'o da mip'ahε n'na rá cosa, dami hmiti.

Nu to 'bεhyø nsuiui jatho ngue di madi.

⁴³ Ya xcá 'yøhmε'u yø hya bi sännbabi yø ja'i 'mø yø pa xa thogui ngue bi t'εmbi: “Dami mahni amigohε. A nu'u sε'ahε, 'yo gadi mahmε'u”, bi t'εmbi. ⁴⁴ Pε nugä dí xi'ahε ngue dami mahni nsuihε. Dami 'yāphε Oja ngue di japi to san'ahε. Nu te'o gä nnu man'ε'ahε, dami 'yørpahε rá nho. Dami marpahε Oja te'o ya man'ts'o 'mø guí yahε. Marpahε Oja'ε hinguí ho te øt'ahε. ⁴⁵ A nu'mø gui 'yøthε ya yø hya dí xi'ahε ya, ya di nεqui ngue yø basi'ahε'a ni Papáhε bí 'bε mahεts'i 'mø. Porque rá hyadi bi hoc'a Oja, hinga hønnebε 'bεhyø hoja'i øtra nho, sinoque 'nεp'ε 'bεhyø ts'oc'εi øtra nho rá hyadi. Rá 'ye p'εya, hinga høndyø hoja'i 'ye p'ε ja yø huahí, sinoque 'nεhyø ts'oc'εi 'ye p'ε ja yø huahí. ⁴⁶ A nu'mø ngue hønt'ε to di ma'ahε gadi mahmε, ¿ndana rá nho di nεqui ngue guí øthε 'mø? Conque asta yø ngüthäi njap'ε. ⁴⁷ Xi'mø ngue hønt'ε ni amigo gadi zenguahε, ¿ndana rá nho guí øthε 'mø? Porque xquet'a njap'ε yø ja'i hinguí pa Oja. ⁴⁸ Nu ni Papáhε bí 'bε mahεts'i, ma datho ngue xandønho te øt'e. Gui njathε p'εya, dami nehε ngue ma datho xtánho te gui 'yøthε.

6

Nu ra ja'i øtra nho, 'yo dadi 'yets'i.

¹ Nu'a te gä rä nho ja ngue gui 'yøth_u, 'yo gui nneh_u ngue høn_nb_u 'b_ui xangu yø ja'i da nu ha gdi 'yøth_u rä nho. A nu'mø ngue rä n'yets'i gni 'yøth_u rä nho p'_u ha 'b_uhyø ja'i, nu'a ni Papá_u bí 'b_u mahets'i ya hin tema nzäbi di 'da'ah_u. ² Janangue nuyá, nu'mø gui fäx_u yø ja'i nu'_u hyoya, 'yo gui nneh_u ngue 'da di batyø ja'i te gui øth_u. Porque ngu'a øt'i da yø ja'i p'_u ja yø nija 'n_up'_u ja yø caye, høn_ntho nne ngue di 'yets'i ngue da nu yø ja'i'a rä nho øt'e. P_e majuan_i te dí xi'ah_u ngue nuyá yø ja'i njap'_u, nu'a gä nnu manho yø ja'i te øt'e, ya høn_n'a yø nzäbi'a. ³ P_e nu'ah_u, nu'mø gui fäx_u yø hyoya, nu te ja ngue gui 'yøth_u, 'yo 'be gui xih_ni amigo gadi nsixui. ⁴ Nu'mø gui øth_u rä 'bäxte, nt'aguitho dami 'yøth_u. Nu'a ni Papá_u bí 'b_u mahets'i i nnu_ntho te gui øth_u, go da gut'ah_u'a.

Ra Jesús bi xänbabi ha di mat'Oja yø ja'i.

⁵ A nu'mø ngue gui mmat'Oja_u, 'yo gui øth_u tengutho øtyø ja'i ngue hingyø mm_ui ga 'yøt'a te øt'e. Di ho te ørb_u ja yø nija ngue 'bäi ha gä mmat'Oja. I nnepe ngue da nu gätho yø ja'i te øt'e. Da guerp'_u ja yø caye i mmat'Oja p'_u ni ma. P_e nugä majuan_i te dí xi'ah_u ngue nu'a gä nnu_nmanho yø ja'i te øt'e, ya høn_n'a yø nzäbi'a. ⁶ P_e nu'ah_u, nu'mø gui mmat'Oja_u, dami cat'ambo ni ngu_uh_u, tøtra goxthi, dami mat'Oja_u p'_uya. A nuna Oja ni Papá_u, ja 'b_up'_u ha gui 'b_uhm_u na, go nnu dra mhmat'Oja gui ørb_u ja ni ngu_uh_u na, 'n_e go da gut'ah_u na.

7 Nu'mø gá mat'Ojah, 'yo ja gadi 'yopthobi yø hyā guí xihm, Oja. Porque ngu'a øtyø ja'i hinguí pa Oja, i ena ngue nu'a ya'atho gui yahní, gue'a di 'yø Oja te xi'a. 8 Pε 'yoguí øth, tengutho øt'. Porque nuna Oja ni Papá, ya pađi te gá guí homhm hante ngue gui 'yāpi te guí nneh. 9 Janangue nu'mø gá mat'Ojah, dami 'yεmhm: Ma Papá'ahē guí 'b, mahets'i, dami 'yøt'e ngue da hnu mansu'i. 10 Bá εhε guí manda ua. Di nja'a te ni pähā ua ja ra ximhäi tengutho bí ja mahets'i. 11 Dami 'dacje ra hmε n'na pa ngu n'na pa. 12 'Nε dami punnga mā ts'oquihe, tengutho gāhe xquet'a dadi punnbahe to hinguí ho te ørcahe. 13 Dami fäxcāhe ngue hinga øt'āhe ra nts'o. Dami yanje ngue ra nts'o. Porque nu'i, gue'e gadi mmandasε, jasε ni ts'edi, guí tate para zantho. Da ngut'atho.

14 Nu'mø guí 'b, ngue guí punnbabi yø ja'i hinguí ho te øt'ah, nu'a ni Papá, bí 'b, mahets'i xquet'a di pun'na ni ts'oquih 'mø. 15 Pε nu'mø hinguí nne guí punnbabi ni mmic'εiui te øt'ah, nu'a ni Papá, bí 'b, mahets'i xquet'a hindi pun'na ni ts'oquih 'mø.

Ra Jesús bi xännbabi yø ja'i ha di 'yetyø mm.

16 Nu'mø guí nne ngue gui 'yε'ni mmih, 'yo gadi hmi dummih, tengutho øtyø ja'i ngue hingyø mm, ga 'yøt'a te øt'e. A nuyá, di hmi dumm, 'mø øtyø mm, i nne ngue da nu yø ja'i te øt'e. Pε majuaní dí xi'ah, nu'a ga nnu manho yø ja'i te øt'e, ya hønt'a yø nzäbi'a. 17 Pε nu'ah, nu'mø guí ε'ni mmih, 'yo gadi hmi dummih, sinoque dami 'yejni yah 'nε dami nxädäh. 18 'Yo guí nneh, ngue di unna güenda yø ja'i ngue guí ε'ni

mm̄ih̄. H̄inda h̄ont'a n̄i Papá̄h̄ pad̄i ngue guí ε'n̄i
mm̄ih̄, go da gut'ah̄ na.

Dami ne ngue bí ja n̄i mmetih̄ mah̄ets'i.

¹⁹ 'Yo guí nneh̄ ngue x̄ogue n̄ma m̄unts'i'itho'a te
guí p̄esh̄ ua ja ra x̄imh̄ai. Porque nu'a te guí p̄esh̄
ua ja ra x̄imh̄ai, da zi ȳo zu'ε, ya di n̄ts'on̄i. Ogue da
b̄ε ȳo b̄ε. ²⁰ A nuyá, dami neh̄ ngue n̄up'̄ mah̄ets'i,
ja bí jap'̄ ra n̄ho guí nth̄eh̄, nu'a h̄inha di m'm̄edi.
Ya h̄inda z̄a da zi ȳo zu'ε, 'n̄ε h̄inda z̄a da z̄onȳo
b̄ε ngue da b̄ε'ah̄. ²¹ Nu'm̄o guí εm̄h̄m̄ ngue bí
ja mah̄ets'i'a ra n̄ho t̄ate di m̄uui, h̄onnb̄ da zo n̄i
mm̄ih̄ p'̄ m̄o.

Ra Jesús bi hyejpa ra hya n'na ra nyot'i.

²² Nu'm̄o bi xogui x̄anho n̄i d̄ah̄ ya, ya guí h̄eth̄
x̄anho ra nyot'i i ja. Njarb̄atho n̄i n'yomf̄en̄ih̄
ya, nu'm̄o bi xogui x̄anho, ya guí p̄ah̄m̄ ndana
ra n̄ho ḡdi n'yoh̄ m̄o. ²³ P̄ε nu'm̄o h̄ingui xogui
x̄anho n̄i n'yomf̄en̄ih̄, ya h̄imma juani guí p̄ah̄m̄
ndana ra n̄ho ḡdi n'yoh̄ m̄o. Ya ns̄atho m̄o ngue
ra ts'a'b̄exui p'̄ gn̄i m̄äh̄, porque h̄ingui xoh̄n̄i
n'yomf̄en̄ih̄ ngue guí p̄ah̄m̄ ndana ra n̄ho.

Bi h̄yecra hya ra Jesús ngue yoho ȳo h̄mu.

²⁴ H̄ingui s̄a ngue yoho ȳo h̄mu ra ja'i di m'm̄ai. A
nu'm̄o ngue yoho ȳo h̄mu di m'm̄ai, n'na'a di m̄adi,
n'na'a h̄indi m̄adi. N'na rá h̄mu da 'ȳorpe te di
m̄anda, man'na rá h̄mu h̄inda 'ȳorpe te di m̄anda.
Gui njath̄ p'̄aya, h̄ingui s̄a ngue mb̄o yoho p'̄ di
ma n̄i mm̄ih̄. Di ma n̄i mm̄ih̄ Oja, x̄indi ma n̄i
mm̄ih̄ ra m̄enyu.

Nuna Oja f̄a'̄ ȳo ja'i ya o rá 'yε.

25 Nūgä dī mma, nu'a te ja ngue gui sih_u, ogue te ja ngue gui hyeh_u, 'yo gue'a mathoguitho ga ndu ni mmaih_u'a. A nuyá, nu rá te ra ja'i, man'natho dī mui ngue'a te da zi. Nu rá do'yo ra ja'i, man'natho dī mui ngue'a te da hye. 26 Ya gui nnuh_u yø ts'int_u'u 'yo maya, ngue hingui uah_i, 'nē hingui xofo ngue te da mets'i. Pε nuna ni Papáhu bí 'b_u mahets'i, go di unni te si yø ts'int_u'u na. Goma gue'ah_u ya, ngue hinda māxah_u Oja, porque man'na xammađi'ah_u ngue yø ts'int_u'u. 27 Xiya, xi ra ja'i tu rá mmai ngue hingui hets'i, ¿ua da zä di nte man'na doyni ngue'a ga nhets'i?

28 'Yo di tu ni mmai te gui hyeh_u. Ya gui nnuh_u yø dōni bí ja dapo ngue hīndi mpefi, ni xingui mpe, pε mahotho gui nequi. 29 Dī xi'ah_u na ra hya na, ngue tengū ra dast'abi Salomón, mandōho drá he bi hye, pε hīnha da zūdi tengū ganho yø dōni. 30 Porque guesε Oja øt'e ngue mazihotho gui nequi yø dōni bí ja dapo. Bí ja dapo ya, pε nixudi p'uya, di nzø p'u ja ra orno. Goma gue'ah_u ngue hīndi he'ah_u Oja. Pε hīngá εgui εc'ēih_u xanho ngue fāxah_u Oja. 31 Janangue nuyá, 'yo mathoguitho di tu ni mmaih_u ngue sä gui 'yεmh_u: “¿Te 'be'a ga sih_u ya, o gue te 'be'a ga heh_u ya?” gui 'yεmh_u. 32 Porque yø ja'i 'b_ucua ja ra ximhäi, hōnt'a te da zi 'nē'a te da hye ni ma yø mmai honi. Pε nu'ah_u, nu'a ni Papáhu bí 'b_u mahets'i, ya padī ngue gui homh_u gātho ya yø cosa ya. 33 Janangue nuyá, mā datho dami hyoni ha gdi soh_u rá 'yε Oja. Nuya yø hya di manda Oja, dami ja ndummai gui 'yøth_u, n'namhma ngue di 'da'i te gāma cosa gui homh_u. 34 A nuyá, 'yo sä mā'dihi di tu ni mmaih_u'a te ja

ngue gui thohm_u nixudi. Porque n'na ngu n'na yō pa ja te thohyō ja'i. Hōntho ngue nu'a ra n'u guí thohm_u n'na pa ngu n'na pa dami hyoni ha gdi thohm_u'a ra pa'a.

7

'Yo guí haspah_u ra güenda te ga 'yo mi'da yō ja'i.

¹ 'Yo guí haspah_u ra güenda te ør'mi'da yō ja'i, n'namhma ngue hinda hyats'ah_u ra güenda Oja te guí øth_u. ² Porque da thats'ah_u ra güenda tengutho gni hyaspah_u ra güenda mi'da yō ja'i. Tengutho gui 'yøth_u, xquet'a gue'a di nja'ah_u'a. ³ ¿Hanja yō ja'i ngue ja xangu yō ts'oqui, guehya nne da hyaspa ra güenda yō ja'i ngue ts'adyø ts'oqui ja ya? Tengutho 'mø guí xihni cu ngue oxra häi rá dä, pe nu'i p'uya, ra biga di o ni dä. ⁴ Ya hinda zä gui 'yemni cu: "Ague n'yø, tø ga hahmi ra häi o ni dä", gui 'yembi. A nu'i p'uya, hin gadi unna güenda ngue ra biga oxni dä. ⁵ Ya hinni 'yup' u te guí mma. 'Be dami hyahra biga o ni dä n'namhma da zä gui hyamba ra häi o rá dä ni cu.

⁶ Nuna ra hya guí nnu mandaxquih_u, nu ra ja'i ngue mandønts'o drá mm_u hinda zä gui xihm_u ra hya. Porque n'na ra cosa xandaxqui, hingui sä di t'unyø fo'yo. Nu'mø bi ncue ra fo'yo, da za'ah_u. Ximmangu n'na ra cosa ngue mandø mmaditho, hingui sä di t'unyø ts'udi, porque ra ts'udi di 'da'mi, da nep' u häi'a te guí unhn_u.

Dami 'yaph_u Oja te guí homhm_u.

⁷ Nuna Oja di 'da'i te guí homhm_u. Dami 'yäpi te guí nneh_u. Nu te gui hyoni, gui tini. Nu'mø gá jätra goxthi ngue gui nzohm_u Oja, da xoc'ah_u. ⁸ Porque

nū rā ja'i ädi te nne, mā t'unni. Nu'a honi, i tini. Nu'a di jātra goxthi, i sojpi.

⁹ Conque nū rā ja'i 'bährá basi, nū'mø bi 'yāpra thūhmε, hinguī sā rá mmæi rā ja'i ngue rā do di unná basi. ¹⁰ Ogue rā hua da 'yāprá basi, hingra c'εya di unni. ¹¹ A nuyá, i ja ni ts'oquih, pε guí padī guí unna cosa nu'a xanho ni basih. Man'natho'a ni Papáh bi 'bū mahεts'i ngue xandønho te di 'da'ahū 'mø gui 'yāphū.

¹² Tengū gni ne ngue dā māxahū yø ja'i, dā ngu'a gui 'yøthū, dami 'yørpahū rā 'bāxte mi'da yø ja'i. Ja ni gaxpū gātho yø hyā nt'ot'i p'ū ja rā ley, dā gue'ū yø hyā bi 'yotyø pøngahya Oja.

Mahyejpi rā hyā n'na rā goxthi hinguī xidi.

¹³ Mente guí 'būhmū ua ja rā ximhäi, dami hyaxhū rā 'yū njuantho. A nuyá, para ngue dā zā gui hyaxhū nā rā 'yū nā, dami cūthū p'ū ja rā goxthi hinguī xidi. Porque nūna rā 'yū ni ma nidū hinguī nnu manhenni yø ja'i nā, ngue xa nxidi rā goxthi 'nε xa nxidi rā 'yū. Pε mandøngu dyø ja'i ni map'ū.

¹⁴ Pε nū rā 'yū njuantho dā hyaxrā ja'i di nthēui rā 'da'yo te, hinguī xidi rā goxthi 'nε hinguī xidi rā 'yū. Pε ziyohotho yø ja'i ni map'ū.

Nu'a gā nho rá ndät'ä rā za, gue'a di fadi tema za'a.

¹⁵ Dami mfähmū xandønho, nuya yø fehni xännbate dā zøp'ū guí 'būhmū, dā 'yεnā ngue mmambrá hyā Oja. 'Yo di hä'ahū, porque māxøts'itho di nεqui ngue yø hoga n'yohū, pε nū te gā 'yo, gā rā nts'onī ørbū ni ma. ¹⁶ Nu'a te gā 'yo, gue'a gdī pahmū te'o'a. Tengutho p'ū ja rā 'uini, guí pahmū ngue hinga ja di nzap'ū yø uva.

Ni xingyø igo di nzup'u ja yø 'uini. ¹⁷ Porque gui pahmu ngue n'na ra hoga za, ra hoga ndät'ä zädi. Pe nu'a hinga hoga za, hingu ho yø ndät'ä zädi. ¹⁸ Nu ra hoga za, hinga ja zup'u ra ndät'ä hingu ho. Nu'a hinga hoga za, hinga ja zup'u ra hoga ndät'ä. ¹⁹ Nu gätho yø za hingu ho yø ndät'ä zädi da ma nt'ets'i ngue da t'udi. ²⁰ Janangue dí xi'ahm ngue nu'a te ga 'yo ya yø fēhni xänbäte, gue'a gdí pahmu te'o'a.

Jatho gui 'yøth'u'a te rá pähä ni Hmu'u.

²¹ Nuya yø ja'i da 'yengu ngue drá Hmugui, hinga Gä da yarb ha di manda Oja. Nu'u majuan ngue da yarb di manda Oja, gue'u yø ja'i da 'yorpabi rá pähä ma Papá bí 'b ma mahets'i. ²² Nu'mø bi zonna pa da thaspa ra güenda yø ja'i, xandøngu yø ja'i da 'yengu: “Grá hmu, grá hmu. Xquet'a 'necähe dá xicähe yø ja'i te'o'i. 'Nε conni thuhú dá øthegähe yø ja'i mi n'youi yø ts'onthi. 'Nε conni thuhú dá øt'ähe xangu yø milagro”, da 'yengu. ²³ Nu'mø dá thacä p'uya, ga embi: “Dami 'uemhmua dí 'bücä, porque himma amigo'ahm. Porque hondra nts'o xquí n'yohm”, ga embi.

Bi nhyeja ra hya yoho yø hyønnigu.

²⁴ Nu ra ja'i øde te gäma hya dí mmangä 'nε da 'yøt'e te dí xifi, guehna nná hyejpabi n'na ra n'yohm ngue ra njammui na, ngue ra mmundo p'u bi hyøhrá ngu. ²⁵ Nu'mø bi nja ra 'ye, bi mo ra dathe, bi n'yo ra ndahi ngue bi nønha ngu. Pe himbi dāgui, porque ra mmundo p'u høxrá ngu. ²⁶ Pe nu ra ja'i øde te gäma hya dí mmangä, 'nε hinda 'yøt'e te dí xifi, guehna nná hyejpabi n'na ra n'yohm ngue hin'yü rá n'yomfēni na. Guer'u ja ra

'bomū dehe bi hyøhrá ngu. ²⁷ Mī n'ye p'uya, bī mo rā dāthe, bī n'yo rā ndahī ngue bī nønhnā ngu. Bi xot'i, māxøgue bī n'uēnī.

²⁸ Mī juahya yø hyā bi xānbnā yø jā'i rā Jesús, di 'yødyø jā'i ya yø hyā bi xifi. ²⁹ Porque yø xānbnāte ngue rā ley hīngui yā manzaqui 'mø xānbnāte, pē nūnā rā Jesús ēnā nts'at'abitho 'mø xānbnāte, nū te mmā ngue dī nja gue'a dī njahmā'a.

8

Rā Jesús bi 'yøthe n'na rā n'yohū mī 'ya rá do'yo.

¹ Mambá ep'ū bī ja rā nyunī mambi 'būhrā Jesús, xāngu yø jā'i bá n'youi. ² Bi guat'a n'na rā n'yohū mī hēmbra ts'o'ya p'uya. Bī ndāntyøhmū p'ū 'būhrā Jesús, bi 'yēmbī:

—Ague grā hmu, nū'mø guí nne gui 'yørcā rā mātē gui 'yøthēgui, nūgā dí padī ngue dā zāgui —bī 'yēmbī.

³ Rā Jesús bi dots'i connā 'yē, bi 'yēmbūya:

—Ahá, dí nne gā øthe'i. Dā zā'i ya —bī 'yēmbī.

Høntho bī manā rā hyā nā, nūnā rā dārquēhī mī 'ya rá do'yo, 'bēxpī zā ha mī hēmbī. ⁴ Rā Jesús bī 'yēmbra n'yohū mī'ū:

—Nūyá, 'yo to guí xifi te dá øt'a'i ya. 'Be nī ma ya, sømp'ū 'būhrā mmācjā. Dā nū ngue ya bi zā'i. Dāmī 'yøtra 'bøt'e tengutho bī mānda rā Moisés ngue dā 'yøtyø jā'i 'mø bi zā rā 'ya hēmbī. Janāngue dā badī gātho yø jā'i ngue ya bi zā'i.

Rā Jesús bi 'yøthebi rá hmiqūi n'na rā capita.

⁵ Nūnā rā Jesús, mī zømp'ū ja rā hnīnī Capernaum. Bī ma bá āpra mātē n'na rā capita. ⁶ Bi 'yēmbī:

—Ague grá hmu, nu'a n'na ra ts'unt'u di mpɛp'u ja ma ngu, sä ra ndate ngue tu Gä rá do'yo —bi 'yɛmbi.

⁷ Ra Jesús bi 'yɛmbra n'yohu äpra mate:

—Ga mmagä p'u 'mø, ga ma øthegä —bi 'yɛmbi.

⁸ Nu'a ra capita p'uya, mahømbi 'yɛmbra Jesús:

—Pɛ ague grá hmu, 'yo gadi n'ani. Nügä himma nsä'be ngue guí carbua ja ma ngu. A nuyá, høntho dami manya ngue da zä ra ts'unt'u dí xi'i, ya dí padi ngue da zä ra n'u hɛmbi. ⁹ Porque nuguí xquet'a 'bui to 'bet'o ngue di mandagui. A nügä p'uya, xquet'a dí si ma soldado dadi manda. Nu'mø dí xi'a n'na ra soldado ngue ha da ma, i pap'u dí et'i. Ogue ga embi: “Bi 'yɛcua”, ra soldado p'uya bá ɛp'u. Ogue ma hmiqui, ga 'bɛpi te da mɛfi, ra hmiqui øt'e te dí xifi.

¹⁰ Nuna ra Jesús mi 'yøde te xihra capita, di 'yøtho te sifi. Bi 'yɛmbyø ja'i n'youi p'uya:

—Majuani dí xi'ahu ngue hinjonní judío di pøni ngue gdi tinnbä rá nt'ɛc'ɛi tengü ga 'yɛc'ɛigä na ra n'yohu na. ¹¹ Nügä dí xi'ahu ngue xangu yø ja'i hingyø judío dí bømp'u ni bøxyadi 'nɛp'u ni yuhra hyadi, ngue nup'u di manda Oja p'u mahɛts'i, 'dap'u di nsihmɛui ra Abraham, conna Isaac, conna Jacob. ¹² A nu'u yø ja'i mi jahma ngue xta nzo rá 'yɛ Oja 'nɛ himbi ne, da t'emp'u thi ja ra 'bexui'u. Ja di nzomp'u 'nɛ ja di guxp'u yø ts'i'u.

¹³ Ra Jesús bi 'yɛmbra capita mi nyaui:

—Ni ma ni ngu ya. Nu'a ra hya guí ɛc'ɛi ngue da zä ga øt'e, ya bi nja ya.

Ngü ra ora bi manna ra hya na, 'bexpi zä ra ts'unt'u mi'u.

Ra Jesús bi 'yøthebi rá to ra Bædu.

14 Ra Jesús bi map'ua ja rá ngu ra Bædu. Nu'a rá to ra Bædu oxpu ja rá t'ots'i ngue mi hembra pa. 15 Ra Jesús bi bennba rá 'ye ra dårquæhi ngue bi gats'i. 'Bexpi zä ra pa mi hembj. Nunä ra xisu p'uya, bi nangui ngue bi hojpi te da zi yø ja'i.

Ra Jesús bi 'yøthe xangu yø dårquæhi.

16 Mi dähra nde p'uya, nup'ua 'bähra Jesús, xangu yø ja'i n'youi yø ts'onthi bá ts'innbi ngue da 'yøthe. Pe ra Jesús høntho da ma ngue da zä yø ja'i n'youi yø ts'onthi, 'bexi sä. 'Dama 'dan'yo yø n'ua hemybø ja'i, pe gä bi 'yøthe. 17 Mi nja na ra hya na, ya bi nja'a te ra hya bi manna pøngahya Isaías ngue bi 'yena: “Nu te gäma n'ua gmi hemypha, gä bi hyaqui hapu mi'ua”, bi 'yena.

Yonc'ei bi nyai ra Jesús.

18 Mi nu ra Jesús ngue mandøngu dyø ja'i di mäts'i. Bi xihyø xädi p'uya ngue bi mähä dí ma man'na nguadi ra zabi. 19 Nu'a n'na ra xännbate ngue ra ley bi guarbu 'bähra Jesús, bi 'yembj:

—Ague grá xännbate, nugä dí nne ga mme hapu gdí ma —bi 'yembj.

20 Ra Jesús bi 'yemp'a yai:

—Yø haho ja yø 'bido hapu säya. Yø ts'int's'ua ja yø 'bafi hapu säya. Pe ra N'yohu bi 'yæ mahets'i, hin'yua rá ngu hapu di n'oxi.

21 Pe nu'a n'na nc'ei rá xädi bi 'yembj:

—Ague grá hmu, dami 'dacrä nt'edi ngue 'be da du ma papá, ga ägui, ya ga me p'uya —bi 'yembj.

22 Mi dähra Jesús, bi 'yembj:

—Ma ga mmehma. Nu'ua yø ja'i entho ya xa ndu ngue hingui pa Oja, gue'ua da 'yähhyø mminduui'ua.

Ra Jesús bi säyabi ra ndahí conyø funthe.

²³ Nuna ra Jesús bi yarbua ja ra barco ngue bi ma, bi mähä yø xädi. ²⁴ Pε nup'ua ja ra zabi, bi nanga n'na ra ndate ndahí. Nu'ua yø funthe nangui, so mbo ra barco mente atho ra Jesús. ²⁵ Nu'ua yø xädi p'uya, bá äp'ua bí aha, bi 'yεmbi:

—Ague grá Hmu, dami yanje. Ya ja ngue da thunt'a mbonthe ra barco. Ya ga tuhua —bi 'yεmbi.

²⁶ Ra Jesús bi 'yεmbyø xädi:

—¿Hanja ngue guí suhua? ¿Ua hinguí εc'ei ngue ga fäxaha? —bi 'yεmbi.

Mi nangra Jesús, bi hejpa bi ra ndahí 'nεhyø funthe. Mi hejpi, 'bexpí nsäya. ²⁷ Nu'ua yø xädi p'uya, di 'yøtho te bi nja. Di n'yεmbi n'na ngu n'na:

—¿Te'o ni n'yohua na n'yø? Asta ra ndahí 'nεhra dehe εc'ei 'mø bi zofo —di n'yεmbi.

Ra Jesús bi 'yøthe yonc'ei mi n'youi yø ts'onthi.

²⁸ Mi zøm man'na nguadi ra zabi, ja ra häi ni hu ngue Gadara. Ja bi nthεui p'ua ra Jesús yoho yø n'yohua mi n'youi yø ts'onthi. Pε mandønts'otho, xpí 'yεp'ua ja ra camposanto. Asta nts'utho to da thop'ua ja ra 'yu. ²⁹ Mi nu ra Jesús, bi mähra mafi. Bi 'yεmbi:

—Ague Jesús, rá Ts'unt'ua'i Oja, ¿hanja ngue gadi nthint'ua dí 'bucähe? Porque tobe hinguí sønna pa ngue gui penngahe ra castigo —bi 'yεmbi.

³⁰ Nup'ua yap'utho, mambi 'yop'ua n'na 'bui yø ts'adi, ma 'yoní p'ua ngue sihmε. ³¹ Nu'ua yø ts'onthi bi 'yεmbrä Jesús:

—Nu'mø guí nne ngue ga hecähe ua ya yø n'yohua 'bucua, pε dami 'dacje ra nt'εdi ngue ga cut'ähe yø mmui yø ts'adi bí 'yonua —bi 'yεmbi.

³² Rā Jesús bi unna nt'ēdi yø ts'onthi, bi 'yēmbi: —I mähä nū bī 'būhyø ts'ūdi 'mø.

Janāngue nu'ū yø ts'onthi bi hyep'ū yø n'yohū mi n'youi, i ncərbū ja yø mmūi yø ts'ūdi. Yø ts'ūdi p'ūya, bi gū rā 'dihī, bi nhyørbū ja rā zabi. Gā ja bi jarbū rā dehe.

³³ Nu'ū mi fāhyø ts'ūdi p'ūya, bi nsu 'mø mi nu te bi nja. N'na 'dihitho bi map'ū bī ja rā hnini ngue bá mā te bi nja. Bi mā tengue xi thohyø ts'ūdi, 'nē bi mā tengue xi tho'ū yø n'yohū mi n'youi yø ts'onthi.

³⁴ Nu'ū yø ja'i mambī 'būp'ū ja rā hnini, gā bi ma ngue bi zømp'ū bī 'būhrā Jesús. Mi zønyø ja'i p'ū 'būhrā Jesús, bi xifi ngue dā ma.

9

Rā Jesús bi 'yøt'e ngue dā fadi ngue ja rá ts'ēdi ngue di punnba yø ts'oqui yø ja'i.

¹ Rā Jesús bi yərbū ja rā barco ngue dā ma, di ma man'na nguadi rā zabi ha bī ja rá hnini. ² Mi zømp'ū ja rā hnini, bá thunnbabi n'na nc'ēi bá oxrá fidi ngue tudyø gua. Mi nu rā Jesús te øtyø ja'i bá dū rā dārquēhi, i padī ngue εc'ēi yø ja'i ngue dā zā dā 'yøthe rā dārquēhi. Bi 'yēmbra dārquēhi p'ūya:

—Ague ts'ant'ū'i, 'yo tū ni mmūi, ya dā pun'na ni ts'oqui ya —bi 'yēmbi.

³ Nūnā rā hyā bi manna Jesús, mi 'yøhyø xānbate ngue rā ley, bi mbøcūε. Bi 'yēmp'ū ja yø n'yomfēni: “Nūnā rā n'yohū 'būcua, thenmahya Oja nā co nu'a rā hyā i mma”. ⁴ Pē rā Jesús i patho te mbēnya yø n'yohū mbøcūε, bi 'yēmbi:

—Nūnā rā hyā gā bēmhmū ya, hinga ja rá njap'ū nā. ⁵ Nūgā dá xihra n'yohū 'būcua, dí ēmbi: “Ya

dá p̄un'na n̄i ts'oqui ya". Pε nuyá, h̄ind̄i nεqui xanho ngue'mø bi mpunn̄bi ogue h̄in'na. Pε nu'mø ga εmbi: "Dami nangui, gui caxni f̄idi, gui mma", ga εmbi, nu'mø ngue bi n'yo p'uya, ya gui pahm̄u xanho ngue ja mā ts'edi. ⁶ A nuyá, dami pahm̄u ya ngue ra N'yoh̄u bí 'yε mah̄ets'i, ja rá ts'edi ua ja ra ximh̄ai ngue di p̄un̄ba yø ts'oqui yø ja'i.

Bi 'yεmbr̄a n'yoh̄u xan'̄u p'uya:

—Dami nangui, caxni f̄idi, n̄i ma n̄i ngu.

⁷ Rā dārquēh̄i p'uya, bi nangui, bi ma rá ngu. ⁸ M̄i nu yø ja'i te bi nja, bi nsu yø ja'i. Pε εsp̄abi Oja porque di nεqui ngue Oja di un̄na ts'edi te ø'na ra n'yoh̄u na.

Rā Jesús bi zixrā Mateo, da 'yøt'e ngue rá xādi.

⁹ M̄i ma rā Jesús, n̄i nthop'̄u ja rá oficina n'na ra n'yoh̄u n̄i hu ngue rā Mateo, nuna jamba rā m̄enyu yø ja'i ja te pä. M̄i nu rā Jesús, bi 'yεmbi:

—Ma ga m̄mε n'yø, ga øt'e ngue mā xādi'i —bi 'yεmbi.

Rā Mateo p'uya, bi zop'̄u rá oficina ngue bi mε rā Jesús.

Nuya yø ja'i t'εmbi ja yø ts'oqui, 'dap'̄u sihm̄ei rā Jesús.

¹⁰ M̄an'na rā pa p'uya, nuna rā Jesús bi mε yø xādi p'̄u ja rá ngu rā Mateo ngue da nsih̄m̄ε. Xangu yø nguth̄ai 'bup'̄u, co 'nε hm̄i'da yø ja'i t'εmbi ngue ja yø ts'oqui, gā 'dap'̄u sihm̄ei rā Jesús. ¹¹ Yø fariseo p'uya m̄i nu te øtrā Jesús, bi 'yørp̄abi rā nt'anni'̄u yø xādi, bi 'yεmbi:

—¿Hanja n̄i xānn̄bateh̄u ngue 'dap'̄u sihm̄eh̄u yø nguth̄ai co 'nεhyu m̄i'da yø ja'i ja xangu yø ts'oqui? —bi 'yεmbi.

12 Mī 'yøhra Jesús te sipyø xädi, bi 'yεmp'ü di yahni:

—Nüya yø ja'i di hyenni, guehya ni 'yεhra 'yøthe ya. Pε yø ja'i xanzaqui, hinga gue'ü ni 'yε'ü. 13 Dami xähma te ni bønyø hya nt'ot'i p'ü ja ra Maca Libro ngue εna: “Dí nnegä ngue di nja ni nhuεcatehü, porque guehna man'natho di müui na ngue yø 'bøt'e gui ørcahü”, εn'Oja. A nugä, dá εhε ngue gue'ü yø ja'i ja yø ts'oqui ga xifi da hyep'ü ra nts'o ga 'yo, hinga gue'ü yø ja'i εna ngue ya 'yo xanho dá εhε ga nzofö —bi 'yεmbi.

Bi manna Jesús hanja ngue hinguí etyø mmüi yø xädi.

14 Nü'ü yø xädi ra Xuua bi guarbü 'bähra Jesús. Bi 'yεmbi:

—¿Hanja ni xädi ngue hinguí etyø mmüi? Conque nugähe 'nεhyø fariseo εmmεi dí ε'ma mmügähe —bi 'yεmbi.

15 Ra Jesús bi 'yεmbya yäui:

—Nü'ü yø ja'i ts'ofö ngue da nü ra nthati, hinguí 'bü ndümmüi ngue da 'yetyø mmüi mεnte 'dap'ü 'bühma ra novio. Njarbutho ma xädigä ya, hinguí etyø mmüi ngue 'daua dí n'yo'be. Pε bá ep'ü ra pa ngue da zigagui ma nsüi'be. Nü'a ra pa'a p'üya, mfadi ngue da zä da 'yetyø mmüi ya ma xädi 'mø.

16 Nuna ra 'da'yo hya dí xännbate, n'nan'yo na ngue ra nyogui xädi. Tengutho n'na ra 'da'yo ülu, hinda zä di 'bøtra zε'ulu. Porque ra 'da'yo ülu di ngants'i, ya man'na di nts'onna zε'ulu. 17 Tengutho ra 'da'yo vino hinguí sä da sirbü ja ra zεxfani ngue da zedi. Porque ra 'da'yo vino da xetra zεxfani 'mø da sit'i, ja di m'mep'ü p'üya. Janangue ra 'da'yo

vino, ra 'da'yo xifani da sit'i n'namhma ngue gä yoho h_indi m'medi.

N'na ra n'yohu bi zixra Jesús ngue da øthebi rá t'ixu.

¹⁸ Mente ra Jesús bi xihyø ja'i ya yø hya ya, bi zø'a n'na ra n'yohu 'bet'o ngue yø judío. Bi ndantyøhmü p'u 'bähra Jesús, bi 'yemb_i:

—Nu ma t'ixu exa ja bi du, pe nu'mø gu_i mma, gui japni 'ye p'u ja rá do'yo, mahøndi m'mai.

¹⁹ Ra Jesús bi nangbu mi hudi, bi me'a sits'i. Bi mähä yø xadi.

²⁰ Mente ni 'yo ra Jesús, nuna n'na ra xisu ya n'ne'ma yonjeya mi hembra m'mäc_i, bi guarbu ja rá xatha ra Jesús ngue bi därpa rá nyani rá he. ²¹ I en'a mbo rá mm_i: “Nu'mø ga thärpabi rá he ra Jesús, da zägu”, bi 'yena. ²² Mi dädi, 'bexpi 'bätra Jesús ngue bi hyetra xisu. Bi 'yembaya:

—Agu t'ixu, da hyu ni mm_i. Ya bi zä'i ngue gá 'yec'ei_gui ngue da zä'i comma ts'edi —bi 'yemb_i.

'Bexque'a bi zä ra n'u mi hembra xisu.

²³ Mi zømp'u ja rá ngu ra n'yohu na ra Jesús, bi nu ngue 'bup'u yø me'bida. Di yänni yø ja'i 'bup'u ngue zoni. ²⁴ Ra Jesús bi 'yembyø ja'i:

—Dam_i pømhmu ua. Nuna ra hmute 'bucua, hingui tu na, i atho na —bi 'yemb_i.

Pe nuya yø ja'i yaui ra Jesús, i thentho, porque padi ngue ya xi du ra hmute. ²⁵ Mi bøn'athi gätho yø ja'i p'uya, ra Jesús bi thop'u brá 'benna hmute. Bi bennba rá 'ye ra hmute bi gats'i. Ra hmute p'uya bi benna_{te}, bi nangui. ²⁶ Nu te bi 'yøtra Jesús, bi n'yo ra hya ndap'u bi zä'a ra xequi'a.

Ra Jesús bi 'yøthe yoho yø xädä.

27 Mambá ɛp'ɥ ja ra ngu na ra Jesús, nup'ɥ ja ra 'yu bi dɛnni yoho yø xädä. Ni mafi, bi 'yɛmbi:

—Ague rá mbom'mɛto'i ra David, dami huɛga'be.

28 Mi yarbɥ ja rá ngu ra Jesús, bi guatyø xädä. Ra Jesús bi 'yɛmbi:

—¿Ua gui ɛc'ɛiui ngue da zä ga øt'ä na te gui xicui ya?

Yø xädä p'ɥya bi 'yɛmbi:

—Ahá grá Hmu, dí ɛc'ɛi'be ngue da zä gui 'yøt'e —bi 'yɛmbi.

29 Bi macyø 'yɛ ra Jesús ngue bi därpa yø dä yø xädä. Bi 'yɛmbi:

—Ngue gui ɛc'ɛiui ngue da zä ga øthe'aui, da zä'aui ya.

30 Nu'ɥ yø xädä p'ɥya 'bexpj nzø yø dä. Pɛ ra Jesús di hejpi ngue hinte da ma, bi 'yɛmbi:

—Man'nan'yo mi 'yøt'e ngue gui mmammi te dá øt'aui ya —bi 'yɛmbi.

31 Pɛ nɥya mayø xädä, høntho bi nhyehmi ra Jesús, to bi zä xifi te xi 'yørpabi ra Jesús.

Ra Jesús bi 'yøthe n'na ra gone.

32 Høntho bi ma ya mayø xädä, bi zø hmi'da yø ja'i p'ɥ ha 'bähra Jesús, bá zinnbabi n'na ra n'yohɥ di gonebi ra ts'onthi. 33 Nuna ra Jesús bi japra ts'onthi ngue bi hyɛp'ɥ ra ja'i n'youi. Bi zä bi nya ra gone. Pɛ yø ja'i bi nu te bi nja, di 'yøtho, di n'yɛmbi:

—Nuna te dá nuhɥ bi nja ya, mɛnte yø pa xa thogui hinjongui pøni ngue da ngu'a da 'yøt'ua ja ra häi Israël.

34 Pɛ yø fariseo bi 'yɛna:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, i øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi, porque gue'a ra zithu yø hmu yø ts'onthi i fäts'i te øt'e —bi 'yεna.

Ra Jesús di huεcyø ja'i.

³⁵ Nuna ra Jesús bi n'yo ndap'u bi zä yø hnini. Nup'u ja yø hnini søni, xänbabi rá hya Oja yø ja'i di mpeti p'u ja yø nija yø judío. I xihyø ja'i ra hoga 'da'yo hya ngue ha di njap'u di zo rá 'yε Oja yø ja'i. Yø ja'i 'dama 'dan'yo man'u hεmbi, pε gä bi 'yøthe ra Jesús. ³⁶ Nu'mø bi nu ngue xangu yø ja'i di mpeti p'u ha søni, εmmεi di huεqui. Porque yø ja'i 'bη ndummæi, hinguï padï te da 'yøt'e. Æntho yø dε'yo 'mø hinjo'o to da mädi. ³⁷ Pε ra Jesús bi 'yεmbyø xädi:

—Majuani dí xi'ahu, ngue xangu ra 'befi i ja, pε yø mæfi zi yohotho 'bui. ³⁸ Janangue nuyá, nuna Oja rá mmeti ra 'befi, dami 'yäphu ngue da menhyø mæfi p'u ja rá 'befi.

10

Ra Jesús bi 'yεxi 'dεma yoho yø xädi.

¹ Ra Jesús bi zo'u 'dε'ma yoho yø xädi ya xi huanhni. Bi unna ts'edi ngue da 'yøthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi, da gue'u yø ja'i hεmbi n'na ma 'dan'yo ma n'u, da 'yøthe. ² Ja ua yø thuhu ya 'dε'ma yonc'εi yø representante ra Jesús. Rá mædi rá thuhu ra Simu, nu'a i nhuta m'mæfa ngue ra Bædu. Ra Andre nuna rá n'yohu ra Bædu. Ra Jacobo, 'nεhra Xuua, guehya yø ts'ant'u ra Zebedeo ya. ³ Ra Lipe. Ra Bartolomé. Ra Toma. Ra Mateo nuna ra nguthäi. Ra Jacobo nuna rá ts'ant'u ra Alfeo. Ra Lebeo nuna ja man'na ra thuhu ngue

ra Tadeo. ⁴ Ra Simu nuna n'youi ra partido ngue ra cananista. 'Nehra Judas Iscariote nuna bi da ra Jesús.

Bi xi'ua 'de'ma yoho yø xädi ra Jesús ngue da ma da xänbä ra hya yø ja'i.

⁵ Nuya 'de'ma yoho yø xädi ra Jesús, bi 'yet'i ngue da manna hya. Rá mudi bi 'yembi:

—'Yo gni mähä p'ua ja rá m'mahyø ja'i hingyø judío. 'Né 'yo guí cuthu p'ua ja yø hnini ja'a ra ra häi Samaria. ⁶ Sinoque i mähä p'ua 'bähyø judío. Porque yø judío tengutho yø de'yo ngue xa m'medi. ⁷ Guí xihmu yø ja'i p'ua gdi mähä ngue nuna Oja bi 'bua mahets'i, ya da guehyø pa jap'ua da 'yudi ngue di manda ua ya. ⁸ Dami 'yøthehu yø ja'i di hyenni. Gui 'yøthehu ngue di bennate yø ánima. Gui 'yøthehu yø ja'i 'ya yø do'yo. Gui 'yøthehu yø ja'i n'youi yø ts'onthi. Nuna ra ts'edi ga 'da'ahu, hinte dá jap'ahu. Janangue nuyá, nu yø ja'i gui 'yøthehu, 'yo te gui jambahu.

⁹ 'Yo guí haxhu ra menyü ngue ra oro ogue ra t'axi ogue ra cobre. ¹⁰ 'Yo tema lega guí caxhu. O guí caxni mponihu. 'Yo guí caxhu mi'da yø thixfani ogue yø tøhø. Porque rá mefi Oja jatho ngue di t'unni te da zi.

¹¹ Nu'mø gá sømhmu p'ua ja n'na ra danihni ogue ja n'na ra t'unihni, dami hyomhmu n'na ra n'yohu nu'a hnumanho p'ua ja rá hnini, dami 'yäphu ra nt'edi ngue di 'da'ahu ra ts'äya. Ja dami nsayahu p'ua ja rá ngu'a, asta gue'mø guá ehmu. ¹² Nu'mø gá cuthu mbo ra ngu, gui 'yemhmu: “Oja di japyø ja'i 'bucua”. ¹³ Nu'mø da nu manho'ahu yø ja'i 'bur'ua ja ra ngu, ya di tocabi na ra nzengua guí xihmu

'mø. Pɛ nu'mø ngue hingũi nnũ manho'ah̃u, nu'a ra nɛngua guí xihm̃u, ya h̃indĩ tocabi. ¹⁴ Nu'mø ngue h̃imbĩ hnũ manho'ah̃u p'u ja n'na ra hñinĩ ogue ja n'na ra ngũ h̃indĩ n'na'ah̃u ra ts'äya 'nɛ h̃indã ne da 'yøhyø ja'ĩ na ra hyã guí xihm̃u, ni mähä p'uya, pømh̃u p'u ja ra hñinĩ ogue ja ra ngũ. Dam̃i huam̃hm̃ra fonthäĩ dĩ n'youĩ nĩ mbonguah̃u. ¹⁵ Majuañĩ dí xi'ah̃u ngue nu'mø ra pa dañĩ hyaspa ra güenda Oja ya yø ja'ĩ di ja'ah̃u p'u, man'na xangũ ra castigo da thohya, ngue'a te ra castigo da tho'u yø ja'ĩ mĩ 'bup'u ja ra hñinĩ Sodoma 'nɛp'u ja ra hñinĩ Gomorra.

Bi xihyø xädi ra Jesús ngue da zä ra n'u da ts'ui.

¹⁶ A nuyá, ga pɛn'nah̃u p'u ha 'buhyø ts'oc'ɛi, ngue nts'utho, tengutho yø dɛ'yo 'mø bi zømp'u 'buhyø zate. Pɛ dam̃i 'yøt'e ngue gyø njamm̃ih̃u, guí mfähm̃u, tengutho guí mfähhyø c'ɛya. Pɛ 'yo to guí sah̃m̃u, guí 'yøth̃u tengutho yø paloma ngue h̃ingyø nequis̃i. ¹⁷ Dam̃i mfähm̃u p'u 'buhyø ja'ĩ. Porque yø ja'ĩ da zixah̃u fädi. Nup'u ja yø nija yø ja'ĩ da mɛp'ah̃u. ¹⁸ Di dä'ah̃u p'u 'buhyø ts'ut'abi 'nɛp'u 'buhyø gobierno. Di u'ah̃u yø ja'ĩ ngue guí ɛc'ɛigah̃u. Nu'mø ngue ya gdí 'buhm̃u p'u ha 'buhyø ts'ut'abi, ngu'u yø judío, ngu'u h̃ingyø judío, gä da zä da 'yøhña ra hoga 'da'yo hyã guí xihm̃u. ¹⁹ Nu'mø bi jo'ah̃u, 'yo sä di tũ nĩ mm̃ih̃u'a te ra hyã ja ngue guí xihm̃u ra ts'ut'abi. Nu'a ra ora guí dä nĩ hyah̃u p'u ja ra ts'ut'abi, Oja di 'da'ah̃u ra hyã ja ngue guí mm̃am̃hm̃u. ²⁰ Porque ra Espiritu Santo di bɛn'nah̃u ra hyã guí xihm̃u ra ts'ut'abi. H̃ingnĩ n'yomfɛñisɛ guí j̃ucrã hyã guí mm̃am̃hm̃u.

21 Nu yø n'yoh_u εc'εigui, di yapse yø n'yoh_u hingu_i εc'εigui ngue da tho. Yø papá, nu'mø bi 'yεc'εigui yø bas_i, di dā yø bas_i ngue da tho. Yø bas_i p'uya, nu'mø bi 'yεc'εigui yø papá, di dā yø papá ngue da tho. 22 Hønnb_u bi zā dā z_u'ah_u yø ja'i ngue gu_i εc'εigah_u. Pε nu rā ja'i dā zeti hang_u rā n'u dā thogui, guehna di nyannā te nā. 23 Nu'mø bá ju'ah_u n'na rā hnini, dami 'dagui gdi mähā man'na rā hnini. Pε nugā dí xi'ah_u, tobe hin gadi tāti gadi 'yomhm_u rā hya p'u ha 'b_uhyø judío 'mø mi zønna pa dā hyaspa rā güenda yø ja'i rā N'yoh_u bí 'yε mahets'i.

24 Nu rā xādi, 'yo di εnā ngue hinda thogui tengutho thohrá xännbate. Xi mmangu rā hmiq_ui, 'yo di εnā ngue hinda thogui tengutho thohrá hmu. 25 Nu rā xādi, di m'm_ui ngue rā conforme, ngue dā thogui tengutho dā thohrá xännbate. Rā hmiq_ui p'uya, di m'm_ui ngue rā conforme, ngue dā thogui tengutho dā thohrá hmu. Nu'mø ngue bi nu man'ugā yø ja'i, gui huq_ui ngue drá zithu, goma gue'ah_u hinda nu mman'u'ah_u yø ja'i ngue gu_i tenngh_u.

Rā Jesús bi mā ndana ja ngue dā ts'u.

26 Janangue nuya yø ja'i s_u'ah_u, 'yo gu_i s_uh_u ya. Nu te gāma hya njo'mi, siempre dā famhma. 27 Nuya yø hya dí xi'asch_u, dami xihm_u gātho yø ja'i. Nuya yø hya dí hut'atho ni guh_u, i nt'ode rā hya gā rā hnini. 28 'Yo gu_i s_uh_u'u dā ne dā hyo'ah_u. Porque nu'mø bi hyo'ah_u, nu rā te ya hinda zā te dā japi. Nunā Oja, ja rá ts'edi ngue di juat'a ni do'yoh_u 'nε ni teh_u p'u ja rā nidu, guehna dami s_uh_u nā.

29 Nu'mò bi 'bä yoho yò ts'int's'u, hõnda n'na ra xanì ma t'unì. Pε hinga n'na di m'mε'u yò ts'int's'u mεnte ngue hindì unna nt'εdì nì Papáhu. 30 Janjuani ngue fāxah Oja. Conque asta nì xtahu i m'mede n'na ngu n'na. 31 Janangue 'yo guí suhu yò ja'i. Porque man'na xammadi'ahu ngue yò ts'int's'u, madague'a ngue yò mmundotho'u.

Ra Jesús bi xihyø xädi ngue hinda gomp'u ha 'buhyø mmic'εiui.

32 Nu to gätho da mamp'u 'buhyø ja'i ngue εc'εigui, xquet'a ga mmangä p'u 'buhma Papá bí 'bu mahεts'i ngue dadi n'amigo'be ra ja'i. 33 Pε nu te'o da gongä p'u 'buhyø ja'i, da ma ngue hingui εc'εigui, xquet'a ga mmangä p'u ha bí 'buhma Papá mahεts'i ngue hin dadi n'amigo'be ra ja'i da gongui.

Nup'u ha t'εc'εi ra Jesús, bi ma ngue di nja ra sui.

34 'Yo guí εmhm ngue dá εcä ua ja ra ximhäi ngue hin tema n'u guí sähu. Nu'a, hin'na'a. Sinoque di nja ra sui. 35 Dá εcä ua ngue di nja'a di nsuhyø ja'i. Ra ts'unt'u di nsuhmi ra papá. Ra hmute di nsuhmi ra mamá. Ra ts'ihue di nsuhmi rá cä. 36 Nu'u yò nsuiui ra ja'i da 'yεc'εigui, gue'u 'bup'u ja rá ngu da zui.

37 A nuyá, nu ra ja'i ngue ma datho di mahrá papá, di mahrá mamá, ngue nugui, guehna ra ja'i ya hingrá nsäui da denngui. A nu ra ja'i ngue ma datho di mahrá ts'unt'u, di mahrá t'ixu ngue nugui, guehna ra ja'i ya hingrá nsäui da denngui. 38 Nu ra ja'i hingui nne da denngui ngue su da tho, guehna ra ja'i ya hingrá nsäui da denngui. 39 Nu ra ja'i da gohrá mmäi ngue su da tho, guehna ra ja'i di

m'mēhrá te nā. Pε nū rā ja'i hinha gā gohrá mm̄ui mada tho, guehna rā ja'i dī nyanná te nā.

Oja da gutyø ja'i'a te rā nho xā 'yøt'e.

⁴⁰ Nū rā ja'i da 'yøt'ah̄u masu, guehna rā ja'i tengutho 'mø go di ørcaguī masu nā. Nū rā ja'i da 'yørcaguī masu, tengutho 'mø go di ørpabi masu'a to bā penngui. ⁴¹ Nū rā ja'i ørpa masu n'na rā pøngahya Oja porque pahra ja'i ngue gue'a rá m'mēnhni Oja, di t'unná nzābi rā ja'i tengutho rá nzābi mā t'unnī rá pøngahya Oja. Ximmangu rā ja'i ørpa masu n'na rā hoga n'yoh̄u, porque pađi ngue xanho gā 'yo rā n'yoh̄u, di t'unná nzābi rā ja'i tengutho rá nzābi mā t'unnī rā hoga n'yoh̄u. ⁴² A nuyá, ndana bi zā ya mā xādi, nū rā ja'i da 'yørpa rā nho ngue pađi ngue i tenngui, madague'a n'na zi vaso rā dehe di unni, hīndi 'bēhrá nzābi rā ja'i, Oja da gut'i.

11

Rā Xuua bi 'yet'i yoho yø xādi bi ma bá nyai rā Jesús.

¹ Nuya 'dε'mā yoho yø xādi rā Jesús, mī juadi bi xifi te ja ngue da 'yøt'e, bi map'u bí ja yø hnini nā rā Jesús ngue da xānba rā hya yø ja'i. ² Rā Xuua ya mī ofādi bi 'yøde te øtra Cristo. Janangue bi mēnhni yoho yø xādi ngue bá nyai rā Jesús. ³ Mī zømp'u ha 'b̄ai, bi 'yēmbra Jesús:

—¿Ua gue'e nā rā Cristo mī ja ngue dá εhε dī ndast'abi, ua gue gā tø'māhe man'na? —bi 'yēmbi.

⁴ Rā Jesús bi 'yēmbya yaui:

—Nī mε ya, bá xihmī rā Xuua'a te rā hya gá nuui bi nja. Xihmī ya yø hya gá 'yøhmi dī mmangä.

⁵ Dami xihmi ngue yø xädä ya zø yø dä. Yø dogua, ya i 'yo. Yø ja'i mi 'ya yø do'yo, ya bi zä ha hēmbi. Yø gogu, ya øhra hya. Yø ánima, ya di bēnnate. Yø hyoya, ya sihra hoga 'da'yo hya. ⁶ Ra mmēnthi di nthēui ra ja'i hinha di gohra mmui ngue εc'εigui.

⁷ Mi mengyø m'mēnhni ra Xuua, nuna ra Jesús bi dū'mi bi c'annbabi yø ja'i na ra Xuua. Bi 'yēmbi:

—¿Te'o guá nuh p'ü bí ja ra dapo? ¿Ua guá nuh n'na ra n'yohu hinguí nzaqui rá mmui, εntho n'na ra zafani 'mø anna ndahi? ⁸ Xi'mø ngue hin'na, ¿te'o guá nuh 'mø? ¿Ua guá nuh n'na ra n'yohu ngue he ra hoga ulu? Pε guí pahmu ngue yø ja'i he ra hoga ulu, guerp'ü ja yø ngu yø dast'abi 'bui. ⁹ Pε xi'mø hinga gue'a guá nuh'a, ¿te'o guá nuh 'mø? ¿Ua guá nuh n'na rá pøngahya Oja? Majuani ngue gue'a rá pøngahya Oja guá nuh. Pεgue tate na, ngue gätho mi'da yø pøngahya xa m'mui. ¹⁰ Nuna ra Xuua guehna rá m'mēnhni Oja mmamp'ü ja ra Maca Libro na, ngue εna: “Nugä ga et'ä ma m'mēnhni, di m'met'o p'ü gdi ma. Gue'a di hoqui hapü ja ngue gui thogui”, bi 'yεna. ¹¹ Majuani dí xi'ahu, nu hangü yø ja'i 'bui, hinjongui pøni ngue di tate guehna ra Xuua bi 'yøtra nxixya. Pε nuyá, to bi zä ma ja'i ya o rá 'yε Oja ya, guehya ma datho bi nthēui ra mmēnthi ya ngue ra Xuua.

¹² Bá fū'mø yø pa bá øtra nxixya ra Xuua ya, asta quehyø pa dí 'būhmü ya, janjuani di xønyø ja'i da zo rá 'yε Oja. Nuyá yø ja'i di xøni da zo rá 'yε Oja, i nne ngue xøgue ra sønitho di nja. ¹³ Hante ngue di m'muhra Xuua, nu te gäma hya bi man'a m'met'o yø pøngahya Oja, dague'ü yø hya nt'ot'i p'ü ja ra ley,

gätho bi ma ngue bá ep'ua ra pa di manda ua Oja.
 14 A nuna ra Elías bi man'a m'met'o rá pøngahya
 Oja, nu'mø guí nne gui pahmu ha rá nja ra hya,
 nuna ra Xuua ya, quehna bi t'embí ngue ra Elías.
 15 A nuyá, di nja ni gu ngue gui 'yøhmua na ra hya dí
 mmangä ya.

16 Ma ga honi te gda hyejpä yø ja'i 'bahra pa
 ja p'uya. Gdá hyejpabi yø basi n'yemp'ua ja ra
 tai. I mmatyø mmimbasiui ngue di n'yemmi, i
 embi: 17 “Dá pixt'ähe ra xithi ngue xqui nnehmu,
 pe hingá nnehmu. Dá tut'ahe yø thuhu ngue
 yø thundummäi, pe hingá nzomhmu”, bi 'yembi.
 18 Guí njathu p'uya, nu'mø himbi nja'a te guí
 mmamhmu, guí mbøcuethu. Porque bá ehra Xuua,
 nuna bi 'yetrá mmäi, a nu'ahu p'uya, gá 'yemhmu
 ngue n'youi ra ts'onthi ngue'a te øt'e. 19 A nuyá,
 guécä drá N'yohu dá ε mahets'i, dí si'a te dí tini, a
 nu'ahu p'uya guí enju ngue drá nhyøt'a zihmε. Guí
 enju ngue dadi thegä'be'ua yø ja'i ja yø ts'oqui 'nε'ua
 yø nguthäi. Pe nuna ra hya njuantho, nu'mø di
 n'yomfēni xanho yø ja'i, da badi ha rá nja ra hya.

*Oja da hyaspa ra güenda yø ja'i hingui nnu
 manho ra hya.*

20 Nuna ra Jesús, nu'ua yø ja'i 'bap'ua ja yø hnini xi
 'yøt'e xangu yø milagro, bi madi bi hejpi te ga 'yo
 yø ja'i, porque hingui nne yø ja'i da hyep'ua ra nts'o
 ga 'yo. Bi 'yembi:

21 —Hague ngu ra castigo da thohyø ja'i 'bap'ua ja
 ra hnini Corazín. Hague ngu ra castigo da thohyø
 ja'i 'bap'ua ja ra hnini Betsaida. Porque himbi
 'yεc'eigui 'mø mi nu yø milagro dá ørbu ha 'bai. A
 nu'mø xta nnu yø milagro yø ja'i mi 'bap'ua ja yø

nyogui hn̄ini Tiro 'nɛp'ɥ Sidón, n'na zihmantho xta hyɛp'ɥ rá nts'o man̄i n'yo yø ja'i. Xti n'yɥxyø 'bospi 'nɛ xta hye yø he nu'a he yø ja'i 'mø 'bɥ ndummāi. ²² Nugä dí xi'ahɥ ngue nu'mø rá pa dan̄i thaxra güenda, man'na xangu rá castigo da thohyø ja'i festa rá hya ya, ngue'a rá castigo da thohyø ja'i mi 'bɥp'ɥ ja rá hn̄ini Tiro 'nɛp'ɥ ja rá hn̄ini Sidón. ²³ A nuya yø ja'i 'bɥp'ɥ ja rá hn̄ini Capernaum, rá nɛgui ɛna ngue da t'ɛspabi ua ja rá häi, 'nɛp'ɥ mahɛts'i da t'ɛspi. Pɛ gue di map'ɥ ja rá nidu ya. Porque himbi hyɛp'ɥ rá nts'o ga 'yo. Nu'ɥ yø nyogui ja'i mi 'bɥp'ɥ ja rá hn̄ini Sodoma, nu'mø xta nnu yø milagro tengutho bi njap'ɥ ja rá hn̄ini Capernaum, xta hyɛp'ɥ rá nts'o man̄i n'yo yø ja'i'a rá hn̄ini'a 'nɛ hinxta nguahyø ja'i 'mø. ²⁴ Nugä dí xi'ahɥ ngue nu'mø rá pa dan̄i thaxra güenda, man'na xangu rá castigo da tho'ɥ yø mmɛngu Capernaum ngue rá castigo da thohyø ja'i mi 'bɥp'ɥ ja rá hn̄ini Sodoma.

Rá Jesús bi 'yɛspa Oja.

²⁵ Man'na rá ora p'ɥya, rá Jesús bi 'yɛna:

—Mā Papá'i, dadi ja mammadi'i, grá Hmu p'ɥ mahɛts'i, grá Hmu ua ja rá ximhäi. Porque yø ja'i ɛna ngue yø bamhya, i ɛna ngue tini xanho yø mm̄i hanja rá hya, pɛ gá 'yajpabi ya yø hya ya. Gá japi ngue go bi bahya yø ja'i ngue yø 'yøde tengutho yø basi ngue yø 'yøde. ²⁶ Nguna gá 'yøt'e mā Papá'i, porque gue'a guá sänni ngue di nja'a.

Rá Jesús bi zohyø ja'i ya xa nyägui.

²⁷ Rá Jesús bi 'yɛmbyø ja'i:

—Nu'a mā Papá, bi däqui gätho yø cosa ngue ga manda. Hinjongui pøni ngue dadi mpahmi xanho'a rá Ts'ant'ɥ Oja, sinoque hønse'a rá Papá di

mpahmī. Hīnjongui pøni ngue dadi mpahmī'a ra Papá, sinoque hønse'a rá Ts'unt'ua di mpahmī. Nu ra ja'i da neprá Ts'unt'ua Oja ngue da badi te'o na rá Papá, da zä da badi. ²⁸ Nu gätho yø ja'i ya xa nyägui ngue hingui hät'i da 'yøt'e te gäma hya sännbi, dami n'unī ngue ga fäxahua n'namhma ngue da dinī ha di nsäya ni tehua. ²⁹ Dami 'yøt'e ngue ni Hmujua. Dami hyaxhua na ra hya di xän'nahua. A nuguī, di ya mantūdi, hingrá n'yets'i nna ya. Nuna ra hya di mmangä, da hyut'a ni mmaihua na. ³⁰ Nuya yø hya dadi mandagä gui 'yøthua, hīndi un'ahua ya. Porque nu te di xänbate, hingui henni gdi 'yøthua.

12

Ja rá ts'edi ra Jesús ngue nu te da zänni di nja 'mø ra pa ngue ra ts'äya, gue'a di nja'a.

¹ Nuya yø pa ya, nuna ra Jesús co 'nēhyø xädi bi tocabi ngue bi thop'ua ja yø nuatrigo 'mø ra pa ngue ra ts'äya. Nu'ua yø xädi bi zä ngue tu manthuhū, janangue bi daxtyø trigo, bi za. ² Mī nu yø fariseo te øtyø xädi ra Jesús, bi 'yēmbi:

—Nu ni xädi gue di mpēfi. Conque mmamp'ua ja ra ley ngue nu'mø ra pa ngue ra ts'äya, hingui sä ngue to di mpēfi —bi 'yēmbi.

³ Mī dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—Xi'mø mī zähra thuhū n'na ndi ra David, co 'nē'ua mī n'youi, ¿ua hīnjām'mø gadi xähma p'ua ha nt'ot'i'a te bi 'yøt'e? ⁴ Nu ra David bi yarbua ja rá ngu Oja ngue bi zi yø thuhmē xi t'uspa bi Oja ngue da nu. Bi zi ra David co 'nē'ua mī n'youi. Conque nu'ua yø thuhmē'ua, hīndi unna nt'ēdi ra ley ngue to bi zä da zi, hīnda hōndyø mmäcja yø ts'i'ua yø thuhmē

t'uspabi Oja. ⁵ ¿Ua hin gadi xähm_u te mmamp'u ja ra ley, ngue yø mmäcja 'bup'u ja ra nija, nu'mø ra pa ngue ra ts'äya di mpefi, pe hinda t'embj ngue ra ts'oqui øt'e ngue njap'u? ⁶ Nugä dí xi'ah_u ya, ngue nuua ha guí 'bähm_u, 'bucua n'na nc'ei tate ngue ra nija. ⁷ Pe hingui tinni mmuih_u hanja'a te ra hya nt'ot'i p'u ja ra Maca Libro ngue ena: “Dí nnegä ngue di nja ni nhu_ucateh_u, porque guehna man'natho di muui'a ngue yø 'bøt'e guí ørcah_u”, i ena. Porque nu'mø di ja ni nhu_ucateh_u, nuya yø ja'i hin tema hya øt'e, hingui 'yemph_u ngue ja yø ts'oqui 'mø. ⁸ A nu ra N'yoh_u bí 'yε mahets'i, ja rá ts'edi ngue nu'a go da zänni, gue'a di nja 'mø ra pa ngue ra ts'äya'a.

Ra Jesús bi 'yøthe n'na ra n'yoh_u xi 'yotrá 'yε.

⁹ Mi ma ra Jesús, i map'u ja rá nija yø judío. ¹⁰ Nup'u ja ra nija, mi 'bup'u n'na ra n'yoh_u xi 'yotrá 'yε. Yø ja'i honi ha di dinnbabi ra Jesús ngue da ma ma yapi, janangue bi 'yørpabi ra nt'änni ra Jesús, bi 'yembj:

—¿Ua guí embj ngue ja ra nt'edi da t'øthe n'na ra dārqu_uhi 'mø ra pa ngue ra ts'äya?

¹¹ Mi dahra Jesús, bi 'yεna:

—¿Teni 'be'a guí 'yøth_u 'mø gdi sih_u n'na ra de'yo, 'nε da zop'u ja ra ots'i 'mø ra pa ngue ra ts'äya? Uanguí 'bexque'a guá jats'i n'nahmantho, madague'a ra pa ngue ra ts'äya. ¹² Xi ra ja'i ya, ya fadi ngue man'na xamma_udi ra ja'i ngue ra de'yo. Janangue madague'a dra pa ngue ra ts'äya, i jatho ngue da t'ørpa ra nho yø ja'i.

¹³ Ra Jesús bi 'yembra n'yoh_u mi'u rá 'yε:

—Damí majni 'yε ya —bi 'yembj.

Ra n'yohu p'uya bi macrá 'ye, pe 'bexpi zä rá 'ye mi 'u. Bi gohi tengutho ja'a man'na rá 'ye. ¹⁴ Mi zä mi nu yø fariseo ngue bi n'øthe ra Jesús, bi ma bá nhecähyä ngue honi ha di hyo ra Jesús.

Ya nt'ot'i te gä øtra Jesús.

¹⁵ Mi badi te mbennbabi yø ja'i ra Jesús, bi ma. Pe bi ntet'i xandøngu yø ja'i. Gä bi 'yøthe yø ja'i di hyenni. ¹⁶ Pe nuya yø ja'i øthe, di 'bepi ngue hijnonda xifi te ørpe. ¹⁷ Nuya te gä øtra Jesús, ya bi nja'a te ra hya bi manna pøngahya Isaiás ngue Oja bi 'yena: ¹⁸ “Nuna 'bucua ya, guehna ma mæfi ya xtá huanhni. Emmæi dadi madi. Co nuna, i ja gampähä. Ga japi ngue di n'youi ra Espíritu Santo ya, n'namhma ngue di hatra ts'edi te da 'yøt'e. Guehna da xihyø ja'i hingyø judío na, ngue nuna Oja, da hyaspa ra güenda te ga 'yo yø ja'i. ¹⁹ Nuna, hindra nequisui na. Hingra hmafi di nya p'u ha di nya. Hin hapu da t'øde ngue di dama yahni p'u ja ra hni. ²⁰ Da zerpabi yø ja'i hingui ha ra ts'edi. Di hatra ts'edi yø ja'i asta gue'mø bi zonna pa ngue di manda ua. ²¹ Gätho yø ja'i 'bu'a nximhäi p'uya da 'yec'ei ngue gue'a da yan'a”.

Ra Jesús i embyø fariseo ngue ra zithu fäts'i.

²² Nuna n'na ra n'yohu madi gonebi 'ne madi xädäbi ra ts'onthi mi n'youi, bi ts'ixpu 'buhra Jesús ngue bi 'yøthe. Mi 'yøthe p'uya, bi zä bi nya ra n'yohu 'ne bi zä bi nzø yø dä. ²³ Gä di 'yødyø ja'i bi nu te øtra Jesús, bi 'yena:

—Pe guehna rá mbom'meto ra David ja ngue di thojpabi rá 'bæfi na, uague hinga guehna.

²⁴ Mi 'yøhyø fariseo na te ra hya mmanyø ja'i, bi 'yena:

—Nuna ra n'yohu i hma, i øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi, pε gue gue'a ra zithu rá hmu yø ts'onthi fäts'i ngue njap'u.

²⁵ Pε ra Jesús, gä padī tema hya mbenyø ja'i, bi 'yembuya:

—Xip'u ha di manda n'na ra dast'abi, nu'mø di ndunhyø ja'i, hinjam'mø da zä da zehyø hya. Xip'u ja n'na ra hnini ogue ja n'na ra ngu, nu'mø di nsuhyø ja'i 'bap'u, di n'uēni. ²⁶ Njarbutho na ra hya dí xi'ahya. Xi'mø ngue di hejpasε yø mēfi ra zithu, ya rá 'befisε di ts'oni. ²⁷ Guí emhmua ngue ra zithu fäxqui ngue dí øthegä yø ja'i n'youi yø ts'onthi. A nu'mø ngue ngu'a, xi ni mmijudíohu tenna hya guí xännbatehu, çua ra zithu fäx'mø øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi? A nuyá, ja di nequi p'uya ngue guí ya xädähu, hinguí padī te guí mmamhmu. ²⁸ A nugui, Oja bá pennagui ra Espiritu Santo ngue gä n'yo'be, da mäxqui gä øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. Ja di nequi p'uya, ngue ya di manda ua Oja.

²⁹ Hingra zithu øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi. Xi n'na ra n'yohu xanzaqui, nu'mø to da dut'i, ya da zä to da yarbu ja rá ngu ngue da japi te ja mbo. Di njadä p'uya, di tut'ä ra zithu di manda yø ts'onthi, janangue sä dí øthe yø ja'i n'youi yø ts'onthi.

³⁰ Nu ra ja'i hinguí nne ngue ma n'yo'be, guehna ra ja'i rá n'youi ma nsui'be na. Nu ra ja'i hinguí fäxqui ngue gä ør'be ra 'befi, guehna ra ja'i di ts'onngatho ma 'befi na. ³¹ Damí pahmu ya, ngue nu'a te gäma ts'oqui øtyø ja'i, da gue'a te gäma hya man'u ga ya yø ja'i, da zä ngue di mpunnbi. Pε nu ra ja'i ngue da nømman'u ra Espiritu Santo, ya hīndi punnbabi Oja. ³² Janangue nu ra ja'i da nømman'u

ra N'yoh_u bí 'yε mahεts'i, i sä ngue di mpunnbi. Pε nu ra ja'i da nømman'u ra Espíritu Santo, ya hīndi mpunnbi, ni xinga guehra pa dí 'yoh_u ya, ni xinga guehra pa di 'yεp'u di mpunnbi.

Nu te ganho ra ndät'ä z_u'a n'na ra za, gue'a di fa'a.

³³ Nu ra hoga za, ra hoga ndät'ä z_udi. Pε ra za hinguī ho, hīngra hoga ndät'ä z_udi. Janangue nuyá, n'na ra za, nu te rá ndät'ä z_udi, gue'a di fa'a ngue'mø ra hoga za ogue hīn'na. ³⁴ Guí øth_u tengutho yø c'εya ngue n'youi ra ndate yø ne. Porque hinguī sä guí mmamhm_u n'na ra hoga hya. Nu te ra hya bí mīhrá mm_ui ra ja'i, gue'a pønná ne'a. ³⁵ Nu ra hoja'i, ra hoga hya i mma, porque xanho rá mm_ui. Pε nu ra ja'i hinguī ho rá mm_ui, xants'o ra hya ja mbo rá mm_ui, gue'a pønná ne'a. ³⁶ Nugä dí xi'ah_u ngue nu'mø ra pa danī hyaxra güenda Oja, nu te gäma ts'omhya pønni neh_u, Gä da that'ah_u ra güenda. ³⁷ Nu'mø xanho ra hya xcá mamhm_u, ya hīn tema castigo gui thohm_u. Pε nu'mø xants'o ra hya xcá mamhm_u, gue'a ra castigo gui thohm_u'a.

Yø ts'oc'εi äpyø milagro ra Jesús.

³⁸ Nu 'da yø fariseo conyø xännbate ngue ra ley bi 'yεmbrā Jesús:

—Ague grá xännbate, dí nne ga nnuğähe ha gdi 'yøt'a n'na ra milagro para ngue da fadi te'o'i —bi 'yεmbi.

³⁹ Mī dahra Jesús, bi 'yεmbi:

—Nu yø ja'i 'bahya, ja yø ts'oqui ngue hinguī pa Oja, 'bet'o äcyø milagro da nu, ja da 'yεc'εigui. Pε hīn tema milagro ga øt'e ngue da nu yø ja'i.

Nu'a da nopa hmeya yø ja'i ya, gue'a te bi thohra pøngahya Jonás. ⁴⁰ Porque ra Jonás nhyu pa bá o rá mmui ra hua. Di njarbatho'a ra N'yohu bí 'yε mahets'i ya, nhyu pa da o häi. ⁴¹ Nu'mø ra pa daní hyaxra güenda Oja, nuya yø ja'i mi 'bup'ua ja ra hnini Nínive da nangui ngue di yapyä yø ja'i 'buhra pa ja p'uya. Porque yø ja'i mi 'bup'ua ja ra hnini Nínive, bi 'bätø mmui 'mø mi 'yø'a ra hya bi manna Jonás. Conque man'na dí tategä ya ngue ra Jonás, pε hinguí nne gui 'yøhmü ra hya dí mmangä ya. ⁴² Dá gue'a n'na ra xisu mi ndast'abi p'ua sur, nu'mø ra pa daní hyaxra güenda Oja, da nangui ngue di yapyä yø ja'i 'buhra pa ja p'uya. Porque nuna ra xisu na, ndøyp'utho rá häi bí 'yεhε ngue bi 'yøxra hya mi pahra Salomón. Conque man'na dí tategä ya ngue ra Salomón, pε hinguí nne gui 'yøhmü ra hya dí mmangä ya.

Ra ts'onthi bá pengbua ja rá mmui ra ja'i.

⁴³ Nu ra ts'onthi 'mø bi hyep'ua ra ja'i mi n'youi, bi 'yo ra ts'onthi p'ua ja ra xequi mathoguitho xa 'yot'i, honi ha di nsäya. Pε nu'mø himbi dini ha di nsäya, i εna: ⁴⁴ “Ga pengä p'ua ja ma ngu dá pøni”, i εna. Nu'mø bá pengbua, da dinnbabi rá mmui ra ja'i ngue hinjongui 'bup'ua, tengutho n'na ra ngu ngue mahoqui xanho, i njoqui. ⁴⁵ Da mengbua, da si mi yoto yø ts'onthi man'na xants'o ngue'a ra ts'onthi rá mudi. Gä da yurbu ja rá mmui ra ja'i ngue di m'mup'ua. M'mefa p'uya, man'na di m'mamman'ua ra ja'i ngue'a te ra n'ua mi sä m'met'o. Xquet'a nguna ra hya thohyø ja'i 'buhya.

Bi manna Jesús ndana gue'a da bøningue da 'yøt'e tengutho 'mø drá mēni.

46 Ra Jesús tobe ya_{du}itho yø ja'i 'mø mi zøhrá mamá conyø n'yoh_u. 'Bäp'_u thi, i nnepe da ts'ohra Jesús ngue di nyau. 47 H_indi 'b_edi to bi xihra Jesús, bi 'y_embi:

—Ni mamá 'n_e ni n'yoh_u 'bäcua thi. I nzo'i ngue gui nyau 'na —bi 'y_embi.

48 Mi dahra Jesús, bi 'y_entho:

—Ma ga xi'ah_u ndana ma mamá, ndana ma n'yoh_u —bi 'y_ena.

49 Bi macyø 'y_e p'aya, bi 'y_uhyø xädi, bi 'y_embyø ja'i di mäts'i:

—'B_ucua ya yø ja'i di nnøpe ngue ma mamá, di nnøpe ngue ma n'yoh_u. 50 Porque nuya yø ja'i di ho da 'yørpabi rá pähä ma Papá bí 'b_u mah_ets'i, guehya _entho ma n'yoh_u, ogue ma nju, ogue ma mamá —bi 'y_embyø ja'i.

13

Ra Jesús bi hye_jpa ra hya n'na ra momh_udä.

1 Nu'a ra pa'a, ra Jesús bi bømp'_u ja ra ngu mi 'b_ui, bi ma i mmip'_u ja ra nenzabi. 2 Pe mandøngu dyø ja'i bi mpeti p'_u ha 'b_ui. Jan_angue bi yut'a n'na ra barco ja bá mip'_u. Nu gätho mi'da yø ja'i 'b_ua nenzabi. 3 Xangu yø hya bi xännbabi yø ja'i, honi te gui hye_jpa yø hya xifi. Nguna n'na ra hya bi hye_qui, bi 'y_embyø ja'i:

—N'na ra n'yoh_u bi ma da ponna trigo. 4 Nup'_u bi thogui ngue ponyø hm_udä, bi zop'_u ja ra 'yu 'da yø hm_udä. Bi map'_u yø ts'int's'_u ngue bi za yø hm_udä. 5 Mi'da yø hm_udä bi moni, bi zop'_u hingu_i pidi ra häi ngue o ra do. Guehya yø hm_udä n'nahmantho bi bøts'e ngue hingu_i pidi ra häi p'_u

bi zo. ⁶ Hinga ya mbo pa yø 'y_u. Nu'mø bá pøxra hyadi, bi 'y_uhyø hmudä ya xi bøts'e. ⁷ Mì'da yø hmudä bi zop'ɥ ja yø 'u_in_i. Mì nte yø 'u_in_i p'ɥya, bi ts'onyø hmudä ngue bi hyøt'ambo. ⁸ Mì'da yø hmudä bi zop'ɥ ja ra hoga häi, guehya εmmεi bi nja ya. Nu 'da yø hmudä, n'na ciento bi bøn_i ngue n'na mhmudä. Mì'da p'ɥya, hyate bi bøn_i ngue n'na mhmudä. Mì'da p'ɥya, 'däte ma'det'a bi bøn_i. ⁹ A nuyá, d_i nja n_i gu ngue gui 'yøhm_u n_a ra hya d_i mmangä ya —bi 'y_εmbyø ja'i.

Ra Jesús bi ma hanja ngue honi te gui hyejpa ra hya xihyø ja'i.

¹⁰ Ra Jesús bi guatyø xädi, bi 'y_εmbyø:

—¿Hanja ngue gui honi te gn_i hyejpa yø hya gui xihyø ja'i?

¹¹ Ra Jesús bi 'y_εmbyø xädi:

—Nuya yø hya h_ingui fadi ha d_i manda Oja yø ja'i, nuna Oja bi 'b_u mahets'i i nne n_a ngue da d_in_ni mm_uih_u hanja ya yø hya ya. Pε nu'ɥ m_i'da yø ja'i, h_inda d_inyø mm_ui ya yø hya ya. ¹² A nu ra ja'i bi d_inna mm_ui hanja ra hya ya, da m_äx'Oja ngue man'na di badi. Pε nuya yø ja'i h_ingui ørpatho masu ya yø hya d_i mma, nu'a zits'ɥ ra hya bi badi, da thannbi. ¹³ Janangue d_i honi te nná hyejpa yø hya d_i xihyø ja'i. Porque yø ja'i nnu te d_i øt'e, pε øtyø ja'i tengutho 'mø ngue h_inte bi nu. Nuya yø hya bi 'yøde, tengutho 'mø ngue h_in tema hya bi 'yøde, h_imbyø d_inyø mm_ui hanja n_a ra hya da ma. ¹⁴ Nu te øtyø ja'i, ya bi nja'a ra hya bi 'bet'o ra pøngahya Isaías ngue bi 'y_εna: “Yø ja'i da 'yøde hanja ra hya, pε h_inda d_inyø mm_ui hanja ra hya da 'yøde. Nu te da nu yø ja'i, h_inda d_inyø mm_ui yø ja'i

hanja'a te da nu. ¹⁵ Porque nuya yø ja'i ya, i njot'i yø n'yomfɛni. Entho xa ngotyø gu ngue hinguĩ nne da 'yøhrā hya. Entho xa ts'antyø da ngue hinguĩ nne da hyɛt'a te ja ngue da hyɛti. Porque hinguĩ nne da dinyø mm̄i hanja rā hya, 'nɛ hinguĩ nne di 'bätyø mm̄i ngue da 'yɛc'ɛigui, n'namhmā ngue ga punnbabi yø ts'oqui", ɛn'Oja.

¹⁶ Pɛ rā mm̄enthĩ gá nthɛh̄, porque nu te gá guĩ nnuh̄, bi d̄inni mm̄ih̄ hanja rā hya. Nu te rā hya gá 'yøhm̄, guĩ pahm̄ ha rá nja rā hya. ¹⁷ Majuani dí xi'ah̄, ngue yø pa xa thogui, xangu yø pøngahya Oja xa m'm̄i, yø hoga n'yoh̄ xa m'm̄i, bi ne xta nnu'a te guĩ nnuh̄ ya, pɛ himbi zä bi nu. Bi ne xta 'yø'a rā hya guĩ øhm̄ ya, pɛ himbi zä bi 'yøde.

Rá Jesús bi mā te ni bønya yø hya bi hyejpa ra momhmudä.

¹⁸ Nuya yø hya dadi hyejpabi ra momhmudä, dami 'yøhm̄ xanho hanja rā hya. ¹⁹ Nuya yø ja'i ngue hontho bi 'yøhrā hya, guehya guĩ nhyejpi ngue rā nen'yü p'ɛ bi zo yø hmudä ya. Bi 'yøhrā hya yø ja'i ngue ha di njap'ɛ di zo rá 'yɛ Oja, pɛ himbi dinyø mm̄i yø ja'i hanja rā hya. Bi map'ɛ rā zithu p'ɛya, nuna rā hya xi 'yøhyø ja'i, bi japi ngue bi pumbɛni. ²⁰ Mi'da yø ja'i, guĩ nhyejpa rā häi hinguĩ pidi ngue mi o rā do p'ɛ bi zo yø hmudä. Mi zä mi 'yøhrā hya yø ja'i, janjuani di johya ngue bi nu manho. ²¹ Guehya yø ja'i himbi bent'i xanho rā hya ya. Zits'utho honi ngue ha di hyɛp'ɛ rā hya. Nu'mø bi ts'ui ngue rā hya ɛc'ɛi, 'bexi cohyø mm̄i. ²² Mi'da yø ja'i p'ɛya, guĩ nhyejpabi rā häi ngue ja yø 'uini p'ɛ bi zo yø hmudä. Guehya yø ja'i bi 'yøde hanja rā hya ya. Pɛ nu'a te yø 'bɛfi i ja n'na pa

ngu n'na pa, høndyø 'bɛfi n̄i ma yø mm̄ɛi yø ja'j̄i. Di ja ndumm̄ɛi hon̄i ha d̄i mm̄ɛmm̄ɛti. Ya h̄in tema nhotho bi 'yørpabi na ra hya bi 'yøde. ²³ Pɛ m̄i'da yø ja'j̄i, gūi nhyɛjpa ra hoga häi p'ɥ bi zo yø hmudä. M̄i zä m̄i 'yøhra hya, bi d̄inyø mm̄ɛi hanja ra hya. Bi 'yørpabi ra nho na ra hya bi 'yøde. Pɛ 'bɥ'i'da yø ja'j̄i ngue mathoguitho bi 'yørpabi ra nho ra hya bi 'yøde.

Bi nhyɛcra hya ngue bi nuans'ui ra trigo rá hmudä yø paxi.

²⁴ Rá Jesús bi hyoni te gūi hyɛjpabi n'na ra hya bi xihyø ja'j̄i. Bi 'yɛmbi:

—N̄ua ja ra ximhäi d̄i manda Oja, ja nnøpe ngue rá huah̄i ua Oja bi tuh̄ra hoga hmudä. ²⁵ Pɛ m̄i n'aha gätho yø ja'j̄i, nu'a rá ns̄uiui ra mm̄ɛhui bi yarb̄a ja ra nuatrigo ngue ra xui. Bi duprá m̄ihyui ra trigo. Bi ma p'ɥya. ²⁶ M̄i nte yø trigo p'ɥya, ya ts'ats'j̄i ngue d̄i nja yø trigo. Ja bi nɛqui p'ɥ ndana gue'a ra paxitho p'ɥya. ²⁷ M̄i nu yø hmiq̄ui ra mm̄ɛhui te ja ra huah̄i, bi ma bá xihra hmu. Bi 'yɛmbi: “Ague grá Hmu, nu'mø ma tuh̄m̄ n̄i huah̄i, x̄anho ra hmudä dá tuh̄m̄. ¿Hanja ngue n'youi yø paxi ra trigo ya'mø?” bi 'yɛmbi. ²⁸ Rá hmu p'ɥya bi 'yɛmbyø hmiq̄ui yaui: “Gue'a ma ns̄igä'be bi du'ɥ yø paxi gūi mm̄amm̄i ya”. Yø hmiq̄ui p'ɥya bi 'yɛmbra hmu: “¿Ua gūi nne ḡa ma xat'ähe yø paxi n'youi ra trigo?” bi 'yɛmbi. ²⁹ Pɛ ra hmu bi 'yɛna: “H̄in'na. Ogui xath̄a yø paxi n'youi ra trigo, porque nu'mø ḡa xath̄a yø paxi, n'ɛhra trigo da c'uts'i. ³⁰ D̄am̄i hyɛmh̄maui hm̄a 'dap'ɥ d̄i nte asta gue'mø bi th̄ets'i. Ḡa xicä yø m̄ɛfi ngue da

gacyø paxi, da 'yøtyø tut'i, da t'udi. Nu'a ra trigo p'ya, da 'bespja ja ra njutrigo'a”.

Bi nhyejpa ra hya n'na zi hmudä ra mostasa.

³¹ Mahømbi hyoni te gui hyejpa yø hya xihyø ja'i ra Jesús. Bi 'yembj:

—Ma ga xän'nah ha di njap'ua di nxandyø ja'i da zo rá 'ye Oja ya. N'na ra n'yohua bi dup'ua ja rá huahj n'na zihmudä ra mostasa. ³² Majuanj ngue man'na zitchua na ra hmudä na ngue gätho mi'da yø hmudä i ja. Pe nu'mø bi nte, man'na tate ra dat'o ngue gätho mi'da yø c'ani i ja. Nup'ua ja yø 'yet'o, ja ørbua yø 'bafi yø ts'int's'ua.

Bi nhyejpa ra hya ra hojnij pe ra levadura ngue dí ixqui.

³³ Mahømbi hyonna Jesús te gui hyejpa mi'da yø hya bi xihyø ja'i. Bi 'yembj:

—Nu'a di nxandyø ja'i da zo rá 'ye Oja bí 'bua mahçts'i, guj nhyejpabi tengutho ra íxi 'mø bi japi hyu t'eni ra hojnij n'na ra xisu, asta gue'mø di ixqui gä ra jani.

³⁴ Nguya yø hya bi manna Jesús ngue honi te gui hyejpa yø hya xihyø ja'i. Nu'mø i ya, zant'a honi te gui hyejpa yø hya xänbua yø ja'i. ³⁵ Nguna bi 'yø't'e, porque mi jatho ngue di nja ya yø hya bi manna pøngahya Oja ngue bi 'yena: “Ga honi te gdä hyejpa yø hya ga xihyø ja'i. Ga xicä yø ja'i yø hya hingui fadi hanja asta gue'mø mambá nhohra ximhäi”, bi 'yena.

Bi manna Jesús te ga mbønya yø hya bi hyequi ngue yø paxi bi nuas'ui ra trigo.

³⁶ Mī juadi bī n'yēhmi yø ja'i ra Jesús, bi 'yut'ambo rá ngu p'uya. Bi guatyø xädi, bi 'yēmbi:

—Damī xicje te ga mbønya yø hya gá hyεqui ngue yø mīhyuui ra trigo bi thup'ua ja ra huahī.

³⁷ Ra Jesús bi 'yēmbiyø xädi:

—Nu'a bī duhra hoga hmudä, gue'a ra N'yohua bí 'yē mahets'i'a. ³⁸ Nu ra huahī, ga mbøni ngue guecua ja ra ximhäi'a. A nu ra hoga hmudä, ga mbøni ngue gue'ua yø ja'i o rá 'yε Oja. A nu'a rá mīhyuui ra trigo, ga mbøni ngue gue'ua yø ja'i o rá 'yε ra zithu'ua. ³⁹ A nu'a rá nsaiui ra mmehui bī duprá mīhyuui ra trigo p'ua ja rá huahī, gue'a ra zithu'a. A nu'mø bi thexyø trigo, ga mbøni ngue gue'mø bi gua'a nximhäi 'mø. A nu'ua yø mēfi da hyexyø trigo, gue'ua yø anxε'ua. ⁴⁰ A nu'a rá mīhyuui ra trigo da ma mapeti ngue da t'udi, ga mbøni ngue gue'a ra ndate di nja 'mø bi gua'a nximhäi'a. ⁴¹ Porque ra N'yohua bí 'yē mahets'i da mēnhuyø anxε p'ua ha 'buhuyø ja'i ya o rá 'yε. Da ziqui gätho yø ja'i nuya xa japi ngue øtra ts'oqui mī'da yø mmic'ēiui, da ziqui gätho'ua xants'o te ga 'yo. ⁴² Nuya yø ts'oc'ēi, da hyørbu ja ra orno di danzø. Ja di nzomp'ua yø ja'i 'nε dadi guxtyø ts'i ngue ra ndate da zä. ⁴³ Pε nuya yø ja'i xa 'yøt'e te di manda Oja, di m'mup'ua ha di manda yø Papá, dadi yoxni tengutho gui yotra hyadi. Di nja ni gu ngue gui 'yøhma ya yø hya di mmangä.

Ra Jesús bi hyecra hya ngue ra mēnyu nt'ägui p'ua ja ra häi.

⁴⁴ Nuya yø ja'i honi ha di zo rá 'yε Oja bí 'bu mahets'i, guehya tengutho n'na ra ja'i bi dini ha nt'ägui xandøngu ra mēnyu ya. Mī zä mī dini ha

o rā mēnyu, mā hōmbi go'mi, di johya ngue'a te bi dīni. Dā mā te gā pēspaya ngue dā dānna hāi ha o rā mēnyu bi dīni. Ya drá mmēti rā hāi p'aya.

Rā Jesús bi hyēcra hya ngue rā perla.

⁴⁵ Nūya yō ja'i honi ha di zo rá 'yε Oja bí 'bū mahēts'i, guehya tengutho n'na rā pōhō i 'yo ngue honyō perla, tate māndōngu drá muui. ⁴⁶ Nū'mō bi dīnna perla māndōngu drá muui, dā mā te gā pēts'i, dā dānna perla bi dīni.

Rā Jesús bi hyējpa rā hya yō hua bi the rā xit'a.

⁴⁷ Nūna Oja bí 'bū mahēts'i, nūya yō ja'i 'būcua ja rā ximhāi di mānda, tengutho yō hua bi the rā xit'a 'mō bi ma yō mahua p'ū ja rā jathe. 'Dama 'dan'yo yō hua bí the. ⁴⁸ Nū'mō bá yūhra xit'a yō mahua, dā jūcā nenthe p'aya, dā mi ngue dā huanhni. Yō hoga hua i pēts'i, pε yō hua hīnguī ho i εi. ⁴⁹ Di njarbūtho'a te rā hya di nja 'mō bi gua'a nximhāi ya. Dā ma yō anxε ngue dā sicyō ts'oc'εi p'ū ha di 'būhyō ja'i xanho te gā 'yo. ⁵⁰ Yō ts'oc'εi dā hyōrbū ja rā orno di dānzō. Ja di nzomp'ū 'nε ja di gūxpū yō ts'i ngue rā ndate di sā.

Bi nhyēcra hya ngue rā nyogui xādi conna 'da'yo xādi.

⁵¹ Bi 'yānyō ja'i rā Jesús, bi 'yēmbi:

—¿Ua tīni xanho ni mmūihū ya yō hya dá māngā ya, uague hīn'na? —bi 'yēmbi.

Yō ja'i p'ūya bi 'yēna:

—Ahá, grá Hmū, tīnma mmūigāhe hanja rā hya guī mmanya —bi 'yēmbi.

⁵² Rā Jesús mahōmbi 'yēmbyō ja'i:

—Nu ra xännbate ngue ra ley, nu'mø da gohi ngue ma xädi, ma'da'yo di xädi ha di zo rá 'yε Oja, ya man'na xangu yø hya da badi. Da gohi tengutho n'na ra n'yohu xangu te pεspu ja rá ngu, jap'u yø cosa ngue yø nyogui, ximmi jap'u yø cosa ngue ma'da'yo.

Nu'u yø mmenguhu ra Jesús hinguí εc'ei te øt'e.

⁵³ Ra Jesús høntho bi juadi bi xihyø ja'i ya yø hya bi hyεqui, bi ma p'uya. ⁵⁴ Mi zømp'u Nazaret ja ra hnini bá nte. Bi map'u ja ra nija ngue bí xännba ra hya yø ja'i. Nuya yø ja'i bi 'yøde hanja ra hya bi ma, gä di 'yøtho, di n'yεmbi:

—¿Hague go ga mba'a te ra hya pahna? ¿Hague ga nzä øtyø milagro? ⁵⁵ Conque guehna rá ts'unt'u ra yaxi na. Nuna rá mamá p'uya, gue'a ra Maya. Yø n'yohu p'uya, gue'a ra Jacobo, 'nehra José, 'nehra Simu, 'nehra Judas. ⁵⁶ Yø nju p'uya, gä 'dadua ra hnini dí 'buhmu. Xina, ¿hapu go bá ha'a te ra hya xännbate na? —di n'yεmbyø ja'i.

⁵⁷ Janangue yø ja'i εmbi ngue to bi zä man'yohu na ra Jesús. Hinguí ørpatho masu yø ja'i te xifi. Pe ra Jesús bi 'yεmbyø ja'i:

—Gätho yø pøngahya Oja n'nanni ni 'yεhε, gä hnu mansu. Pe nu'u yø mmenguhu yø pøngahya, hinguí nnu mansu. Ni xinga gue'u to 'bap'u ja rá ngu ra pøngahya di nnu mansu.

⁵⁸ Ya himbi 'yøt'e xangu yø milagro p'u ja ra hnini p'uya, porque yø mmenguhu hinguí εc'eitho ya yø hya bi ma.

14

Ra Herodes embi ngue nuna ra Jesús, gue'a ra Xuua mi otra nxixya.

¹ Nu'u yø pa'u, nup'u ja ra häi Galilea mi ndast'abi ra Herodes. Ra Herodes mi 'yøde te mmanyø ja'i ngue xangu yø milagro otra Jesús. ² Ra Herodes bi 'yembyø ja'i ja yø 'bɛfi p'u ha 'bui:

—Nugä dí ɛna ngue xpi bɛnnate'a ra Xuua mi otra nxixya. Janangue sä øtyø milagro —bi 'yɛna.

Ja mmangua ha bi nja ya ngue bi du ra Xuua mi otra nxixya.

³ Nu'mø yø pa bi thogui, ra Herodes bi manda bi mbentra Xuua, bi dut'i conyø cadena bi got'a fädi. Bi upi ngue nuna ra Xuua ya xi xihra Herodes ngue hingui ho di m'mähmi rá 'bɛpo Herodías nuna mará xisu'a rá n'yohu Lipe. ⁴ Nuna ra Xuua xi 'yembra Herodes: “Hin'yua ra nt'ɛdi guí m'mähmi ni 'bɛpo”, xi 'yɛmbi.

⁵ Ra Herodes mi sihna ra hya na, bi ne xta hyo ra Xuua, pɛ himbi zä porque ra Herodes bi zu yø ja'i. I padí ngue gätho yø ja'i i mma ngue rá pøngahya Oja na ra Xuua. ⁶ Pɛ mi zøhrá pa bi nsännigo ra Herodes. Nuna rá t'ixu ra Herodías bi yarbua 'bähyo ja'i xi petra Herodes ngue sännigo, bi mahra hnɛi p'uya. Ra Herodes di ho te otra hmute. ⁷ Ra Herodes bi 'yembra hmute: “Nu'mø tema cosa gui 'yäqui, nugä ga 'da'i”, bi 'yɛmbi. ⁸ Ra hmute p'uya bi ma bá änná mamá te 'bɛ'a da 'yädi. Mi xihra mamá te da 'yäp'u ya, bi ma ra hmute, bi 'yembra Herodes: “Damí 'dacrá ya ra Xuua nuna mi 'yøtra nxixya, dá o ra mohi”, bi 'yɛmbi.

⁹ Mambi dutrá mm̄ai ra dast'abi 'm̄o m̄i 'ȳo'a te sifi. P̄e ya xi xihra hm̄ute ngue di un̄ni te da 'ȳäpi. Ȳo ja'i 'b̄ap'̄u m̄i 'b̄ai, ḡä xi 'ȳode te x̄i ma. Bi manda p'̄aya ngue bi t'un̄na hm̄ute'a te ädi. ¹⁰ Bi 'ȳet'i to bá hejpa rá ya ra Xuua p'̄u ja ra f̄ädi p'̄aya. ¹¹ Bá jät'a n'na ra mohi, bi t'un̄na hm̄ute. Ra hm̄ute p'̄aya, bi d̄äprá mamá.

¹² M̄i bahȳo x̄ädi ra Xuua ngue bi d̄u, b̄i ma bá ha ra ánima ngue bi 'ȳägui. M'm̄efa p'̄aya, nu'a te b̄i nja, b̄i ma bá xihra Jesús.

Ra Jesús bi 'ȳot'e ngue b̄i ns̄ihm̄e cut'a mahuaḡi ma'yoh̄u.

¹³ Nuna ra Jesús m̄i z̄ä m̄i b̄adi ngue ya b̄i d̄u ra Xuua, bi 'yo ra barco i ma n'nanni hap̄u h̄injo'o ȳo ja'i. P̄e ȳo ja'i bi b̄adi hap̄u i ma, mand̄ongu dȳo ja'i bi denn̄i n̄i n̄etra nenthe. Nup'̄u ja ȳo hn̄ini thogui, ja n̄exp̄u m̄i'da ȳo ja'i ngue tet'i. ¹⁴ M̄i z̄ohra barco bá o ra Jesús, bi b̄oni. P̄e ya mand̄ongu dȳo ja'i 'b̄ap'̄u. Ra Jesús bi hūecȳo ja'i p'̄aya, bi 'ȳothe ȳo d̄arqūḡi bi zisp̄abi ȳo ja'i. ¹⁵ Nu'm̄o ya n̄i ma d̄i nde p'̄aya, nu'̄u ȳo x̄ädi ra Jesús bi guarb̄u 'b̄ai, bi 'ȳemb̄i:

—Ya b̄i nde, 'n̄e nuua dí 'b̄ahm̄u ra d̄apo ua. D̄am̄i 'ȳehȳo ja'i n'namh̄ma da map'̄u bíja ȳo hn̄ini, da d̄änse ra hm̄e da zi —bi 'ȳemb̄i.

¹⁶ Bi 'ȳembȳo x̄ädi ra Jesús:

—H̄ingui ja ngue da ma ȳo ja'i da tai te da zi. D̄am̄i un̄hn̄u ra hm̄e da zi ȳo ja'i —bi 'ȳemb̄i.

¹⁷ Nu'̄u ȳo x̄ädi p'̄aya bi 'ȳemb̄i:

—P̄e h̄ondi cut'a ȳo thuh̄m̄e dí haḡähe, 'n̄e yoho ȳo hua.

¹⁸ Ra Jesús bi 'ȳembȳo x̄ädi:

—Bí 'dacj_u ua yø th_uhm_ε conyø hua —bi 'y_εmbi.

¹⁹ Bi 'bεpyø ja'j p'uya ngue b_i m_ip'ua ja ra 'batha. Bi hyan'ua cāt'a yø th_uhm_ε 'nε'ua yoho yø hua. Bi hyanmā hεts'i p'uya, bi ja mammadi Oja. Bi xenyø th_uhm_ε p'uya, bi unyø xädi ngue di 'darpabi yø ja'j. Daguehyø hua bi dat'i. ²⁰ Bi nsihm_ε xanho yø ja'j, gā b_i nniya. M_i juate ra ts'ihm_ε yø ja'j p'uya, nu'ua yø xädi ra Jesús bi pēti 'dε'mayo canasta yø th_uhm_ε bi bongui. ²¹ Nu'ua yø ja'j b_i nsihm_ε'a ra ora'a, cāt'a mahuah_i mā'yoh_u b_i nsihm_ε. Himma cāt'i ra güenda yø xisu 'n_εhyø basi.

Ra Jesús ni 'yo maxøts'e ra dehe.

²² M_εnte εhyø ja'j ra Jesús, bi xihyø xädi ngue d_i m'met'o da 'yo ra barco d_i ma man'na nguadi ra zabi. ²³ Høntho bi juadi bi 'y_εhyø ja'j ra Jesús, b_i map'ua b_i ja ra nyuni bá mat'Oja. M_i dāhra nde, bi 'buse p'ua ja ra nyuni ra Jesús. ²⁴ P_ε ra barco ya bi 'yo made ra zabi. Nup'ua ja ra zabi, b_i nangra ndate ndah_i ngue di cosra barco. Asta pa maya yø funthe. ²⁵ M_i za'i hyu xud_i p'uya, nuna ra Jesús b_i map'ua b_i 'b_uhyø xädi ni 'yo maxøts'e ra dehe. ²⁶ Nu'mø ni ma da zomp'ua 'b_uhyø xädi, m_i hyandi ngue mmap'ua ni 'yo maxøts'e ra dehe. Bi zu p'uya. Nu'a ga nzu p'uya, bi 'y_εna:

—Bá εcua ra ndah_i.

²⁷ P_ε ra Jesús bi zofo 'bexque'a, bi 'y_εmbi:

—Go guecä, 'yogui suh_u —bi 'y_εmbi.

²⁸ Ra Bedu p'uya bi 'y_εmbra Jesús:

—A nu'mø ngue gue'e grá Hmu, dam_i 'yøt'e ngue da zä ga n'yogä maxøts'e ra dehe. Gā søngä p'ua gará εh_ε.

²⁹ Ra Jesús bi 'y_εmbi:

—Gue bá 'yo 'mø —bi 'yɛmbi.

Ra Bɛdu p'uya bi gap'ua ja ra barco, ni 'yo maxøts'e ra dehe ngue da zømp'ua bá ɛhra Jesús. ³⁰ Pɛ nu'a ga 'yo ra ndahi, i tønhi, bi nsu p'uya. 'Bexpi madi bi yu'a mbonthe. Xøgue rá mafi bi 'yɛmbrá Jesús:

—Ague grá Hmu, dami juxcagui.

³¹ 'Bexpi macrá 'yɛ ra Jesús, bi gats'i. Bi 'yɛmbi:

—Ague n'yø, ¿hanja ngue guí yobɛni? Gue zits'utho guí ɛc'ɛigui.

³² Høntho bi yat'ambo ra barco ra Jesús, 'bexpi nsäya ra ndahi. ³³ Nuya mi o ra barco p'uya bi ndantyøhmu p'ua 'bähra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Majuani ngue gue'e rá Ts'ant'ua'i Oja.

Nup'ua ja ra häi Genesaret bi 'yøthe yø därquɛhi ra Jesús.

³⁴ Mi zøn'a nenthe ja ra häi Genesaret. ³⁵ Mi bahyø ja'i 'bu'a ra xɛqui'a ngue ya 'bup'ua ra Jesús, ndap'ua bi zä, bi n'yonnbase ra hya yø ja'i ngue bá ɛhe. Di nxifi ngue da zixyø därquɛhi p'ua 'bähra Jesús. ³⁶ Yø ja'i bi 'yäpra mate ra Jesús ngue squerangue rá nyani rá he da därpabi yø därquɛhi, 'bexque'a sä ha hɛmbi.

15

Ja 'da yø costumbre xä nzänse yø ja'i hingui nnu manho ra Jesús.

¹ Nuya yø fariseo 'nɛhyø xänbäte ngue ra ley ngue yø mmɛngu Jerusalén bi guarba 'bähra Jesús ngue ørpa ra nt'änni. Bi 'yɛmbi:

² —¿Hanja ni xädi ngue festho ra hya bi zogahua yø ndiua? Porque hingui pecra ts'oqui ja yø 'yɛ, ngue di nxu'yɛ hante di nsihmɛ.

³ Mi dahra Jesús, xquet'a bi 'yørpa ra nt'änni ya yaui, bi 'yēmbi:

—Da gue'ah_u, xiya yø hya di manda Oja, çhanja ngue guí festhoh_u, ngue nuya yø hya xcá sänseh_u, gue'a gadi ja ndumm_i guí øth_u'a? ⁴ Porque Oja bi xihyø ja'i, bi 'yēmbi: “Dam_i su n_i papá, dam_i su n_i mamá”. Mahømbi 'yēmbi: “Nu ra ja'i da zanná papá, ogue da zanná mamá, i ja ngue di njapra castigo 'nε da tho”, bi 'yēmbyø ja'i Oja. ⁵ Pε ya xcá xänbaha_u yø ja'i ngue ra ja'i da zä da 'yēmbra papá ogue rá mamá: “Nugä papá, nugä mamá, ya hinda zä ga 'da'i te guí siui ya. Porque nu te gä dí pεts'i, guehna Oja dadi unni”. ⁶ Nu'mø nguna ra hya bi manna ja'i p'uya, ya hin gadi japh_u ngue di jammansu rá papá ogue rá mamá ra ja'i. Ja di nεqui p'uya ngue nuya yø hya di manda Oja, guí εmh_u ngue hinte di muui. Porque nuya yø costumbre xa nzänyø ndiua, guehya guí εmh_u ngue ja ts'editho guí 'yøth_u ya. ⁷ Ni xirb_u guí εna ngue guí εc'εih_u Oja. Go guí øth_u na te ra hya bi 'yotra pøngahya Isaías ngue Oja bi 'yεna: ⁸ “Nuya yø ja'i 'bucua, nu'mø bi nya, xøgue εna majua_ni ngue nnu mansugui. Pε himma juan_i ngue yø mm_i ga ndannegui. ⁹ Ya hinte ni bøntho ngue thannegui yø ja'i. Nu te gäma hya xänbate, xangu yø hya xa nzänse ngue embi di manda Oja”, bi 'yεn'Oja.

Nu te si ra ja'i hinga gue'a di ts'onbä rá n'yomfēni rā ja'i'a.

¹⁰ Ra Jesús bi zonhyø ja'i, bi 'yēmbi:

—Dam_i 'yøhm_u xanho ya yø hya ga mmangä ya. Dam_i 'yεt'amm_ih_u. ¹¹ Nu ra ja'i øtra ts'oqui, hinga

gue'a te si ra ja'i ga 'yøtra ts'oqui. Nu'a ga 'yøtra ts'oqui ra ja'i, gue'a ra ts'omhya pønná ne ra ja'i'a.

¹² Yø xädi ra Jesús bi guarb_u 'bäi, bi 'y_εmbi:

—¿Ua guí pađi ngue mbøc_{ue} yø fariseo 'mø mi 'yøhna ra hya guí xifi? —bi 'y_εmbi.

¹³ Ra Jesús entho 'mø mi dađi:

—Nu'a ma Papágä bí 'b_u mah_εts'i, nu'_u yø ja'i hinguí o rá 'y_ε, da zijp_u ha 'b_uhyø ja'i. ¹⁴ Damí hy_εgui, o sä guí suh_u. Nuya guehya yø xädä xännbabi ra hya mi'da yø mm_{in}xädäui ya. Nu'mø bi nth_{ei}ui ra ots'i, nup'_u da zo ra xännbate, ja da zop'_u yø xädi.

¹⁵ Ra B_εdu bi 'y_εembra Jesús:

—Damí xicje te ga mbønya yø hya gá hy_εqui ngue te si ra ja'i.

¹⁶ Ra Jesús bi 'y_εmbi:

—¿Ua xquet'a hinguí tinni mm_{ai}h_u hanja ya yø hya dí mmangä? ¹⁷ ¿Ua hinguí pah_m_u ngue nu te gäma cosa si ra ja'i, mbo rá mm_{ai} ra ja'i ni ma, p_ε pigui te si ra ja'i? ¹⁸ P_ε nu ra hya pønná ne ra ja'i, mbo rá n'yomf_εni ra ja'i ní 'y_εhra hya. Nu'mø xants'o ra hya bi manna ja'i, guehna ra ts'oqui na. ¹⁹ Porque mbo rá n'yomf_εni ra ja'i bi mihra ts'o n'yomf_εni, ra nthote, ra n'yots'om'mäi, ra mf_ε, ra f_εhni, ra ts'ate. Gä mbo rá n'yomf_εni ra ja'i ní 'y_εhra ts'omhya. ²⁰ Nuna ra hya naya, guehna ra ts'oqui øtyø ja'i na. P_ε nu'mø hinguí x_u'y_ε ra ja'i 'mø bi nsih_m_ε, hinga gue'a ra ts'oqui'a.

Nu'a n'na ra xisu ngue hingra judío bi 'yäpra mate ra Jesús ngue da mäts'i.

²¹ Mi bømp'_u mi 'b_uhra Jesús, i map'_u ja n'na ra häi ja ra hnini Tiro conna hnini Sidón. ²² Nup'_u

ja ra hnini bi zonna Jesús, mi 'bup'u n'na ra xisu hinga judío, mará mmengu p'u ja ra häi Canaán. Bi ma ra xisu p'uya, ní mafi, bi 'yembj:

—Ague grá Hmu, rá mbom'meto'i ra David, dami huεgagui. Nu ma t'ixu dí si, n'youi ra ts'onthi. Pe εmmēi di unī, dami 'yøthets'u —bi 'yembj.

²³ Pe ra Jesús hinguī thatho. Yø xädi p'uya bi 'yembra Jesús:

—Dami 'yørpabi nts'edi'a te xi'i, porque ra nxunanyaθho ngue nuεcah.

²⁴ Ra Jesús bi 'yembra xisu:

—Nugä bá pengagui Oja ngue høndyø judío ga fäts'i. Porque yø judío εntho yø de'yo ya xa n'uēni, ngue hīnjongui fädi.

²⁵ Pe ra xisu bi guarbu 'bähra Jesús ngue bi ndantyøhmu, bi 'yembj:

—Ague grá Hmu, dami fäxquits'u.

²⁶ Ra Jesús bi 'yembra xisu yaui:

—Pe nu'mø ngue 'bet'o go ga fäxa'i, 'nε hīngrá judío, ya satho 'mø dä thannba ra hmε yø basi, ngue yø fo'yo di t'unni.

²⁷ Ra xisu p'uya bi 'yembj:

—Ahá, grá Hmu, gue'a guí mma. Pe yø fo'yo, gue'u yø xεhmε täp'u ja ra mεxa sihme yø hmu si'u.

²⁸ Ra Jesús bi 'yembra xisu yaui:

—Ague grá xisu, guí εc'εiguī xandønho ngue da zä di nja'a te guí mma. Janangue di nja ya.

Nu'a rá t'ixu ra xisu mi n'youi ra ts'onthi p'uya, 'bexque'a bi zä.

Ra Jesús bi 'yøthe xangu yø därquehi.

29 Mī thohra Jesús, i mpa man'na nguadi ra zabi Galilea. Nup'ua ja ra nyuni bi zoni, bi mi.
 30 Xandøngu yø ja'i bi zomp'ua 'bui. Bi zispa yø dārquēhi xā nnunts'i, yø xādā, yø gone, yø do'yε, yø dogua, xangu mi'da yø dārquēhi bi ts'ispabi ra Jesús ngue bi 'yøthe. 31 Mī nu yø ja'i te øtra Jesús ngue bi zā bi 'yøthe yø dārquēhi, di 'yødyø ja'i. Yø gone bi zā bi nya, bi zā yø do'yε, bi zā yø dogua. Bi nzø yø dā yø xādā. Mī nja'a p'uya, gātho yø ja'i bi 'yεspabi Oja nuna thanne yø judío.

Rā Jesús bi 'uin'i goho māhuaḥi mā'yohua.

32 Bi zonhyø xādi ra Jesús, bi 'yεmbi:

—Dadi huεcā yø ja'i 'bucua, porque ya rá hyu pa 'daua dí 'yohua ya. Dí pa'a njuani ngue ya hin'yu te da zi yø ja'i. Nugā hīndī nne gā ε'ti ngue da ma yø ngu 'nε hīndī sīhmε, porque da güennbua ja ra 'yu.

33 Nu'ua yø xādi bi 'yεmbi:

—Pε ħhapu go gā hannbahua te da zi ya yø ja'i 'bucua? Porque xandøngu. A nuua dí 'bahmua, ra dapo ua.

34 Bi 'yānyø xādi ra Jesús, bi 'yεmbi:

—ħHangu yø thuhmε guí hāhua 'mø?

Nu'ua yø xādi p'uya bi 'yεmbi:

—Høndi yoto yø thuhmε ja ua, 'nε zi yoho yø hua.

35 Bi mānda ra Jesús ngue bi mihyø ja'i. 36 Bi hyan'ua yoto yø thuhmε p'uya conyø hua. Bi ja mammadi Oja ngue ya di nsihmε yø ja'i. Bi xenyø thuhmε p'uya, bi unyø xādi ngue di 'darpa yø ja'i da zi. 37-38 Nu'ua yø ja'i bi nsihmε, goho māhuaḥi mā'yohua. A nu yø xisu 'nεhyø basi hingui cātra güenda'ua. Pε gā bi nniya. Mī juate ra ts'ihmε yø ja'i, nu'ua yø xādi ra Jesús bi peti yoto canasta yø thuhmε

bi bonguī. ³⁹ M'mēfa p'uya, rā Jesús bi 'yēhyø ja'i. Bi ma p'uya, bi 'yo rā barco, bi zømp'ua ja rā häi nī hu ngue Magdala.

16

Yø fariseo bi xihra Jesús ngue nne da nup'ua da 'yøt'a n'na rā milagro.

¹ Ngu i zøhra Jesús, nuya yø fariseo conyø saduceo bi ma bá sāmhyā rā Jesús. Di 'bēpi ngue da 'yøt'a n'na rā milagro nu mahēts'i, para ngue di nēquī ngue rá m'mēnhni Oja nā rā Jesús. ² Rā Jesús bi 'yēmbi:

—Nu'mø ngue rā nde, guí εmhma: “Xta nho rā tiempo ya, porque ja yø zøgui”. ³ Nu'mø xudi p'uya, guí εmhma 'mø: “Nuya hīndi ho rā pa ya, porque rā nduhmi rā c'ammahēts'i ngue ja rā gui”, guí εmhma. Guí εnā ngue guí pahma xanho te gā mbøn'a te bí ja maya. Pē nuya guí εnā ngue hīnguī pahma te gā mbønya te gāma hyā guí nnuhū yø pa dí 'buhma ya. ⁴ Yø ja'i 'buhya, yø ts'oc'ei ngue hīnguī pa Oja. 'Bet'o nne da nu yø milagro, ja da 'yēc'ei guī. Pē hīn tema man'na mā milagro di nja ya, hīnda hønt'a te bi thohra Jonás da nøpa hmēya yø ja'i ya.

Bi zop'ua yø ja'i p'uya, bi ma.

Rā Jesús bi xihyø xādi ngue di mfādi xanho, nuya yø hyā xānbate yø fariseo 'nēhyø saduceo, hīnda dēnnbabi yø hyā.

⁵ Mī zøm man'na nguadi rā zabi, nu'ua yø xādi rā Jesús xi pumbēni rā thuhmē xta hyats'i ngue da zi.

⁶ Rā Jesús bi 'yēmbyø xādi:

—Dami mfähmü ya, mamü sihü'a ra íxi di unyø fariseo ya, conyø saduceo.

⁷ Di n'yembü n'na ngu n'na'ü yø xädi p'üya:

—Rá nze GUI xicjü ya ngue hinxtä hä ra thühmε ga sihü.

⁸ Bi bahra Jesús te di nxihyø xädi, bi 'yembü:

—Gue guí εnā dí xi'ahü ngue hinxcuá hä ra thühmε gui sihü. ¿Ua hinguí 'yo ni mmüihü nā ra hyā dí mmāngä 'mø? Masque mađi zits'ü guí εc'εigahü. ⁹ ¿Ua hinguí 'yo ni mmüihü ya yø hyā dí mmāngä? ¿Ua hinguí mbεhmü'a te guí nnühü p'ü nná mähä? Xi'mø ra pa ngue høndi cat'a nthühmε i nsihmε cat'a mahuahü ma'yohü, ¿ua hinguí mbεhmü njammü canasta yø thühmε bi bonguí? ¹⁰ Xi'mø ra pa ngue høndi yoto yø thühmε i nsihmε goho mahuahü ma'yohü, ¿ua hinguí mbεhmü njammü canasta yø thühmε bi bonguí? ¹¹ ¿Hanja ngue hinguí 'yo ni mmüihü ngue hingra thühmε dí mma ngue dí xi'i ngue guí mfähmü ngue ra íxi di unyø fariseo 'nēhyø saduceo?

¹² Ya bi dinyø mmü'ü yø xädi te mmanñā Jesús, ngue hingra íxi pε ra thühmε'a xifi ngue di mfädi. Sinoque nu'a ra hyā xifi, ngue hündi xä'ü yø hyā xännbate yø fariseo 'nēhyø saduceo.

Bi manñā Bedu ngue ra Jesús, gue'a ra Cristo bá ex Oja ngue di ndast'abi'a.

¹³ Nüp'ü ja ra xequi ja ra hnini Cesarea ngue Filipos, mü zomp'ü ra Jesús. Bi 'yānyø xädi p'üya, bi 'yembü:

—Nügä drá N'yohü dá ε mahets'i, ¿te'o εnyø ja'i ngue guecä? —bi 'yembü.

14 Nu'ᵃ yø xädi p'ᵃya bi 'yᵃmbi:

—'Bᵃ i'da yø ja'ᵃi ᵃmbi ngue gue'e grá Xuua gmᵃi øtra nxixya. Mᵃi'da yø ja'ᵃi p'ᵃya, ᵃmbi ngue gue'e grá Elías. Mᵃi'da p'ᵃya, ᵃmbi ngue grá Jeremías. Mᵃi'da p'ᵃya, ᵃmbi ngue 'bᵃi toni pøngahya Oja.

15 Ra Jesús mahømbi 'yᵃmbyø xädi:

—Xi'ahᵃ p'ᵃya, ¿te'ogá p'ᵃ gnᵃi bᵃmhᵃᵃ ngue guecä?

16 Mᵃi dahra Bᵃdu, bi 'yᵃmbi:

—Nu'ᵃi, gue'e grá Cristo, rá Ts'ant'ᵃ'i Oja nuna majuanᵃi ngue 'bᵃi.

17 Ra Jesús bi 'yᵃmbi:

—Ra mmᵃnthi gá nthᵃui grá Simu, rá ts'ant'ᵃ'i Jonás. Porque hᵃnjonni ja'ᵃi bi bᵃn'na'ᵃi ra hya guᵃi mᵃᵃ, sinoque guesᵃ na mā Papá bí 'bᵃ mahᵃts'i bi ja'ᵃi gá manᵃa ra hya na. 18 Nugä dí xi'i ya, gue'e gnᵃi hu ngue grá Bᵃdu, i nne da mā ngue tengutho n'na ra do ngue dᵃp'ᵃ fots'i, hᵃnjonngui ani. Gue'e grá mᵃdi 'yᵃc'ᵃi ya ngue gätho mᵃi'da yø ja'ᵃi da 'yᵃc'ᵃigui m'mᵃfa. Nu to gä da 'yᵃc'ᵃigui da dapra ndate i ja.

19 Di nja ni cargo p'ᵃ ha di manᵃa Oja ya. Gue'e rá representante'i Oja bí 'bᵃ mahᵃts'i. Nu'a ra hya guᵃi unna nt'ᵃdi da 'yøtyø ja'ᵃi, gue'a di nja'a. Nu'a ra hya hᵃngui unna nt'ᵃdi da 'yøtyø ja'ᵃi ua ja ra ximhäi, hᵃngui sä da 'yøtyø ja'ᵃi.

20 Mᵃi juadi bi manᵃa ra hya na, bi xihyø xädi p'ᵃya ngue hᵃnjonni ja'ᵃi da xifi ngue guehna ra Cristo na.

Ra Jesús bi mā ngue da tho, 'nᵃ bi mā ngue di bᵃnnate.

21 Ra Jesús bi xihyø xädi ngue ja ts'ᵃditho di ma Jerusalén, ja danᵃi ma mā'ᵃni p'ᵃ. Di anyø mmäcja

'nɛhyø xännbate ngue rā ley, 'nɛhyø n'yohu 'bet'o p'ua ja rā nija. Dā hyo, pɛ rá hyu pa p'uya di bennate. ²² Rā Bɛdu p'uya, bi zica n'nanni rā Jesús, bi 'yɛmbi: —Ague grá Hmu, 'yo dā ne Oja ngue dā ngu'a gui thogui.

²³ Mī 'bātra Jesús, bi 'yɛmbra Bɛdu:

—Dami 'uegue, rá mɛfi'i rā zithu. Porque nu'i guí orcatogui. Hinga gue'a rá ts'anni Oja so ni mmui di nja. Sinoque gue'a te yø hyasε yø ja'i so ni mmui di nja.

Rā Jesús bi xihyø xädi ngue hijnjam'mø dā gohyø mmui'a ga 'yɛc'ɛi.

²⁴ Bi 'yɛmbyø xädi rā Jesús:

—Nu to nne dā dennngui, hingui sä ngue dā zänse te dā n'yo. Hinha di gohrá mmui, madague'a dā thop'ua ja rā pont'i. ²⁵ Nu rā ja'i dā 'uegue ngue su dā tho, guehna rā ja'i di m'mehrá te na. Pɛ nu rā ja'i hingui cohra mmui'a ga 'yɛc'ɛigui, mada tho conná ngueque, guehna rā ja'i di nyanná te na. ²⁶ Porque hinte dā dahra ja'i, madague'a dā 'yøt'e ngue rá mmɛti gā rā ximhāi 'nɛ di m'mehrá te. Ni xinda hangu rā mɛnyu dā gutra ja'i, hinda zä dā yanná te. ²⁷ A nu'mø bá ɛhɛ mahø'n'a rā N'yohu bí 'yɛ mahɛts'i, dí hatra ts'edi Oja, dā n'youi yø anxε. Di unyø nzäbi n'na ngu n'na yø ja'i, dā gut'i te xa 'yøt'e, xanho ogue xants'o. ²⁸ Majuaní dí xi'ahu ngue nuya 'da 'bucua ya, hinda du, asta gue'mø dā nu ngue dā hya rā ts'edi rā N'yohu bí 'yɛ mahɛts'i di manda ua.

17

Bī mpä'a te gui nɛqui rā Jesús.

¹ M̄i tho'a n'nato ma pa, nuna ra Jesús bi zixra Bədu 'nəhya m̄i yonc'ei di n'yohə, ra Jacobo 'nəhra Xuua. B̄i m̄ep'ə b̄i ja n'na ra nyun̄i xanhets'i ngue di m'məse. ² Ja bá nup'ə yə xədi p'əya ngue b̄i mp̄'a gūi n̄equi ra Jesús. Nu rá hmi, di yoxni tengu ra hyadi. Rá he p'əya, ra mbøse asta di yoxni. ³ B̄i nu yə xədi p'əya ngue 'b̄ap'ə ra Moisés cona Elías ngue yaui ra Jesús. ⁴ Rə Bədu bi 'yembra Jesús:

—Ague grá Hm̄u, ya xanho ngue di 'bəhmə ua. Xiya, çua gūi nne ga həcähe hyu yə t'annigu, n'na'i, n'na ra Moisés, n'na ra Elías? —bi 'yemb̄i.

⁵ Tobe yadra Bədu 'mø m̄i go'mra gūi p'ə ha 'bui. Xøgue di yoxni ra gūi. Bi 'yø p'əya ngue nup'ə ja ra gūi ja bá nyap'ə Oja, bi 'yena:

—Nuna 'bəcua ya, guehna ma Ts'ant'ə dad̄i mad̄i. Co nuna ya i ja gampähä. Nuya yə hya da manna ya, dam̄i 'yət'amməihə —bi 'yemb̄i.

⁶ M̄i 'yøhyø xədi na ra hya bá man'Oja maya, b̄i m'məmo häi p'əya, p̄e mathoguitho b̄i nsu. ⁷ Nup'ə ha 'boni, bi guatra Jesús. Bi dots'i n'na ngu n'na, bi 'yemb̄i:

—Dam̄i nangüi, 'yo gūi nsui —bi 'yemb̄i.

⁸ M̄i hyetyø xədi p'əya, ya hinjon gūi 'b̄ap'ə yoho yə n'yohə xi nu. Ya 'bäse p'ə ra Jesús.

⁹ Ya bá 'yo ngue n̄i gap'ə ja ra nguani p'əya. Rə Jesús bi 'yembyø xədi:

—'Yo to gūi xifi te gá nuui ya, asta gue'mø bi hnu ra N'yohə b̄i 'yē mahets'i ngue di bennate.

Rə Jesús bi ma ngue rə Elías ya bá əhə, bi xihyø ja'i ngue di nsä porque ya bá ep'ə rə Cristo.

¹⁰ Nuya yə xədi ra Jesús bi 'yänna n'na ra hya, bi 'yemb̄i:

—¿Hanja na ra hya mmanyø xännbāte ngue ra ley, ngue ra Elías embi ngue jatho da 'bet'o hante ngue da ehra Cristo?

¹¹ Mi dahra Jesús bi 'yēmbi:

—Majuani ngue ra Elías mi jatho ngue rá māditho da ehē da xihyø ja'i ngue di nsä. ¹² Pē dami pahm̄ ya ngue nuna t'ēmbi ra Elías, ya bá ehē. Pē h̄mbi n'yo yø mm̄i yø ja'i te'o na. Janangue nu hangū ra n'ū bi ne da japi, gā bi nja. Xquet'a di njarbūtho ra N'yoh̄u bí 'yē mahets'i ya, di anyø ja'i.

¹³ Nu'ū yø xādi p'ūya bi n'yo yø mm̄i'a ra hya mmana Jesús ngue nuna ra Xuua bi 'yøtra nxixya, guehna bi t'ēmbi ngue ra Elías.

Ra Jesús bi 'yøthe n'na nc'ei mi n'youi ra ts'onthi.

¹⁴ Mi zøp'ū 'būhyø ja'i ra Jesús, bi guat'a n'na ra n'yoh̄u bi ndantyøhm̄u p'ū 'bāi, bi 'yēmbi:

¹⁵ —Ague grā hm̄u, nu mā ts'unt'ū dí si n'youi ra n'ū ngue ra ataque, janjuani ngue di uni. Nu'mø bi gū, høt'a sibi, ja'mø hør̄bū ja ra dehe. Dami huēgagui mā ts'unt'ū, gui 'yøthe ts'ū. ¹⁶ Ya xtā xihni xādi ngue xtā 'yøthe ts'ū, pē h̄inxā nzā xā 'yøthe.

¹⁷ Ra Jesús bi 'yēmbi gātho yø ja'i 'būp'ū:

—¿Asta njam'mø da zønna pa gui 'yēc'ēigahū? ¿Ua gui enā ngue hangū ra pa gā set'ahū? Bā si ua ra ts'unt'ū, gā øthegā —bi 'yēmbi.

¹⁸ Nuna ra Jesús bi xihra ts'onthi n'youi ra ts'unt'ū ngue bi hyep'ū. Ra ts'unt'ū p'ūya 'bexpi zā ra n'ū mi hēmbi. ¹⁹ M'mēfa p'ūya, bi 'yānse n'nanni yø xādi ra Jesús, bi 'yēmbi:

—¿Hanja ngue h̄inxā nzā xtā øthegāhe ra ts'unt'ū mi n'youi ra ts'onthi?

²⁰ Ra Jesús bi 'yēmbi yø xādi:

—Hinxā nzātha, porque hīn gadi segura nī mm̄ih̄u ngue dā zā rā dārquēhī. Mājuani dī xi'ah̄u, nu'mø ngue di ja zits'u nī nt'εc'ēih̄u, maḍague'a tengutho gā nnoho n'na zi hmūdā rā mostasa, ya dā zā guī 'yēmph̄u rā nyūnī ja nu: “Dāmī 'uecua guī ja grā nyūnī, i ma mañ'na nguadi”, guī 'yēmph̄u, rā nyūnī p'uya dā 'uegue. Hīnte guī hyēmph̄u 'mø dī ja'ah̄u zits'u rā nt'εc'ēi. ²¹ A nūnā tengu rā ts'onthī mī n'youi rā ts'ant'u, para ngue dā zā dā hyεp'u rā ja'ī n'youi, mahyonitho ngue dā mat'Oja rā ja'ī 'nē dā 'yεtrā mm̄i.

Mahømbi manna Jesús ngue da tho, pe bi ma ngue di bennate.

²² Mēnte 'youi p'u ja rā häi Galilea yø xādi rā Jesús, bi 'yēmbi:

—Nū rā N'yoh̄u bí 'yε mahēts'ī, dī ndäpyø ja'ī ngue dā hyo. ²³ Nu'mø bi hyo p'uya, di bennate'a rā hyū pa.

Nūnā rā hyā bi xihyø xādi, εmmēi bi du yø mm̄i.

Ra Jesús bi gutra mēnyu njai p'u ja rā njja.

²⁴ Nī n'youi yø xādi rā Jesús, bi zømp'u ja rā hnīnī Capernaum. Nū'u yø n'yoh̄u juh̄ra mēnyu p'u ja rā njja p'uya, bi 'yēmbra Bēdu:

—Xi nī xännbateh̄u n'yø, ¿ua hīnda gutra mēnyu njai p'u rā njja? —bi 'yēmbi.

²⁵ Rā Bēdu p'uya bi 'yēmbra n'yoh̄u juh̄ra mēnyu:

—Ahá, dā gutra mēnyu rā xännbate.

M'mēfa p'uya bi ma rā Bēdu p'u bí ja rā ngu 'buh̄ra Jesús. Hante ngue dī nya rā Bēdu, rā Jesús bi 'yēmbi:

—Ague Simu, ¿te guī mmanya? Xi yø dast'abi 'bucua ja rā ximhāi, ¿ndana gue'a jambabi rā

mɛnyu i jai, gue'u yø baši jumbi, ua gue gue'u yø ja'i n'nan'yo jumbi? —bi 'yɛmbi.

²⁶ Mī dahra Bɛdu p'uya, bi 'yɛmbi:

—Gue'u yø ja'i n'nan'yo njamba ra mɛnyu —bi 'yɛmbi.

Mahømbi 'yenna Jesús:

—Janangue nu'u yø baši Oja hingui ja ngue da gutra mɛnyu'u. ²⁷ A nuyá, para ngue hinda zɛcju yø ja'i, ni map'u ja ra zabi ya. Damī hyaxra xone t'ɛgui, guá the n'na ra hua. Nu'a rá madi ra hua guá hɛqui, nup'u ja rá ne ra hua, gui tinnbabi ra mɛnyu di op'u. Di z'a p'uya ngue gui jutra mɛnyu t'äcä p'u ja ra nija, co 'nɛ'a ra mɛnyu t'ä'i gui jut'i.

18

Rā Jesús bí xännba yø xädi ndana mā datho da hnu mansu.

¹ Nu'a ra ora'a, bi guatyø xädi ra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Ague grá Hmu, ¿ndana hant'a ni mmui ngue mā datho da hnu mansu p'u ha di manda Oja bí 'bu mahɛts'i?

² Rā Jesús bi zohna n'na ra ts'unt'u mi 'bäp'u, bi 'bämbu made ha 'bui. ³ Bi y'ɛmbyø xädi p'uya:

—Majuani dí xi'ahu, nu'mø hingui pähni n'yomfɛnih, gui cohmu tengutho ra ts'unt'u 'bucua ya, hīndi cə'ahu p'u di manda Oja bí 'bu mahɛts'i. ⁴ A nuyá, nuna mā datho da hnu mansu p'u di manda Oja ya, guehna ra ja'i da 'yøt'e ngue hīnte di muui, di mmutho tengutho ra ts'unt'u 'bucua ngue hīndi 'yani. ⁵ Nu ra ja'i di ja mmansu n'na ra basi tengu na 'bucua ya, nguna da 'yøt'e porque pahra ja'i ngue nu te øt'e, gue'a dí nnu

manho ngue da 'yøt'a, tengutho 'mø ngue go di jammansu gra ja'i.

Rā Jesús di japa nts'edi yø xädi ngue da zu da 'yøtra ts'oqui.

⁶ Nu'ü yø basi εc'εigui ndap'ü bi zä, tengutho na ra basi 'bucua ya, nu ra ja'i da japi ngue da hyεgagui p'ü yø basi εc'εigui, ra ndate castigo tømra ja'i da thogui. Hante ngue da 'yøtra ts'oqui ra ja'i, man'na xanho ngue da t'εnnbua ja ra jathe ra ja'i, di ntharpa rá 'yuga n'na ra njani ngue da gu'mi.

⁷ Xan'ütho te ja ua ja ra ximhäi, porque hñdi 'bedi tema cosa ga 'yøtra ts'oqui yø ja'i. Porque ngütho siempre øtra ts'oqui ra ja'i, pe hague ngu ra castigo da tho ra ja'i nu'a di japi ngue øtra ts'oqui rá mmic'εiui.

⁸ Janangue nu'mø gui εna ngue rá ts'oqui ni 'ye oge rá ts'oqui ni gua p'ü gá 'yøtra ts'oqui, dami hyεqui, 'yei yap'ütho. Man'na xanho ngue gará do'ye oge gará dogua 'mø gá curbua ha gui m'mühmi Oja, hñda gue'a ngue di ja yoho ni 'ye oge di ja gá yoho ni gua 'nε ngütho gui mmap'ü ja ra sibi para zantho. ⁹ Nu'mø gui εna ngue rá ts'oqui ni dá p'ü gá 'yøtra ts'oqui, dami hyahni dá, gui 'yei yap'ütho. Man'na xanho ngue da n'natho ni dá 'mø gá curbua ha gui m'mühmi Oja, hñda gue'a ngue di ja gá yoho ni dá 'nε ngütho gui mmap'ü ja ra nidu di danzø.

Bi hyεcra hya ra Jesús ngue n'na ra de'yo bi 'uegue.

¹⁰ 'Yo gui εmhmua ngue hñte di muui yø basi. Nugä dí xi'ahua ngue nup'ü mahεts'i bí 'buhma Papá, nu'ü yø anxe zamp'ü ha 'bui, gue'ü fäxyø

basì'ù. ¹¹ Nu ra N'yohù bí 'yε mahets'i, bi 'yεhε ngue da yanyø ja'i xa m'medi.

¹² A nuyá, xi'mø ngue di 'bui to di si n'na ciento yø de'yo, 'nε da 'ue'a n'na nde'yo, uanguì da zop'ù'ù goho 'däte ma'de'ma guto nde'yo p'ù ja ra dapo di 'yo. Da ma da honná nde'yo xá 'uegue. ¹³ Nu'mø bá timp'ùya, man'natho di johya ngue bá tin'a n'na nde'yo xí 'uegue, hinda gue'ù goho 'däte ma'de'ma guto nde'yo hingui 'uegue. ¹⁴ Njarbutho ni Papáhu bí 'bù mahets'i ya, hingui nnepe ngue di mm'me'a n'na mbasi ya yø basi 'bucua.

Jatho ngue di punnbabi rá mmic'eiui ra ja'i.

¹⁵ Nu'mø hingui ho te øt'a ni cu, dami zofø, jaca n'nani ngue gui nyasui. Dami xifi ngue hingui ho te øt'e. Nu'mø bi ne bi 'yø'a ra hya gui xifi, ya xanho. Ya gá nhojpai ni cu. ¹⁶ Pe nu'mø himbi ne bi 'yøde te gui xifi, dami hyon'i yonc'ei ogue hyu nc'ei gui sits'i, da 'yøde hapù gui nyai ni cu, ngue gui nne gui nhojpai. ¹⁷ A nu'mø hinda ne da 'yøde te da xi'ù gui sits'i, dami dá ra güenda p'ù ja ra nija 'mø. A nu'mø hinda ne da 'yø'a te ra hya da sip'ù ja ra nija p'ùya, gui 'yø'ni güenda ngue nuna ni cu tengutho 'mø hinga 'yεc'ei ogue tengutho 'mø drá nguthäi.

¹⁸ Dí xi'ahù ngue go gyø representantehù nguehna Oja bí 'bù mahets'i. Nuna ra hya gui unhnù ra nt'edi da 'yøtyø ja'i, gue'a di nja'a. Nu'a ra hya hingui unhnù ra nt'edi da 'yøtyø ja'i ua ja ra ximhäi, hinda sä da 'yøtyø ja'i.

¹⁹ I ja man'na ra hya ga xi'ahù ya. Nua ja ra ximhäi, nu'mø bi the yø hya yo nc'ei ngue 'da'igu da 'yöp'a Oja, Oja di un'a te da t'äpi. ²⁰ Porque nup'ù

ha di mpɛti yø ja'i ɛc'ɛigui, madague'a hɔndi yonc'ɛi
 ogue hyu nc'ɛi di mpɛti, pɛ nup'ɥ ha 'bɥi, ja dí 'bɥcä
 p'ɥ.

²¹ Ra Bɛdu p'ɥya bi 'yɛmbra Jesús:

—Ague grá hmu, xi mā cu ya gā 'bɥ'a ngue
 hinguí ho te ørque, ¿nja mmindi gā punnbi? ¿Gue
 astā nyoto nnidi?

²² Mi dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Nugā hinte dí xi'i ngue hɔndi nyoto nnidi ja
 ngue guí punnbi. Sinoque dí xi'i nja mmindi guí
 punnbi, yoto yø hyate mā'det'a nnidi ja ngue guí
 punnbi.

*Ra Jesús bi hyɛcra hya ngue n'na ra hmiqui hin'yɥ
 rá mpunnbi.*

²³ Janangue jatho gui punnbabi ni mmic'ɛihɥ,
 porque nuna Oja bí 'bɥ mahɛts'i, mahɛjpi n'na
 ra dast'abi ngue ørpa ra güenda yø hmiqui hangu
 tupi. ²⁴ Mi dɥ'mi bi 'yørpā ra güenda yø hmiqui,
 bá ts'innbabi n'na nc'ɛi ngue yø miyonetho rá
 mɛnyu mi tupi. ²⁵ Pɛ nuna ra hmiqui bá ts'i, hin'yɥ
 ra mɛnyu di gutrá güenda. Ra dast'abi p'ɥya bi
 manda ngue da bä ra hmiqui, 'nɛ da bāprá xisu,
 'nɛ da bāpyø basí, 'nɛ da bāpi hangu pɛts'i ngue di
 gutrá güenda. ²⁶ Pɛ ra hmiqui p'ɥya bi ndantyøhmu
 p'ɥ 'bāhrá hmu. Bi 'yāpra mate, bi 'yɛmbi: “Ague
 grá hmu, dami tøgbagui ts'ɥ mɛnte gā tingā ni
 mɛnyu ga jut'a'í”, bi 'yɛmbi. ²⁷ Nu'a ra hmu p'ɥya
 bi huɛcrá hmiqui, bi punnbabi rá güenda mi tupi.
 Bi thøgue.

²⁸ Pɛ nuna ra hmiqui bi ma mapunnbi rá güenda,
 hɔntho bi ma mathøgue, bi nthɛui man'na nc'ɛi
 ngue mi tupi zits'ɥ rá mɛnyu. Bi bennbaya bi dorpa

rá 'yuga. Bi 'yεmbi: “Gui jurcagui ma mεnyu guí tuqui, uague hin'na”, bi 'yεmbi. ²⁹ Nu'a ra n'yohu mi ndupate zits'u ra mεnyu p'uya, bi ndantyøhmü p'u 'bä'a tupi, bi 'yäpra mate, bi 'yεmbi: “Damí tøgbagui ts'u mente ga tingä ni mεnyu, ga jut'a'i”, bi 'yεmbi. ³⁰ Pe nu'a ra n'yohu mi thuprá mεnyu p'uya, himbi ne xtä ndø'ma tupi. Sinoque bi bent'i, bi zixa fädi asta gue'mø di japi da gutrá mεnyu tupi.

³¹ Mi nu mi'da yø hmiqui'a te bi 'yørbaya, bi där'man'u yø mmäi'a te bi japrä mmic'εiui. Bi ma'u p'uya bá xiprá hmu te bi 'yøt'e. ³² Nuna ra hmu p'uya, bi manda bá ts'ofø mahøn'a, bi 'yεmbi: “Grä ts'oc'εi n'yø. Conque nu hangü ma mεnyu gmi tuqui, Gä dá pun'na'i ngue gä 'yäcra mate. ³³ Uanguí xtä nzä xqui punnbabi ni amigo mi tu'i tengutho dá pun'na'i”, bi 'yεmbi. ³⁴ Nu'a ra hmu, janjuani ngue mbøcue. Bi manda p'uya ngue bi ts'ixa fädi rá hmiqui asta gue'mø da gutrá mεnyu tupi. ³⁵ Di ja'ahü p'u ma Papägä bí 'bü mahεts'i ya, hindi pun'nahü, ngue'mø hinni mmäi gdi punnbabi te øt'a ni cüü.

19

Bi xänbä yø ja'i ra Jesús ngue hin'yü ra nt'edi di nxummi yø xisu.

¹ Ra Jesús mi juadi bi manya yø hyä ya, nup'u Galilea mi 'yo, bi ma man'na nguadi ra dathe Jordán, i mpa p'u ja ra häi Judea. ² Pe xändøngu yø ja'i bi denni. Nup'u bi zøni, bi 'yøthe yø ja'i madi hyenni.

³ Bi guat'i'da yø fariseo p'ɥ 'bʰhra Jesús, porque honnb̄i ha di zɛdi ngue h̄inda gue'a r̄a hya da ma. Bi 'yɛmbi:

—¿Ua ja r̄a nt'ɛdi ngue di nxum̄mi rá xisu n'na r̄a n'yoh̄ɥ h̄ont'a bi z̄a mā hya di ɥpi, uague h̄in'na?

⁴ M̄i dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—¿Ua h̄in gadi x̄ahm̄'a te r̄a hya nt'ot'i p'ɥ ja r̄a Maca Libro, ngue nu'mø mambá nhohra x̄imh̄ai, Oja bi hocra n'yoh̄ɥ 'nɛ bi hocra xisu? ⁵ Oja bi 'yɛna: “Janangue r̄a n'yoh̄ɥ sop'ɥ rá papá, sop'ɥ rá mamá ngue 'b̄ahm̄i rá xisu. Nuyá yo nc'ɛi ya, di nne n'na ngu n'na, janangue ya h̄ingūi yo nc'ɛi, sinoque ɛntho n'na nc'ɛitho”. ⁶ Janangue nuyá, nuyá yo nc'ɛi bi pɛn'na Oja, h̄in'yɥ r̄a nt'ɛdi ngue to di x̄unb̄abi.

⁷ Yø fariseo p'ɥya bi 'yɛmbi:

—¿Pɛ hanja n̄a r̄a Moisés ngue bi 'yɛmbi i s̄a da 'yøtra s̄ucua r̄a n'yoh̄ɥ ngue di nxum̄mi rá xisu 'mø?

⁸ M̄i dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Nun̄a r̄a Moisés bi un̄na nt'ɛdi ngue da nangra s̄ucua ngue r̄a nxun̄i, pɛ ngue mandø n̄ax̄itho yø n'yomfɛni yø ja'i, janangue bi njap'ɥ. Pɛ nup'ɥ rá m̄adi, h̄inga ngu'a r̄a hya bá s̄ann̄a Oja da 'yøtyø ja'i. ⁹ Pɛ nugá dí xi'ah̄ɥ, ngue yø n'yoh̄ɥ di nxum̄mi yø xisu 'nɛ h̄ingra n'yots'om'm̄ai di ɥpi, nu'mø h̄ombi nthatra n'yoh̄ɥ, da mɛ man'na r̄a xisu, ya r̄a ts'oqui øtra n'yoh̄ɥ. A nu'mø bi nthatra xisu bi t'ɛi, ya r̄a ts'oqui øt'ui r̄a n'yoh̄ɥ bi mɛ.

¹⁰ Nu'ɥ yø x̄adi p'ɥya bi 'yɛmbi:

—Man'na x̄anho ngue h̄indi nthatra ja'i 'mø —bi 'yɛmbi.

¹¹ Pɛ r̄a Jesús mahømbi 'yɛna:

—Nuna rā hya dí mma, hinguī nne da mā ngue da gātho yø ja'ī di ja ngue di nthati. Sinoque nuya yø ja'ī, Oja nnepe ngue di nthati, guehya dí mmangā ya. ¹² I 'būhyø n'yohū ngue hinguī sā di nthati. Porque 'būhyø n'yohū ya i mī'a ngue hinda zā di m'māhrā xisu. Ximmi 'būhyø n'yohū ngue m'moqui. Ximmi 'būhyø n'yohū hinda nthati para ngue da zāp'u da 'yørpe xānho rá 'bēfi Oja bí 'bū māhēts'ī. Pε nu to εnā ngue da zā di nthati, ya da 'yøt'e tengutho rā hya dí mma.

Bi xi Oja rā Jesús ngue di japyø basi.

¹³ Bi zixyø basi yø ja'ī p'u 'būhra Jesús, i nnepyø ja'ī ngue da dospa yø ya yø basi 'nε da xi Oja ngue di japyø basi. Pε nuya yø xādi rā Jesús bi hejpa yø ja'ī bā zi yø basi. ¹⁴ Rā Jesús, bi 'yεmbyø xādi:

—Damī hyēhmū yø basi da thocua dí 'būi. Porque tengutho yø ja'ī ya o rá 'yε Oja, xquet'a njarbū ya yø basi ya.

¹⁵ Rā Jesús bi japyø 'yε p'u ja yø ya yø basi. M'mēfa p'ūya, bī map'u ja rā xεqui mī 'būi.

Rā mmεmmēti hīmbi ne da 'yøt'e te bi xihra Jesús.

¹⁶ N'na rā n'yohū bi guarbū 'bāhra Jesús, bi 'yεmbi:

—Ague grā hoga xānnbate, ¿dana rā nho εxā ja ts'edi gā øt'e n'namhma ngue Oja di 'dacrā 'da'yo te para zānho? —bi 'yεmbi.

¹⁷ Mī dahra Jesús, bi 'yεmbi:

—¿Ua guī pađi te guī mmanya, ngue guī εnguī xānhogā? Porque hønse Oja xānho. Nu'mø guī nne ya ngue di 'da'ī rā 'da'yo te Oja, damī 'yøt'u yø hya di manda Oja 'mø.

¹⁸ Rā n'yohū p'ūya bi 'yεnā:

—Xi'ᵤ yø hya dī m̄anda Oja p'ᵤya, ¿ndana gue'a ya yø hya guí mma?

Mī dahra Jesús, bi 'yēmbi:

—'Yo grá hyote. 'Yo grá 'yots'om'mäi. 'Yo grá bε. 'Yo to guí sännba ra fεhni. ¹⁹ Dami su ni papá, dami su ni mamá. Dami mahni mmic'εiui tengutho gni ne ngue dī ma mā mađi'i.

²⁰ Mī dahra n'yohᵤ p'ᵤya, bi 'yεna:

—Nᵤya yø hya guí xicya, ya gä xtá øt'e asta gue'mø mará ngüεgui. Xiya, ¿ndana guehna ra hya di 'bedi ngue hīndi øtya? —bi 'yēmbi.

²¹ Pε ra Jesús bi 'yēmbra n'yohᵤ yaui:

—Nᵤ'mø guí nne ngue gātho gui 'yøt'a te ni 'yup'ᵤ gui 'yøt'e, ni ma ya, dami pä te gä guí pets'i. Dami unna mēnyu yø hyoya. Nᵤ'mø gä 'yøt'e te dí xi'i ya, ya bí ja ni mmeti mahets'i p'ᵤya. Bá εp'ᵤ ya, ga mmεp'ᵤ nná magä —bi 'yēmbi.

²² Pε mī 'yøhra n'yohᵤ na ra hya bi sifi, mambi dudrá mmwi. Bi matho, porque mará ndømmεmmeti.

Bī manna Jesús ngue Oja, hīnte hēmbi.

²³ Ra Jesús bi 'yēmbyo xädi:

—Nᵤ yø mmεmmeti, guehya dī mma ngue xanhennitho ha dī n'unī da zo rá 'yε Oja bí 'bᵤ mahets'i ya. ²⁴ Ya fađi ngue ra cameyo, hīnjam'mø da zä da thop'ᵤ ja rá xagu n'na ra 'yofani. Pε dí xi'ahᵤ ngue man'na xandøn hennitho ngue n'na ra mmεmmeti dī n'unī da zo rá 'yε Oja.

²⁵ Nuna ra hya bi manna Jesús mī 'yøhyø xädi, man'natho bi nsu yø n'yomfēni p'ᵤya. Dī n'yēmbi:

—Rá nzεgui ya hīnjonni ja'i da zä dī nyanná te ya'mø —dī n'yēmbi.

26 Bi hyɛtyø xädi ra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Nu'a ngue yø ja'itho, hinda zä da zänse ha di nyanyø te. Pɛ Oja hinte hɛmbi, nu te nne da 'yøt'e, da zä ha di japi.

Bi manna Jesús ngue di tocabi ra nho'ɛ yø ja'i n'youi p'ɛ ni ma.

27 Nuna ra Bedu bi 'yɛmbra Jesús:

—Nugähe, ya xtá sohme p'ɛ te gä dí peshe ngue dí ten'nahe. ¿Te 'bɛ'a ja ngue di tocagähe 'mø?

28 Mi dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Majuani dí xi'ahɛ ngue nu'mø ra pa dani gom'na'yo gätho yø cosa i ja, gue'a ra pa'a ngue ra N'yohɛ dí 'yɛ mahɛts'i da mip'ɛ ja rá nthuts'i, di manda te di nja. A nu'ahɛ p'ɛya ngue gui tenngahɛ, nup'ɛ ha di hø'i 'de'ma yoho yø nthuts'i, ja gui mmihmɛ p'ɛ ngue gui nts'at'abihɛ p'ɛ ha di 'bɛ'ɛ 'de'mayo 'bɛi yø mbom'meto ra Israel. 29 Nu to gä xpá nzohyø ngu, xpá nzohyø cu, xpá nzohyø papá, xpá nzohyø mamá, xpá nzohyø xisu, xpá nzohyø basi, xpá nzohyø häi ngue tenngui, pɛ yø ciento nniditho gá ngu'a te da dini ngue'a te gä xpá nzogui. Ra pa di 'yɛp'ɛ p'ɛya, di t'unna te para zantho. 30 Xangu yø ja'i hnu mansu ua, pɛ nu'a ra pa'a, ts'atho da hnu mansu p'ɛ. Xangu yø ja'i hingu hnu mansu ua, pɛ nu'a ra pa'a, ja dani hnu mansu p'ɛ.

20

Ra Jesús bi hyɛjpa ra hya yø nzäbi tahyø mɛfi.

1 Nuna Oja bí 'bɛ mahɛts'i da gutra nzäbi. Tengutho n'na ra n'yohɛ bi ma mxuditho ngue da honyø mɛfi da tacyø uva. 2 Bi gohmi ra cohi yø mɛfi

ngue nu'a n'na pa rā 'bēfi, dā gut'i co n'na rā mēnyu nī hu ngue rā denario. Bī mēnyø mēfi p'ua bí ja rā huahī p'uya. ³ Mī zū'i gūto xudī p'uya, mahømbi ma tāi rā mmēhui. Bi dīmp'ua ja rā tāi mī'da yø ja'i ngue hīnte pēfi. ⁴ Bi 'yēmbuya: “Nī mē rā 'bēfi mā huahīgā n'yø. Ga jut'auī'a te nī 'yup'ua guī tahmī”, bi 'yēmbi. Nu'ua bi si rā 'bēfi p'uya, bī ma rā 'bēfi. ⁵ Mī hyuxyadi p'uya, mahømbi ma tāi rā mmēhui. Bī nthēui p'ua mī'da yø ja'i ngue hīnte pēfi. Mahømbi 'yētra 'bēfi rā huahī. Mī zū'i hyu nde, mahømbi ma tāi rā mmēhui. Bī nthēui mī'da yø ja'i ngue hīnte pēfi. Mahømbi 'yētra 'bēfi rā huahī. ⁶ Mī zū'i cāt'a nde, mahømbi ma tāi rā mmēhui. Hømbi nthēui mī'da yø ja'i ngue hīnte pēfi. Bi 'yēmbuya: “¿Hanja ngue xcá ndethohua ua n'yø, hīnxcá mpēhmua?” bi 'yēmbi. ⁷ Bi 'yēn'ua zo p'uya: “Xtá ndedāhe ua ngue hīnjon xa xicje rā 'bēfi”, bi 'yēmbi. Rā mmēhui p'uya bi 'yēmbi: “Nī mē rā 'bēfi mā huahīgā m'ø. Ga jut'auī'a te nī 'yup'ua guī tahmī”, bi 'yēmbi.

⁸ Mī dāhra nde p'uya, nūna rā mmēhui bi xīhrá hmīquī nūna dī māndabi yø mēfi, bi 'yēmbi: “Dāmī zonhyø mēfi ya, guī jut'yø nzābi. Rā mādi guī unyø nzābi'ua yø mēfi rā nzēguitho xa nzømp'ua ja rā 'bēfi. A nu'ua xa mpēfi gā rā pa, rā nzēguitho guī unyø nzābi'ua”, bi 'yēmbi. ⁹ Mī njutyø nzābi ya yø hmīquī xi yētra 'bēfi cāt'a nde. Bī juarpa yø pa, bi unni 'da'a n'na rā mēnyu ngue rā denario. ¹⁰ Mī tocabi bi t'unyø nzābi ya yø hmīquī xīnde rā 'bēfi p'uya. Bi 'yēna ngue mān'na xangu yø nzābi xti t'unni porque xī mpēfi gā rā pa. Pē mī t'unyø nzābi, hōnda n'na rā mēnyu ngue rā denario bi t'unni. ¹¹ Mī hyanyø nzābi p'uya, bi zūhra mmēhui. ¹² Bi 'yēmbi:

“Nūya yø n'yohu 'bucua, rá nzeꝑguitho bi zømp'u ja ra 'befi ya. Conque n'na oratho bi mpefi, ¿hanja ngue 'da'igu gá jurcahe? Nugähe p'uya xtá sägähe ra n'u gä ra pa ngue xa mpa ra hyadi”, bi 'yembj. ¹³ Nū'a ra mmehui p'uya bi 'yembrá hmiqúi nyai: “Ague n'yø, nugä hinga nts'oc'ei dí øt'ahu. Uangui xtá nyahu ngue nū'a n'na pa ra 'befi, ga jut'aui co n'na ra mēnyu ngue ra denario. ¹⁴ Damj hyanni nzäbi'a n'na zi pa xa mpefi, ni ma p'uya. Nunā mā mefi rá nzeꝑguitho xa nyatra 'befi, dí nne ga jut'i tengutho dá jut'a'i. ¹⁵ ¿Ua gadi mandagui? ¿Ua hin'yu ra nt'edi ngue ga sänse te dí nne ga ørpabi mā mēnyu? ¿Ua gue gadi seyabi ni mmic'eiu ngue'a ra nho dí nne ga ørpe?” bi 'yenna mmehui.

¹⁶ Janangue nuyá, nūya yø mefi rá nzeꝑgui xa nyatra 'befi ya, guehya rá madi di t'unyø nzäbi ya. A nūya yø mefi rá madi xa nyatra 'befi, guehya rá nzeꝑguitho di t'unyø nzäbi ya. Mandøngu dyø ja'i bi ts'ofu, pε ziyohotho yø ja'i bi thanhni.

Mahombi manna Jesús ngue da tho, pε di bennate.

¹⁷ Ra Jesús ni hya ra 'yu ngue ni ma Jerusalén, pε bi zica n'nanni'u 'de'ma yoho yø xädi, bi 'yembj:

¹⁸ —A nuyá, ya nná mähä Jerusalén. Nunā ra hnini na, nu ra N'yohu bí 'yε mahets'i di ndäpyø hmu yø mmäcja conyø xänbäte ngue ra ley. Nūya p'uya, guehya da zänbi ngue da du. ¹⁹ Di däpyø ja'i hinyø judío. Da denni, di uni, 'nε di cuatra pont'i ngue da hyo. Pε rá hyu pa di bennate.

Ra Jesús bi sifi ngue ra Jacobo 'nēhra Xuua di nja yø cargo xtá nhets'i.

²⁰ Nunā ra Jacobo 'nēhra Xuua, guehya yø ts'ant'u ra Zebedeo ya, 'dap'u 'youi rá mamá, bi

guarbu 'bähra Jesús. Bi ndantyøhmu na ra xisu, bi xifi ngue da 'yørpa ra mate na ra hya nne da xifi.

²¹ Ra Jesús bi 'yεmbi:

—¿Tema mate guí nne ga øt'a'i? —bi 'yεmbi.

Ra xisu p'uya bi 'yεmbra Jesús:

—Dí nne ngue nup'u ha guí mmi ngue guí ndast'abi, guí unna nt'εdi ya yoho ma ts'ant'u 'bucua, ngue n'na di mihni n'yεi, n'na di mihni gaha.

²² Pε mi dahra Jesús, bi 'yεmbyø ts'ant'u:

—Ague n'yø, hingui padi te rá nsäui na ra hya guí ähmi. ¿Ua da zä gui thohmi'a ra n'u ja ngue ga thocä? Porque nugä mathoguitho ja ngue di ungä yø ja'i —bi 'yεmbi.

Bi 'yεnyø ts'ant'u p'uya:

—Ahá, da zä ga sägä'be ra n'u.

²³ Mi dahra Jesús, bi 'yεmbi:

—Majuani ngue ngu'a, xandøngu ra n'u ja ngue gui säui, tengutho ra n'u ja ngue ga thocä. Mathoguitho di un'äui yø ja'i tengutho ja ngue di ungä yø ja'i. Pε nunä ra hya guí mmammi, hñdi tocagui ngue go ga sänni to di mip'u ja ma n'yεi, ogue to di mip'u ja ma gaha. Ma Papá'a ya xanzänni to di mi n'na ngu n'na ma hyo.

²⁴ Nunä ra hya ähya yo nc'ei di n'yohu, bi mbøcue 'mø mi bahya mi 'det'a yø xädi ra Jesús. ²⁵ Pε ra Jesús bi peti gätho yø xädi, bi 'yεmbi:

—Ya guí pahmu ngue yø dast'abi xa t'εts'i, co gätho mi'da yø ts'ut'abi 'bup'u ja yø hñini, gä di manda yø ja'i. Nu te di manda yø ts'ut'abi ngue da 'yøtyø ja'i, gue'a øt'a. ²⁶ Pε nu'ahu, 'yo guí nne ngue guí mandathohu yø ja'i. Nu ra ja'i nne ngue

xtá nhɛts'i rá cargo da mɛfi, guehna ra ja'i jatho
 ngue di mɛfi da máxyø mmic'ɛiui na. ²⁷ A nu'ahɛ
 ya, nu'a da ne di m'mɛt'o ngue gátho yø amigo ya,
 guehna jatho da gohi ngue ni mɛfi hɛ na. ²⁸ Conque
 ra N'yohɛ bí 'yɛ mahɛts'i, himbi 'yɛhɛ ngue n'narbu
 da mi di mandatho. Sinoque bi 'yɛhɛ ngue di mɛfi
 da máxyø ja'i. 'Nɛ hinga høndra 'báxte da 'yøt'e, asta
 da du ngue da yaní xandøngu yø ja'i.

Rā Jesús bi 'yøthe yoho yø xädä.

²⁹ Mi bømp'ɛ ja ra hnini Jericó ra Jesús, bi ntɛt'i
 xandøngu yø ja'i. ³⁰ Nup'ɛ ja ra 'yu i nthogui, mi
 hup'ɛ yoho yø xädä. Mi bahyø xädä ngue guehna
 ra Jesús ja ngue da thop'ɛ huɔi. Bi mahra hmafi
 p'ɛya, bi 'yɛmbi:

—Ague grá Hmu, rá mbom'mɛto'i ra David,
 dami huɛgá'be —bi 'yɛmbi.

³¹ A nu'ɛ yø ja'i mi 'bɛp'ɛ huhyø xädä, di hejpi
 ngue hɔndi mmafi. Pɛ yø xädä p'ɛya, ɛna man'na
 ma'bɛpi ngue nts'ɛdi ga mafi, bi 'yɛmbi:

—Ague grá Hmu, rá mbom'mɛto'i ra David,
 dami huɛgá'be.

³² Rā Jesús bi m'mäi ngue øde hmat'i. Bi zonhyø
 xädä p'ɛya, bi 'yɛmbi:

—¿Te guí nne ngue di nja'auí?

³³ Yø xädä p'ɛya bi 'yɛmbi:

—Ague grá Hmu, dí nne ngue di nzø ma dá'be.

³⁴ Bi huɛcyø xädä na ra Jesús. Bi dospabi yø dá,
 pɛ 'bɛxpi nzø yø dá. Janangue bi máhä ra Jesús.

21

*Rā Jesús bi yurbu ja ra hnini Jerusalén, pɛ ɛspabi
 yø ja'i, xifi ngue yø dast'abi.*

¹ Nu'mø ya nī ma da zømp'ɥ ja rā hnīnī Jerusalén, ya 'yop'ɥ ja rā nyunī ja rā mbonza ja yø olivos. Ja jarbatho rā hnīnī Betfagé. Rā Jesús bi 'yɛt'i yoho yø xādi. ² Bi 'yɛmbj:

—Nī mɛ nɥ ja rā hnīnī bí ja nɥ. Nu'mø gá cāt'ui rā hnīnī, gui tīm̄mī p'ɥ da nthat'ī n'na rā burru, n'youi rá bāsī. Bá xoqui ngue guá siui ua. ³ Nu'mø to di hɛc'auī ngue gui xocui rā burru, gui xihmī ngue honnā Hmū. Pɛ damī xihmī ngue hīnda ya'atho dī ndāpi.

⁴ Ngūnā bi 'yøt'e para ngue dī nja nā te rā hyā bī mannā pøngahya Oja ngue bi 'yɛnā. ⁵ “Damī xihmū yø ja'ī 'bɥp'ɥ ja rā hnīnī Sión, gui 'yɛmphɥ: Nūua gui 'bɥhmɥ, ya bá ɛp'ɥ nī ndast'abihɥ da zøcua. Pɛ hīngra tūnhnī gā 'yo nī dast'abihɥ, bá huxā n'na rā burru ngue rá bāsī n'na rā mbo'øñī ngue rā ndū, gui 'yɛmphɥ”.

⁶ Nūya yoho yø xādi rā Jesús bī map'ɥ bi 'yɛt'i ngue bá si rā burru, bá n'youi rá bāsī. ⁷ Mī zøp'ɥ 'bɥhra Jesús, yø tuhū yø ja'ī bi gaspā yø burru ngue bī nøpā nts'at'i. Bi hyuxrā burru rā Jesús, bī ma. ⁸ Xāngū yø ja'ī di tans'yø tuhū ngue pøp'ɥ ja rā 'yū ja ngue da thohrā Jesús. Mī'da yø ja'ī p'ɥya, bi sajpā yø xi yø palma ngue pøp'ɥ ja rā 'yū. ⁹ O māde p'ɥ nī ma yø ja'ī rā Jesús. I 'bet'o 'da, bá 'befa 'da. Pɛ yø ja'ī 'da gā matho ngue di johya, i ɛnā:

—Nūnā Oja, di japhnā rá m'mɛnhnī 'bɥcua, guehnā tate naya. Guehnā rá mbom'meto rā David. Oja di japī. Maguesɛ nā Oja bí 'bɥ mahɛts'ī.

¹⁰ Nūnā rā Jesús mī yarbɥ ja rā hnīnī Jerusalén. Gā bá yans'yø ja'ī ngue bī nū. Di 'yɛmbyø ja'ī:

—¿Te'o nī n'yohɥ nā n'yø?

11 Mī'da yø ja'ī p'uya bi 'yēna:

—Nūná ya, guehna rā Jesús, rá pøngahya Oja na, guehna rā mmεngu Nazaret ja rā häi Galilea na.

Rā Jesús bi 'yetyø ja'ī mī mpär'ua ja rā nija.

12 Nūna rā Jesús bi map'ua ja rá nija Oja. Nu'ua yø ja'ī mī mpär'ua thinnija, da gue'ua madī ntäi, gä bi 'yēt'i. Nūya yø ja'ī di pøspa yø mēnyu yø ja'ī yap'ua ni 'yēhε, bi 'yennba yø mεxa. 'Nε bi 'yennba yø nthuts'i'ua pä yø paloma. 13 Bi 'yεmbyø ja'ī:

—Nup'ua ja rā Maça Libro, nt'ot'i p'ua rā hya ngue εn'Oja: “Nūna mā ngungä, ni hu ngue rā ngunga mhmat'Oja na”. Pε nu'ahua, guí øthua ngue ja di mpēti ua yø bε.

14 Nup'ua ja rā nija, bi guatyø xädä 'nεhyø dogua p'ua 'bähra Jesús ngue bi 'yøthe. 15 Pε yø hmu yø mmäcja conyø xännbate ngue rā ley, mī nu yø milagro øtra Jesús, 'nε bi 'yøde te mmanyø basī p'ua ja rā nija, ngue εnyø basī: “Nūna rá mbom'meto rā David i tate na”, εnyø basī. Janangue bi mbøcue.

16 Bi 'yεmbrā Jesús:

—¿Ua hinguí øde te mmanyø basī? Damī hejpi.

Mī dahra Jesús, bi 'yεmbi:

—Ahá, dí øde. Pε, ua hin gadi xähm'ua yø hya nt'ot'i p'ua ja rā Maça Libro, uangui ja nt'ot'i p'ua te øtyø basī ya, ngue εna: “Nu yø t'ubasi, dague'ua satho, gá japi ngue da 'yets'a'ī”, uangui εna.

17 Bi zop'ua yø ja'ī p'uya, i map'ua ja rā hnini Betania, ja bá n'oxpua.

Rā Jesús bi otrā za ngue rā igo.

18 Mī hyaxpuya, hømbá pengui, i ma Jerusalén. Nup'ua ja rā 'yu p'uya, nūna rā Jesús bi zä ngue tu manthuhu. 19 Bi hyanda n'na nza rā igo p'ua ja rā

nen'yu. Bi ma bá nu 'mø ngue di zædi. Pe h̄inte m̄i zædi, sinoque h̄ontho xi c'amyø xi. Ra Jesús bi 'yembra za:

—Ya h̄inni mantho d̄i nzæhni ndät'ä ya grá za —bi 'yemb̄i.

'Bexpi m'manhna za ngue da 'yot'i. ²⁰ Mi nu yø xädi ra Jesús ngue ya fædi otra za, di 'yøtho hanja. Bi 'yännbaya, bi 'yemb̄i:

—¿Hague nja ngue n'na zihmantho ya nne da 'yotra za? —bi 'yemb̄i.

²¹ Mi dahra Jesús, bi 'yembyø xädi:

—Majuani dí xi'ahæ, a nu'mø guí εc'εihæ xanho ngue gue'a nnu manho Oja ngue d̄i nja'a te guí xihmæ, 'nε h̄ingui yobεni n̄i mmæihæ, h̄inga h̄ont'a te gá nuhæ dá japä ra za da zä gui 'yøthæ, sinoque da zä gui 'yemphæ ra nyuni ja næ: “Dam̄i 'uegue grá nyuni, i map'æ ja ra jathe”, gui 'yemphæ. Ra nyuni p'æya da 'uegue, d̄i map'æ gui ximhmæ ngue d̄i ma. ²² Janangue nu'mø te guí äphæ Oja, dam̄i 'yεc'εihæ ngue d̄i 'da'ahæ Oja te guí äphæ. Oja p'æya, da 'yøt'e ngue d̄i nja'a te gui 'yäphæ.

Nu'æ yø n'yohæ 'bet'o ngue yø judío bi 'yänna Jesús ngue to bi unna nt'εdi te øt'e.

²³ Mi zømp'æ ja ra n̄ija ra Jesús, bi xännba ra hya yø ja'i. Mente xännbate p'æya, bi guatyø hmu yø mmäcja conyø n'yohæ 'bet'o ngue yø judío, bi 'yembra Jesús:

—Ague n'yø, ¿hanja te guí øt'e? ¿To bi 'da'i ra nt'εdi'a te guí øt'e?

²⁴ Mi dahra Jesús, bi 'yemb̄i:

—Nugä xquet'a ga øt'ahæ n'na ra nt'änni ya. Pe gue gui xicjæ hanja'a ra hya ga än'nahæ, n'namhma

ngue xquet'a ga xi'ah_u to bi 'dacä ra nt'edi'a te dí øt'ä ua. ²⁵ Xiya, ¿te'lo bi unna nt'edi ra Xuua ngue bi xixyabi yø ja'i? ¿Ua Oja bi unna nt'edi, uague yø ja'itho rá nt'edi'a te bi 'yøt'e?

Yø ja'i p'uya, di n'yänni te di dadi. Di n'yembi:

—¿Teni 'be'a ga xihmu ya 'mø? Nu'mø ga xihmu ngue Oja bi unna nt'edi te bi 'yøtra Xuua, da 'yenj_u p'uya: “Xina ra hya bi manna Xuua conná ngueque, ¿hanja ngue hinga 'yec'ei_h 'mø?” da 'yenj_u p'uya. ²⁶ A nu'mø ga xihmu ngue yø ja'itho bi unna nt'edi te bi 'yøtra Xuua, ya nts'udyø ja'i. Porque gätho yø ja'i ec'ei ngue rá pøngahya Oja na ra Xuua.

²⁷ Mi dahyø ja'i p'uya, bi 'yembra Jesús:

—Hindi pacähe to bi unna nt'edi'a te bi 'yøtra Xuua.

Mi dahra Jesús, bi 'yembyø ja'i:

—Ya hinga xicj_u na ra hya dí än'nah_u, ni xinga guecä ga xi'ah_u to di 'dacrä nt'edi na te dí øt'e.

Ra Jesús bi hyeja ra hya yoho yø ts'ant'.

²⁸ Ra Jesús bi 'yembyø ja'i yaui:

—¿Tengu p'u gdí bemhm_u na ra hya ga mmangä ya? N'na ra n'yoh_u di si yoho yø ts'ant'.

Da 'yemba n'na' u yø ts'ant': “Agué ts'ant', ni ma ra 'befi p'u ja ma huahigä”, da 'yembi. ²⁹ Nu'a ra ts'ant' t'etra 'befi, da 'yenth_o: “Nugä hinga mma”, da 'yembrá papá. Pe m'mefa p'uya di pährä n'yomfeni, da ma ra 'befi t'eti. ³⁰ Nu'a man'na rá ts'ant' p'uya hõnda xifi ngue da ma ra 'befi. Nuna ra ts'ant' p'uya di n'unni ngue da ma ra 'befi, da 'yembi: “Ahá papá, ga mmagä 'mø”, da 'yembi. Pe himma juani ngue

da ma. ³¹ Xiya, ¿ndana guehna ya yoho yø ts'ant'u
ngue bi 'yøt'e te di manda rá papá?

Mi dahyø ja'i p'uya, bi 'yena:

—Gue'a ra ts'ant'u rá mudi bi ts'ofu, bi 'yøt'e te di
manda rá papá —bi 'yembj.

Mahombi 'yenna Jesús:

—Majuani dí xi'ah, gue yø nguthäi 'nēhyø xisu
ngue yø 'yots'om'mäi, man'na m'met'o da zo rá
'ye Oja'u gue'ah. ³² Porque ra Xuua bi 'yøtra
nxixya, bá ēhē bi xän'nah ra 'yu njuantho, pe
hinga 'yēc'ēih te bi ma. Pe nuya yø nguthäi 'nēhyø
xisu gue yø 'yots'om'mäi, bi 'yēc'ēi te bi manna
Xuua. Pe nu'ah, madague'a gui nnuh te øtyø
ja'i di pähyø n'yomfēni gue hep'u ra nts'o ga 'yo,
pe hinga ne xqui pähni n'yomfēnih gue xqui
'yēc'ēih te bi manna Xuua.

*Ra Jesús bi hyeja ra hya n'na ra huahi gue ra
jomhi.*

³³ Dami 'yøhm ha rá nja na ra hya ga hycä ya.
N'na ra n'yoh bi 'yøt'a n'na rá nua'uva. Bi føt'e gä
rá häi. Bi hoqui hap da de'myø uva 'mø bi nja. 'Nē
bi hocra n'nøque hap da mihra mahui. Bi hyoni
to da gonhui rá huahi, n'namhma gue nu'mø bi
nja yø uva, di t'unna mmēhui'a te di tocabi. Bi
ma yap'atho ra mmēhui p'uya. ³⁴ Mi zonna pa
da thacyø uva p'uya, nuna ra mmēhui bi menhyø
hmiqui gue da tu yø uva di tocabi. ³⁵ Pe nu'u
yø mēfi mambi 'bap'u bí ja rá huahi, bi bennbabi
yø hmiqui ra mmēhui gue bi uni. Bá ho 'da, bá
pundo 'da. ³⁶ Ra mmēhui p'uya man'na xangu yø
hmiqui hombi mennb bí ja rá huahi. Pe nu'u yø

mefi ya mambi 'bup'u ja rá huahí, mahømbi anyø mefi bi zømp'u 'bui.

³⁷ Rá nzequi p'uya, nuna ra mmehui ya rá ts'ant'use bi mennbu bí 'bhyø mefi conhui rá huahí. Bi 'yena: “Nuyá, ma ga penhnä nã mã ts'ant'u ya. Nu'mø bi nu yø mefi p'uya, da nu mansu, porque mã ts'ant'u na”, bi 'yena. ³⁸ Pe nu'mø mi zømp'u 'bhyø mefi nã rá ts'ant'u ra mmehui, yø mefi di n'yembí: “Nuna ya, guehna ra ts'ant'u ja ngue da gohmi ra huahí naya. Ma ga hohu ya, n'namhma ngue ya mã mmethu ra huahí”, di n'yembí. ³⁹ Bi bennbabi rá ts'ant'u ra mmehui p'uya, bi gujmaxøts'e ra huahí, ja bá hop'u.

⁴⁰ Nuna ra Jesús, bi 'yanyø ja'i, bi 'yembí:

—Xi'mø ya bi nja ya yø hya dí xi'ahu ya, ¿teni 'be'a da 'yøtra mmehui 'mø bi zømp'u 'bhyø mefi conhui rá huahí?

⁴¹ Bi 'yenyø ja'i 'mø mi dadi:

—¿Te 'be'a da jap'u 'mø? Gä da hyo'u yø mefi ngue yø dondo, hindi huexqui. Nu'a rá huahí p'uya, n'nan'yo mi'da yø mefi honda gonhui ra huahí. Nuya yø mefi da gonhui rá huahí p'uya, nu'mø bi zønna pa da thacyø uva, di dãpra mmehui'a te di tocabi.

⁴² Rá Jesús mahømbi 'yembyø ja'i:

—Guí pahmu xanho ra hya mmamp'u ja ra Maca Libro ngue ena: “Nuna ra do himbi nu manho yø hyønnigu, guehna ra do brá 'bebo p'u brá fahra jado nã. Nguna ra hya xa nzän'Oja ngue di nja ya. A nuju p'uya, dí emhma ngue mazihotho te øt'Oja”, enna hya.

⁴³ Janangue nuyá, mi ja ngue xqui sohu rá 'ye Oja, pe ya hin'na ya. Nu'u yø ja'i da zo rá 'ye Oja ya,

gue'ɸ yø ja'i da 'yøtrə nɦo i nne Oja da 'yøtyø ja'i.
 44 Nu ra ja'i da zoxmā xøts'e ra do, da føhrə ja'i. A
 nu'mø da dāhrə do ngue da zoxrə ja'i, da xeni.

45 Nu'ɸ yø hmu yø mmäcja 'nɛhyø fariseo mi
 'yøhnə ra hya bi hyεcra Jesús, bi n'yo yø mməi ngue
 go sihna ra hya na. 46 'Bexque'a bi ne xti bentra
 Jesús ngue xtə ngot'i. Nja ngue bi zupj xti mbøcue
 yø ja'i, janəngue hĩmbi bənt'i. Porque gātho yø ja'i
 ɛmbi ngue rá pøngahya Oja na ra Jesús.

22

*Ra Jesús bi hyejpa ra hya n'na ra dants'ihmɛ di
 nja.*

1 Ra Jesús mahømbi hyoni te gui hyejpa yø hya
 xihyø ja'i. Bi 'yɛmbi:

2—Nuna Oja bí 'bɸ mahɛts'i di mbita yø ja'i ngue
 da zo rá 'yɛ. ɛntho n'na ra dast'abi di mbita yø
 ja'i ngue da nu ra ngo 'mø bi nthatrə ts'unt'ɸ. 3 Bi
 menhyø mɛfi ngue da si yø ja'i nuya xa mbita ngue
 da nu ra nthati. Pɛ nu'ɸ yø ja'i bá ts'i, hĩmbi ne
 bá ɛhɛ. 4 Mahømbi menhmi'da yø mɛfi p'ɸya, bi
 'yɛmbi: “Ga 'youi, bá xihmi yø ja'i ya xtə mbitagə,
 ngue ya xtə nsə tengue da ts'i. Ya xtə ho ma ndani
 xi noqui. Ya xtə nsə xanho. Bá xihmɸ ngue da
 ɛhɛ da nu ra nthati”, bi 'yɛmbyø mɛfi. 5 Pɛ yø ja'i
 bi ts'i hĩmbi ne bá ɛhɛ. Nu'a n'na nc'ɛi bi ma dra
 'bɛfi rá huahi. Man'na nc'ɛi p'ɸya, di sigue ngue
 mpətho. 6 Mi'da yø ja'i p'ɸya bi bentyø nzite xi
 menhna ndast'abi, bi unj, bi hyo 'da. 7 Ra dast'abi
 p'ɸya bi 'yɛmmɛi bi mbøcue. Bi menhyø soldado
 ngue da ho'ɸ yø ja'i bi ho yø nzite. Bá urpabi yø
 hnini ya yø hyote. 8 Mahømbi 'yɛmbyø mɛfi p'ɸya:

“Nugä ya xtá nsä ngue rá nthati di nja, pε nu'ua yø ja'i ya xtá zofo, hinni 'yup'ua ngue xtabá thocua'ua. ⁹ Pε nuya ni máhä p'ua ja yø 'yu ya. To bi zä ma ja'i gui nthεua, bá xihmua ngue da εhε da nu rá nthati”, bi 'yεmbi. ¹⁰ Nu'ua yø mεfi p'uya bi map'ua bí ja yø 'yu bi sifi. Nu hangu yø ja'i bi nthεui, gä bá si. Bá si yø ts'oc'ei, bá si yø hoja'i. Janangue bi yuhyø ja'i p'ua ja rá ngu.

¹¹ Rá dast'abi p'uya, mi yat'ambo rá ngu ngue da nu yø ja'i xi ts'ofu. Bi nu p'uya ngue 'bap'ua n'na nc'ei hingui he rá he tengutho yø he yø ja'i sännigo ngue rá nthati. ¹² Bi 'yεmbuya: “Ague n'yø, ¿hague xqui cutua ya? 'Nε hingui he ni he tengu he yø ja'i nuya sännigo ngue nnu rá nthati”, bi 'yεmbi. Pε nuna rá n'yohua hinte gä ndatho. ¹³ Rá dast'abi p'uya bi 'yεmbyø mεfi: “Nuna rá n'yohua 'bucua, dami turpau yø gua 'nεhyø 'yε. 'Yεmmi p'ua thi ja rá 'bexui, ja di nzomp'ua, 'nε ja di guxpua yø ts'i”, bi 'yεmbi. ¹⁴ Porque xangu yø ja'i bi ts'ofu, pε ziyohotho yø ja'i bi thanhni.

I nnepyø nsuiui rá Jesús ngue da 'yεmbi hingui ja ts'edi di njutra mεnyu i nji.

¹⁵ Yø fariseo p'uya bi nhεcahya ha di japi ngue da jajpatho häi te gä ya rá Jesús para ngue da zäp'ua di yapa m'mεfa. ¹⁶ Janangue bi mεnhyø n'yohua p'uya, bi máhä 'da yø ja'i rá Herodes ngue bá nyaui rá Jesús. Bi 'yεmbi:

—Ague grá xännbate, dí pacähe ngue grá hoga n'yohua, porque gä pønmanho rá hya gui mma. Majuaní ngue gui xännbate'a rá hya nne Oja ngue gdá n'yohua. Ni xingui su'a te mben'na'i yø ja'i. Madague'a ja yø cargo 'da yø n'yohua gui yau, pε

h̄ingui s̄u gui xifi ndana r̄a hya majuan̄i. ¹⁷ A nuyá, dí nne guí xicje ya, ¿ua xanho ngue di n̄jutra m̄enyu ähra dast'abi, uague h̄in'na? —bi 'yɛmbi.

¹⁸ Pɛ r̄a Jesús ya patho te mbɛnnbabi yø ja'i nguehna r̄a nt'änni ørpe, i s̄amhyatho. Bi 'yɛmbuya:

—¿Hanja ngue guí s̄amhyagah̄u? ¹⁹ Dam̄i 'yurcah̄u r̄a m̄enyu nu'a gadi umhm̄u 'mø bi gup'ah̄u r̄a m̄enyu r̄a dast'abi.

Bi unna m̄enyu p'aya ngue da nu. ²⁰ Mi nu r̄a m̄enyu r̄a Jesús, bi 'yɛmbi:

—¿To rá hm̄i na n'youi r̄a m̄enyu ja ua? ¿To rá thuh̄u na r̄a thuh̄u n'youi r̄a m̄enyu?

²¹ Mi dahyø ja'i yaui r̄a Jesús, bi 'yɛmbi:

—Guehna r̄a dast'abi naya —bi 'yɛmbi.

R̄a Jesús bi 'yɛmbyø ja'i yaui:

—Nu'a ja ngue gui 'yøth̄u ya, dam̄i unhn̄u r̄a m̄enyu di tocabi r̄a dast'abi. Da gue Oja p'aya, dam̄i unhn̄u'a te di tocabi.

²² Nuna r̄a hya i dahra Jesús, mi 'yøhyø nsaiui, di 'yøtho, ya h̄imb̄i z̄a ha xti japi te mbɛnnbi. Bi zop'ua p'aya.

B̄i manna Jesús ngue di b̄ennate yø ánima.

²³ Nu'a r̄a pa'a p'aya, bi ma 'da yø saduceo, nuya ɛmbi ngue h̄indi b̄ennate yø ánima. Bi 'yɛmbra Jesús:

²⁴ —Ague gr̄a x̄annbate, nup'ua ja r̄a ley bi 'yotra Moisés, nt'ot'i p'ua r̄a hya ngue ɛna: nu'mø bi du n'na r̄a n'yoh̄u, 'nɛ h̄indi m'mahyø bas̄i, nu rá xisu r̄a ánima da zogui, nu'a rá n'yoh̄u r̄a ánima gue'a di nthatui r̄a 'danxu'a, n'namhma ngue di m'mahyø bas̄i tengutho 'mø xti m'mahyø bas̄i r̄a ánima. ²⁵ A nuyá, nuua dí 'bahm̄u ya, xi'mø ga ɛhm̄u ngue di

'bɛ'i yoto mā'yohɛ ngue ɛdadi ncu. Nu'a rā n'yohɛ mā dā, dī nthati. Pɛ dā 'yɛhra pa dā dū, 'nɛ hīndi m'mahyø basi. Janangue nu'a rá n'yohɛ rá ánima m'mɛfa bi m'mai, go dī nthatui rá 'danxu'a. ²⁶ Pɛ xquet'a dā dū rā n'yohɛ 'nɛ hīndi m'mahyø basi. Dī siguetho dī nthatra xisu 'mø bi dū rā ndø, asta gue'mø bi dū gā yoto mā'yohɛ. ²⁷ Mī zadi ngue bi m'mahmi gā yoto mā'yohɛ nā rā xisu p'uya, xquet'a 'nɛhsɛ rā xisu dā dū. ²⁸ A nuyá, xi'mø rā pa danī bɛnnate yø ánima ya, ɛdana gue'a ya yoto mā'yohɛ rá mɛti rā xisu? Porque gā bi m'mahmi.

²⁹ Mī dahra Jesús, bi 'yɛmbyø ja'i yaui:

—Hīnguī padi ha rá nja rā hya guī mmamhma. Porque hīnga guerp'ɛ gā ndinni mmahh'a te rā hya nt'ot'i p'ɛ ja rā Macā Libro. 'Nɛ hīnguī pahma hangū rá ts'edi Oja i ja. ³⁰ A nu'mø bi bɛnnate yø ánima, dā gohi tengutho yø anxɛ Oja bí 'bɛ mahɛts'i, ya hīndi nthatyø ja'i. ³¹ Nunā te rā hya nt'ot'i p'ɛ ja rā Macā Libro, ja dī nɛqui p'ɛ ngue di bɛnnate yø ánima. Porque nt'ot'i p'ɛ rā hya bi man'Oja ngue bi 'yɛnā: “Guecā drá Ojagā ngue rā Abraham. Drá Ojagā ngue rā Isaac. Drá Ojagā ngue rā Jacob”, bi 'yɛn'Oja. ³² Ja dī nɛqui p'uya ngue nup'ɛ 'bɛ Oja, hīnguī tū yø te yø ánima.

³³ Mī 'yøhyø ja'i nā rā hya xānnbate rā Jesús, yø ja'i di 'yøtho.

Nuya yø hya dī manda Oja, bi manna Jesús ndana rā hya mā datho ja ts'edi dā 'yøtyø ja'i.

³⁴ Mī 'yøhyø fariseo ngue rā Jesús bi dapra hya yø saduceo, bi nhɛcā hya p'uya ngue honī ha di japra hya dā xihra Jesús. ³⁵ Nu'a n'na'ɛ yø fariseo xānnbate rā ley, bi ma bá sāmhya rā Jesús, bi 'yɛmbi:

³⁶—Ague grá xännbate, xi'ʉ yø hya nt'ot'i p'ʉ ja rá ley Oja, ¿ndana rá hya exa ma datho di ja ts'edi Oja ngue da 'yøtyø ja'i?

³⁷ Mi dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Nuna rá hya guí ännui, guehna rá hya ngue ɛna: “Damí ja ndummái ngue mathoguitho guí mahma Oja co gátho ní mmaih. Hønt'a guí mbɛmhma'a”. ³⁸ Nuna rá hya naya, guehna exa ma datho di ja ts'edi Oja ngue da 'yøtyø ja'i naya.

³⁹ Nuna rá yoho rá hya di manda Oja p'ʉya, 'nɛ di ja ts'edi Oja ngue da 'yøtyø ja'i, guehna rá hya ngue ɛna: “Damí mahni mmic'ɛiui, tengutho gni ne ngue di ma mamadi'i”, ɛnna hya. ⁴⁰ Guehya yoho yø hya 'bet'o ya ngue gátho mi'da yø hya di manda Oja. Porque nuya gá mi'da yø hya bi 'yotra Moisés co 'nɛhyø pøngahya Oja, høntho xännbabi yø ja'i ha di ma Oja, co 'nɛhyø mmic'ɛiui di ma di.

Ra Jesús bi xihyø ja'i ngue ra Cristo hingra ja'itho.

⁴¹ Nup'ʉ 'bakra Jesús, tobe 'bärpátho yø fariseo.

⁴² Ra Jesús bi 'yɛmbi:

—Xi'a t'ɛmbi rá Cristo, ¿ua guí pahma to rá ts'ant'ʉ'a?

Yø fariseo p'ʉya bi 'yɛna:

—Nu'a rá Cristo, gue'a rá mbom'meto rá David —bi 'yɛmbi.

⁴³ Mi dahra Jesús, bi 'yɛmbi:

—Pe ¿hanja na rá hya bi bennbabi rá Espíritu Santo rá David 'mø? Porque rá David, bi ma ngue rá Hmu'a rá Cristo. Ra David bi 'yɛna: ⁴⁴ “Nuna Oja, nu'mø mi zøjbagui ma Hmu, nguna rá hya bi xifi, bi 'yɛmbi: Damí micua ja ma n'yɛigá ya, asta

gue'mø gā øt'e ngue guí m̄anda gātho'ʉ n̄i ns̄uiui", bi 'yɛmbi. ⁴⁵ Ja d̄i n̄ɛqui p'ʉya ngue rā David, nu'mø nnønnā Cristo, n̄i h̄uti ngue rā Hmu. Janangue rā Cristo d̄i n̄ɛqui ngue h̄ingra ja'itho, madague'a ngue rā mbom'meto rā David.

⁴⁶ N̄i x̄inga n'na nc'ɛi x̄ta mbadi te xti dahya yø hya b̄i m̄anna Jesús. Bi m̄'a rā pa'a p'ʉya ngue n̄ya yø ns̄uiui rā Jesús bi zu ngue n̄imantho x̄ta 'yørpabi yø nt'änni.

23

Rā Jesús bi xihyø ja'i ngue h̄inda 'yøt'e tengutho øtyø xännbate ngue rā ley 'n̄ɛhyø fariseo.

¹ Rā Jesús bi zofø gātho yø ja'i co 'n̄ɛhyø x̄adi, bi 'yɛmbi:

² —Nu'ʉ yø xännbate ngue rā ley 'n̄ɛhyø fariseo, guehya ɛmbyø ja'i ngue bi t'unyø 'b̄efi ngue d̄i nxännbate te gā mbønna ley bi 'yotra Moisés.

³ Janangue nuya yø hya d̄i m̄anda ngue gui 'yøth̄, dami 'yɛc'ɛih̄. Nu'mø te di 'b̄ɛp'ah̄ ngue gui 'yøth̄, dami 'yøth̄. Pɛ 'yoguí øth̄ tengutho gā 'yo ya yø xännbate ya, porque n̄yá, nu'a rā hya xännbate, h̄inga gue'a øt'a. ⁴ A n̄na rā ley xännba yø ja'i ngue dā 'yøt'e, h̄injongui h̄ät'i dā 'yøt'e. Porque ɛntho rā ndate 'b̄ɛni di d̄utyø ja'i, pɛ yø ja'i h̄ingui h̄ät'i dā d̄uts'i. N̄i x̄inga n'na rá saha d̄i nne d̄i mf̄axte ngue di tøxra 'b̄ɛni. ⁵ Nu te gā øt'e, gā 'yøt'e ngue h̄ontho di 'yɛxp̄a ha 'b̄ahyø ja'i. Porque di ho te øt'e, ngue nup'ʉ ja yø dɛ 'n̄ɛp'ʉ ja yø ḡuyani, xa cuatyø s̄ucaʉ ngue nt'ot'i rá hya Oja. 'N̄ɛ di ho ngue s̄øt'a häi yø he. ⁶ Nup'ʉ ha øt'a ngo yø ja'i, dā guerp'ʉ ja yø n̄ija, huantho yø nthuts'i t̄ate x̄anho ngue ja

hup'ɥ. ⁷ 'Nɛ di ho ngue nup'ɥ ja yø tai, di respeta yø ja'i ha gui zengua. 'Nɛ di ho 'mø t'ɛmbi ngue yø xännbate.

⁸ Pɛ nu'ahɥ, 'yo guí nne gui 'yɛxɥ ngue di hu'ahɥ yø ja'i ngue gyø xännbatehɥ. Porque n'natho ni xännbatehɥ 'bɥi, gue'a ɛmbyø ja'i ngue rā Cristo'a. A nu'ahɥ, gā gadi ncuthohɥ. ⁹ Nuua ja rā häi, 'yo toni ja'i gni hutu ngue ni Papáhɥ. Porque nu'a ni Papáhɥ, høndä n'na i 'bɥi, pɛ mahɛts'i bí 'bɥi. ¹⁰ 'Yo guí nne da 'yøt'e ngue yø hmu'ahɥ yø ja'i. Nu'a da 'yøt'e ngue yø hmu yø ja'i, høndra Cristo'a rā hmu. ¹¹ Nu rā ja'i di mpɛfi ngue fäxrä mmic'ɛiui, guehna tate nā ngue gätho'ahɥ. ¹² Porque nu'a nne ngue man'na di hnu mansu, gue'a man'na ts'ɛtho hnu mansu'a. Pɛ nu'a øt'e ngue hingui hnu mansu p'ɥ gā mbɛni, gue'a man'natho hnu mansu'a.

Rā Jesús bi mā te øtyø xännbate ngue rā ley, da guehyø fariseo.

¹³ Ague gyø xännbatehɥ ngue rā ley conyø fariseo, hague ngu rā n'ɥ gui thohmɥ, ngue himma juani gyø hoja'ihɥ. Go guí cothɥ rā 'yu, hin gadi japhɥ yø ja'i ngue da zo rá 'yɛ Oja bí 'bɥ mahɛts'i. Ni xinga gue'ahɥ guí nne gui sohɥ rá 'yɛ Oja. Nu'ɥ yø ja'i nne ngue da zo rá 'yɛ Oja, hin gadi japhɥ.

¹⁴ Ague gyø xännbatehɥ ngue rā ley conyø fariseo, hague ngu rā n'ɥ gui thohmɥ, ngue himma juani gyø hoja'ihɥ. Porque guí tunnbaɥ yø ngu yø 'danxu. Guí hät'i ngue guí ɛmbi gui xännbaɥ te pɛts'i. Pɛ para ngue guí corpaɥ yø dä yø ja'i, ndø ya'atho gui mmat'Ojahɥ. Pɛ nuyá, mathoguitho rā castigo gui thohmɥ ngue guí njahɥ p'ɥ.

15 Ague gyø xännbāteh_u ngue rā ley conyø fariseo, hague ngu rā n'_u gui thohm_u, ngue himma juanī gyø hoja'ih_u. Ndap'_u bi zā gui 'yoh_u ua ja rā häi, gui 'daxh_u yø jathe ngue gui homhm_u yø ja'i da dēnna hya gui xännbāteh_u. Nu'mø ya gá 'bāth_u n'na rā ja'i ngue da dēnna hya gui xännbāteh_u, nuna rā ja'i gui 'bāth_u, da gohi ngue ndoble rā castigo da thop'_u ja rā nidu ngue'ah_u.

16 Nu to gā gui xännbāteh_u rā hya 'nε hinguī pahm_u teni bønna hya gui mmamhm_u, hague ngu rā n'_u gui thohm_u. Porque nuya yø ja'i di yat'a n'na rā hya ngue da 'yøt'e, 'nε bi 'yεxa ntestigo rā nija, gui xännbāteh_u yø ja'i ngue hinguī ja ts'edi di nja'a rā hya bi manna ja'i. Pε nu rā ja'i εxa ntestigo rā oro ja mbo rā nija, gui xihm_u rā ja'i ngue ja ts'editho da 'yøt'a te rā hya bi mā. 17 Pε ngue mā'bēdi ni mmāih_u, hinguī timhm_u teni bønna hya gui mmamhm_u. ¿Ua gui εmhm_u ngue mits'u tate rā oro ngue rā nija, nuna øt'e ngue xanduxqui rā oro? 18 Xquet'a nuya yø ja'i εxa ntestigo rā altar ngue tema hya di yatra ja'i da 'yøt'e, gui xännbāh_u rā ja'i ngue hinguī ja ts'edi da 'yøtra ja'i'a rā hya bi mā. Pε nu'mø ngue bi 'yεxa ntestigo rā ja'i'a rā 'bøt'e xa jāxp_u ja rā altar, gui xihm_u rā ja'i ngue ja ts'editho da 'yøtra ja'i nā rā hya bi mā. 19 Pε ngue mā'bēdi ni mmāih_u, hinguī timhm_u teni bønna hya gui mmamhm_u. ¿Ua gui εmhm_u ngue mits'u tate ja rá ts'edi rā 'bøt'e ngue rā altar, ngue'a gā nduxqui rā 'bøt'e? 20 Pε nu rā ja'i ngue εxa ntestigo rā altar hinga høndra altar εxa ntestigo, sinoque εxa ntestigo'a te gā ja p'_u ja rā altar. 21 A nu rā ja'i ngue εxa ntestigo rā nija, hinga høndra nija εxa

ntestigo, sinoque gue'a Oja 'bup'u ja ra nija exa ntestigo ra ja'i. ²² Xi mmangu ra ja'i exa ntestigo mahets'i, gue'a ra nthuts'i Oja espabi ntestigo. Da guesε Oja p'uya, porque go bi hup'u bi ja ra nthuts'i mahets'i'a.

²³ Ague gyø xännbateh_u ngue ra ley conyø fariseo, hague ngu ra n'u gui thohm_u, ngue himma juani gyø hoja'ih_u. Nu'a ra diezmo gadi unhn_u Oja, gadi unni te ga gui timhm_u asta ra xac'andehe gadi unhn_u ra diezmo Oja. Da guehra anís, da guehra comino gadi unhn_u ra diezmo Oja. Ya xanho ngue nguna gui øthu, pe nup'u ja ra ley, i mmamp'u man'na ra hya ngue ja ts'editho gui 'yøth_u. Porque nt'ot'i ra hya ngue mahyonitho gui n'yo manhoh_u, 'nε di nja ni nhuεcateh_u, 'nε majuaní ngue ga da gue'a te gdi n'yoh_u. Guehna ra hya ja ts'editho ngue gui 'yøth_u naya, da guehra diezmo dami siguetho gui unhn_u Oja. ²⁴ Nuya te gama hya gui xännbateh_u, 'nε hingui pahm_u te ni bōni. Go gui ørpah_u masu ya yø hya zits'atho ja ts'edi, pe nuya yø hya ma datho ja ts'edi ngue gui 'yøth_u, hinga εgui ørpah_u masu xanho ya.

²⁵ Ague gyø xännbateh_u ngue ra ley conyø fariseo, hague ngu ra n'u gui thohm_u, ngue himma juani gyø hoja'ih_u. Porque maxøts'etho di nequi ngue gyø hoja'ih_u, pe mbo ni mmaih_u, gyø bεh_u ngue hont'a te pes'yø ja'i so ni mmai gui hyännbah_u. ²⁶ Ague gyø fariseoh_u, hingui tinni mmai teni bōn'a gui øth_u. 'Be da bo mbo ni mmaih_u, n'namhma ngue 'nεhma xøts'e ni do'yoh_u di nequi ngue xtanho.

²⁷ Ague gyø xännbateh_u ngue ra ley conyø fariseo, hague ngu ra n'u gui thohm_u, ngue himma

juani gyø hoja'ih. Porque nu'ah, tengutho yø panteón, ngue mazihotho gui nequi maxøts'e ngue mat'axqui, pε mbo yø panteón mandø nts'otho ngue yup'u yø do'yo yø ánima. ²⁸ Guí njathu p'uya, maxøts'etho di nequi ngue xanho te gni 'yohu, pε mbo ni mmaih, madits'u ha dadi nequi p'u'a tengue majuaní, høndra nts'o i ja mbo ni mmaih.

²⁹ Ague gyø xänbāteh ngue ra ley conyø fariseo, hague ngu ra n'u gui thohm, ngue himma juani gyø hoja'ih. Nuya yø pøngahya Oja xa tho manjam'mø, go gadi hojrah yø panteón. Nuya yø ánima xa 'yøtra nho, asta xcá japhu yø døní yø do 'bāp'u ha o yø ánima. ³⁰ Guí emhm p'uya: “Nu'mø xcabá m'mahm'u yø pa bá m'mahma mboxitah, hinxca fāxu ngue xcā hohu yø pøngahya Oja”, guí emhm. ³¹ Pε nu'mø ngue nguna ra hya guí mmahm, ya guí pahm xanho ngue yø basi'ah yø hyote nuya bi hyopyø pøngahya Oja. ³² ¿Te guí tømhm ya? Damí 'yøth nts'edi tengutho xa 'yøt'a m'met'o ni mboxitah.

³³ Guí 'bāhm tengutho yø c'eya ngue n'youi ra ndate. ¿Ha di zā guí mpomhm ra castigo p'u ja ra nidu? ³⁴ A nuyá, gā penhnä yø pøngahya p'u ha guí 'bāhm, gā penhnä p'u yø bamhya, gā penhnä p'u yø xänbāte. Nu 'da'u p'uya guí hyoh, guí cuathu ra pont'i. Mí'da p'uya, guí umhm p'u ja yø nija. Mí'da p'uya guí cuhm, nu'mø bi 'dagui ngue di ma mí'da yø hnini, guí mma guá homhm. ³⁵ Janāngue nup'u ha guí 'bāhm, gā ja da ma mā pen'nāhu p'u ra castigo i ja ngue di nja ngue yø hoja'i xa tho. Dā fup'u bá tu ra hoja'i Abel asta guerp'u i ntu rá ts'unt'u ra Berequías, nuna ra

Zacaría bi hyo ni mboxitah_u p'_u ha gui nhyacui ra nija ra altar. ³⁶ Majuaní dí xi'ah_u ya, ngue nuná ra castigo ja ngue di nja, nguna dá thogui gátho yø ja'í 'b_uhya.

Ra Jesús bi dár'man'u rá mm_ui 'mø mi hyandra hnini Jerusalén.

³⁷ Ague gyø mm_unguh_u Jerusalén, gue'e gui hoph_u yø pøngahya Oja, dá gue'u yø mamhya Oja bi 'ben'nah_u gui p_undothoh_u. Xangu yø nnidi dá ne ngue ga pen'nah_u tengutho ra øni 'mø di petyø basí ngue di huits'i conyø zahua, dadi ja'ah_u p'_u. P_u hinga neh_u. ³⁸ A nuyá, dá hyc'ah_u p'_u Oja ya. ³⁹ Dí xi'ah_u ngue ya hinni mantho gui nuju_u asta gue'mø dá 'y_uhra pa gui 'y_uemh_u: “Di japrá m'menhni Oja bá penhua”, gui 'y_uemh_u.

24

Bi manna Jesús ngue bá ep'u ra pa dá xotra nija.

¹ Nuná ra Jesús mi bøm_u xøts'e ra nija, ya ja ngue dá ma. Bi guatyø xádi ngue uti te ja ra nija.

² Ra Jesús bi 'y_uembi:

—Ya gui nuh_u te ja ra nija ya. P_u ga xi'ah_u'a te majuaní. Nuná ra nija naya, bá ep'u ra pa dá xotyø ja'í na. Xøgue di nxadi, hin hap_u nmi n_uqui ra nija.

Bi manna Jesús te di nja hante rá nzegui yø pa.

³ Nup'u ni hyandra nija, ja ni gop'u ra nyuni bí ja ra mbonza ja yø olivos. Ja i mep'u yø xádi ra Jesús. Bi mip'u bi zøni. Bi guatyø xádi p'uya ngue yas_uei, bi 'y_uembi:

—Dí nne gui xicje njam'mø di nja ya yø hya gui m_u, ngue dá xotra nija yø ja'í. 'N_u dami xicje

tema hmɛya di nja'mø guá ɛhɛ, da gue'mø bi gua'a nximhäi, te 'bɛ'a ma hmɛya di nja.

⁴ Mi dahra Jesús, bi 'yɛmbyø xädi:

—Dami mfähmɛ xandønho, 'yo guí nne ngue to da hyä'ahɛ. ⁵ Porque xangu yø ja'i di n'yo ngue da 'yɛmbyø ja'i: “Go guecä drá Cristogä ya”, da 'yɛmbi. Gue'a di hyät'i xangu yø ja'i'a p'uya.

⁶ Nu'mø gá 'yøhmɛ ngue ya ja yø datunhni, ogue gui 'yøhmɛ ngue ya ja ngue di nja yø tunhni, 'yo sä guí suhɛ. Porque jatho ngue ya ngu'a ja ngue di nja. Pɛ hinga gue'u yø hmɛya'u ngue rá nɛgui.

⁷ Da nangyø nación ngue da 'yørpa rá tunhni mi'da yø nación. Da nangyø dast'abi ngue da 'yørpa rá tunhni mi'da yø dast'abi. Di nja yø thuhɛ, di nja yø guɛhi. Di 'yan'ahäi ndap'u bi zä. ⁸ Ja da fap'u rá n'u ja ngue da tho'a m'mɛfa yø ja'i p'uya.

Bi xihyø xädi rá Jesús ngue da zä rá n'u, da ts'ui.

⁹ Da ma madä'i ngue da ma ma'uni'ahɛ, 'nɛ da tho'ahɛ. Ndap'u bi zä da z'ahɛ yø ja'i ngue guí ɛc'ɛigahɛ. ¹⁰ Xangu yø ja'i da hyɛp'u yø nt'ɛc'ɛi. Asta di dāse yø mm'i'yɛc'ɛiui da zui.

¹¹ Xangu yø fehni pøngahya di m'mui, da 'yɛnɛ ngue Oja di bɛnnbabi rá hyä da ma. Gue'a di hyät'i xangu yø ja'i'a.

¹² Nu'mø ya bi zehra nts'o, xangu yø ja'i da 'yɛsp'u'a gui mahyø mm'i'yɛc'ɛiui. ¹³ Pɛ nu rá ja'i hinda hyɛgagui, xinda hangu rá n'u da thogui, gä da zeti, guehna rá ja'i di nyanná te nɛ.

¹⁴ Hante ngue da zɛgui te ja ngue gä di nja, da ma ma'yoni ná rá hoga 'da'yo hyä gä rá nguñi mximhäi n'namhma ngue gätho yø ja'i da badi ha di njap'u di nzo rá 'yɛ Oja.

¹⁵ Xquet'a gui nnuhɛ ngue di nja ya yø hyä bi manna pøngahya Daniel, ngue nup'u ja rá xɛqui

maduxquibi, ja di ts'omp'ɥ yø ja'i. (A nuyá, nu rá ja'i di xádi, di n'yo rá mmɥi 'mø bi nu ngue di nja ya yø hya ja ua.) ¹⁶ Nu'mø gá nuhɥ ngue ya bi nja'a p'ɥya, nu yø ja'i di 'bɥp'ɥ ja rá häi Judea, da 'dagui, di map'ɥ ja yø xanthø. ¹⁷ Nu rá ja'i di tøm̄ma xøts'e rá ngu, 'yo di ɛn̄a ngue di ma mbo rá ngu ngue te da ha, sinoque da 'dagui. ¹⁸ Nu rá ja'i di 'yo rá 'bɛfi, h̄indi ma rá ngu ngue da ca rá tuh̄u, sinoque da 'dagui n'nahmantho. ¹⁹ Pɛ huɛcate yø xisu di hadyø basi'a rá pa'a, ogue di sædyø basi. ²⁰ Dam̄i 'yãph̄u Oja ngue nuyá yø hya ja ua, h̄inda gue'mø rá pa ngue xtã nse di nja, ni xinga gue'mø rá pa ngue rá ts'äya di nja. ²¹ Porque xandøn'utho te da thohyø ja'i'a rá pa'a. Nu te di nja, h̄injam'mø xa njap'ɥ asta gue'mø mambá f̄u'a nximhäi. 'Nɛ ya h̄inni mantho da hnu ngue mahøndi njap'ɥ. ²² Nun̄a Oja, ya xa nzänni ngue h̄inga ya'atho yø pa di nja nã rá ndate nã. A nu'mø ngue ya'atho di nja, ya h̄injondã bongui. Pɛ da 'yøt'e ngue da thotho, porque Oja di mahya yø ja'i ya xa huanhni.

Rá Jesús bi ma ngue di n'yo xangu yø ja'i da ne ngue da hyätya yø ja'i ya ɛc'ɛi.

²³ Nu'ɥ yø pa'ɥ, 'yo sä guí ɛc'ɛih̄u ya yø ja'i da 'yɛn'ah̄u: “N̄ua, ja bí 'bucua rá Cristo”, ogue da 'yɛn'ah̄u: “N̄ingueh̄u ja bí 'buh̄u”, da 'yɛn'ah̄u. ²⁴ Porque xangu yø ndøbɛthani di n'yo ngue da 'yɛmbyø ja'i: “Go guecã drá Cristogã ya”, ogue da 'yɛmbi: “Go guecã rá pøngahyagã Oja ya”, da 'yɛn̄a. 'Nɛ da zã da 'yøtyø milagro. Nuyá yø milagro da 'yøt'e, guehya da ne ngue di hyätyø ja'i nuyá yø thanhni Oja ya. ²⁵ Pɛ nuyá, dadi 'bet'o'ah̄u ya yø hya ja ngue di nja m'mɛfa.

26 Nu'mø toni ja'i da 'yɛn'ahɯ: “Nunɯ bí ja ra dapo, ja bí 'bɯhnɯ ra Cristo”, da 'yɛn'ahɯ, 'yo sä gui pähä p'ɯ ha da si'ahɯ. Ogue da 'yɛn'ahɯ: “Nup'ɯ bí ja n'na ra cuarto ma'yagui, ja bí 'bɯp'ɯ”, da 'yɛn'ahɯ, 'yo sä gui ɛc'ɛihɯ. 27 Porque nu'mø bi zønna pa da ɛhra N'yohɯ di 'yɛ mahɛts'i, gätho yø ja'i da nu. Tengutho ra huei 'mø bí yot'i, gä handyø ja'i ndap'ɯ bi zä. 28 Nup'ɯ ha di 'bɯhyø ja'i ni 'yup'ɯ da thaspa ra güenda, ja di njap'ɯ ra castigo.

Bì manna Jesús ngue mahõnda ɛcua ja ra ximhäi.

29 Nu'mø bi tho'ɯ yø ndate di nja, di m'mɛxui ra hyadi 'nɛhra zana. Da tähyø sø bí ja mahɛts'i. Nu te gä bí ja maya, gä di pädi ha thogui. 30 Nunɯ maya, di nja ra hmɛya ngue ra N'yohɯ di 'yɛ mahɛts'i. Ndap'ɯ bi zä dara zonyø ja'i 'mø bi thandra N'yohɯ di 'yɛ mahɛts'i, da n'youi ra gui. Da nu yø ja'i ngue maguesɛ, porque mathoguiho ja rá ts'edi. 31 Ngu di nya ra corneta, nu'ɯ yø anxɛ da n'youi, da mɛnhni gä rá ngɯni nximhäi, ngue di pɛrpabi yø ja'i nuya xa huanhni.

Bì nhyɛpabi ra hya n'na nza ra igo.

32 Dami pahmɯ na ra hya ga hycä ya, ngue gdá hyɛpabi ra hya n'na nza ra igo. Nu'mø ya bi c'amyø 'yɛza ngue bi 'dogui, gui pahmɯ p'ɯya ngue ya ni ma di pat'i xanho häi. 33 Nguna ra hya ja ngue di nja ya. Nu'mø gä nuhɯ ngue bi nja ya yø hya dí xi'ahɯ ya, dami pahmɯ ngue ya xma nguɛrɯtho ga ma ɛhɛ. 34 Nuya yø hmɛya dí xi'ahɯ ya, dami pahmɯ ngue guehya di nja ya hante ngue da du yø ja'i 'bɯhyø pa ja p'ɯya. 35 Nu te bí ja maya, 'nɛcua ja ra häi hingui zai. Pɛ nuna ra hya dí mmangä, ja para zantho na.

Hĩngui fadi tema pa da ɛp'ɯ ra N'yohɯ di 'yɛ mahɛts'i.

³⁶ I pase Oja tema pa di nja ya yø hya dí xi'ahɯ. Ni xingyø anxɛ di padi, ni xinga gueque dí padi tema pa di nja, madague'a ngue rá Ts'ant'ugui Oja. ³⁷ Tengutho bá nja'mø yø pa mambá m'mahra Noé, xquet'a ngu'a di nja'a ra pa da ɛhra N'yohɯ di 'yɛ mahɛts'i ya. ³⁸ Porque nu'a ra pa'a, mi sihmɛ yø ja'i, madi nthati 'da, ja t'äpyø t'ixu 'da. Pɛ himbi unna güenda yø ja'i te ja ngue di nja, asta ja gue'mø ra pa mi yarbu ja ra barco ra Noé. ³⁹ Ja bi bahyø ja'i te ja ngue di nja'mø ya jap'ɯ ra ndate 'ye bi juadi gätho yø ja'i. Mahøndi njarbutho yø ja'i 'mø bá ɛhra N'yohɯ di 'yɛ mahɛts'i ya. ⁴⁰ Nu'a ra pa'a, yoho yø n'yohɯ 'dap'ɯ dadi mpefi. N'na nc'ɛi da ts'its'i, n'na nc'ɛi da gohi. ⁴¹ Yoho yø xisu 'dap'ɯ di nc'ni. N'na nc'ɛi da ts'its'i, n'na nc'ɛi da gohi.

⁴² Janangue dami ndø'matehɯ, porque hĩngui padi tema pa, tema ora da ɛp'ɯ ni Hmuɯɯ. ⁴³ Dami pahmɯ na ra hya ja ua, ngue n'na ra mmɛnnigu, nu'mø da badi tema ora da zøhra bɛ p'ɯ ja rá ngu'a di nxui, di mfädi xanho, hĩndi n'aha. Porque hĩndi n'unı da sojpa rá ngu ngue da fɛ. ⁴⁴ Xquet'a dami njathɯ p'uya, dami ndø'matehɯ. Porque nu'a ra ora ngue hĩnte di so ni mmɛihɯ, xi'mø gue'a ra ora da zøhra N'yohɯ di 'yɛ mahɛts'i'a.

Ra Jesús bi hyejpa ra hya yoho yø hmiqıı, n'na ra hmiqıı ngue ra 'yøde, n'na ra hmiqıı ngue hĩngrá 'yøde.

⁴⁵ Gá xi'ahɯ te 'bɛ'a da 'yøtra ja'i bi dinna mmıi hanja ra hya, nu te sifi da 'yøt'e, gue'a da 'yøt'a. Guehna tengutho n'na ra hmiqıı ngue da ma

māfāti te'o 'bap'ʰ ja rá ngu rá hmu. Nu'mø bi zønna ora di nsihmε yø ja'i māfāti, da 'uini. ⁴⁶ Ra mmēnthi di nthēui rá hmiq̄ui nuna da 'yøt'e te di 'bεprá hmu. Nu'mø bi zøhrá hmu da diñi ngue dadi mpefi. ⁴⁷ Majuani dí xi'ahε ngue nu te gä pεsrá hmu, gä di fätrá hmiq̄ui. ⁴⁸ Pε nuna rá hmiq̄ui ngue rá ts'oc'ei, da 'yεmp'ʰ ja rá mm̄i ngue him'be da zøhrá hmu. ⁴⁹ Da madi da matyø mmimhmiq̄uiui. Da ma rá hm̄inhni p'aya. ⁵⁰ Nu'a rá hmu rá hmiq̄ui p'aya, nu'a rá pa rá ora ngue hinguĩ tø'mrá hmu, da gue'a rá ora da zø'a. ⁵¹ Nu'a rá hmu p'aya, mathoguiho da mei, pεts'i ngue da xeni. Di 'yεmp'ʰ ni gohyø ja'i himma juani yø hoja'i. Ja di nzomp'ʰ p'aya, 'nε ja di guxpʰ yø ts'i.

25

'Det'a yø hmute i hyejpa rá hya rá Jesús.

¹ Nuya yø ja'i ya o rá 'yε Oja, gui nhyejpabi 'det'a yø hmute bi duxyø nyot'i gä zø conna aceite. Guehya ndø'mate ngue di hyanna novia 'mø bi zøhrá ndø bá εp'ʰ. ² Nuya 'det'a yø hmute p'aya, cat'a'ʰ yø m'memm̄i, ximmi cat'a'ʰ yø njamm̄i. ³ A nu'ʰ cat'a yø hmute mā'bedi yø mm̄i, bi duxyø nyot'i, pε himbi dux hman'na rá aceite da hyom'mø bi guahra aceite gä zø yø nyot'i. ⁴ A nuya yø hmute ngue yø njamm̄i bi duxyø nyot'i, pε bi dux hman'na rá aceite da hyoni. ⁵ A nu'a rá novio nthø'mi p'aya, hinha ni 'yani. Mi nnetha yø hmute p'aya, gä bi n'aha. ⁶ Mi zo made rá xui p'aya, bi t'øde ngue bá εnna hmafi n'na nc'ei, bi 'yεnā: “Bá εcua rá novio ya. Gä 'yo ni ma gui c'athε”, bi 'yεmbyø hmute. ⁷ Mi nanguĩ gätho yø hmute, ya

mī ts'utho zø yø nyot'i, bī ne xta xirpa man'na ra aceite ngue dī nzø xanho. ⁸ Nūya cut'a yø hmute ma'bēdi yø mm̄ai bi 'yεmbya yø hmute ngue yø njamm̄ai: “Damī 'dacjets'ε nī aceiteui, porque ma nyot'igāhe ya nne da huεt'i”, bi 'yεmbi. ⁹ Pε nu'ε yø hmute ngue yø njamm̄ai, εntho 'mø mī dadi: “Hīnda zā'a, porque nu'mø ga 'da'āhe ra aceite guí homhm̄, m'mēfa ya hīn'yε te dī nzø mā nyot'ihē. A nuyá, man'na xanho nī mähā p'ε bí 'bā ra aceite, bá tännā aceite guí hyomhm̄”, bi 'yεmbi. ¹⁰ Bī ma ra thān'aceite'ε yø hmute ma'bēdi yø mm̄ai p'εya. Pε ra novio ya bi zøhø. A nūya yø hmute ya xī nsä, 'da i yεthε mbo ra ngu ra novio ya. Bi nøtra goxthi p'εya. ¹¹ Mī ma n'nøt'e ra goxthi p'εya, ja bi zø'ε mī cut'a yø hmute xī ma ra thān'aceite, bi 'yεmbya: “Ague grā hmu, damī xogahe ra goxthi”, bi 'yεmbi. ¹² Pε ra novio bi 'yεmbi: “Majuani dí xi'āhε ngue nugā hīndī pa'āhε”, bi 'yεmbi. ¹³ Damī njathε p'εya, ya xquī nsāhε 'mø ra pa da εp'ε ra N'yohε di 'yε mahεts'i. Porque hīnguī pahm̄ tema pa, tema ora da εhε.

Bi hyεcra hya ra Jesús ngue ra mēnyu bī ma mafāti yø mēfi.

¹⁴ Nunā Oja bí 'bε mahεts'i dī mānda yø ja'i ua, guī nhyεjpi tengutho n'na ra n'yohε ja ngue da ma n'na ra häi yap'utho. Bi zonhyø mēfi ngue di dāprā mēnyu, da 'yørpabi rá 'bēfi mēnte ra pa da ma. ¹⁵ N'na ngu n'na yø mēfi bi unna mēnyu hangū da zā da 'yørpabi rá 'bēfi. Nu'a n'na ra mēfi bi unni cut'a mahuaḥi ra mēnyu. Man'na ra mēfi p'εya, bi unni yo mahuaḥi ra mēnyu. Man'na ra mēfi p'εya, bi unna n'na mahuaḥi ra mēnyu. Mī

dāpra mēnyu yø mēfi nā rā hmu, bi ma yap'atho p'uya. ¹⁶ Nūnā rā mēfi bi ndāpi cāt'a māhuaḥi rā mēnyu, bi 'yørpa rá 'bēfi rā mēnyu bi t'unni. Mī cāt'a māhuaḥi rā mēnyu bi dahā. ¹⁷ Nūnā rā mēfi bi ndāpi yo māhuaḥi rā mēnyu, bi 'yørpa rá 'bēfi rā mēnyu bi t'unni. Mī yo māhuaḥi rā mēnyu bi dahā. ¹⁸ Pē nūnā rā mēfi bi ndāpa n'na māhuaḥi rā mēnyu, bi 'ya'mā n'na rā ots'i. Ja bi gārpa p'ū rá mēnyu rá hmu.

¹⁹ Mī ma ya'atho yø pa p'uya, bi zøhrá hmu yø mēfi. Bi 'yørpabi rā güenda'a rā mēnyu xi dāpi. ²⁰ Rá mudi bi zo'a rá mēfi xi dāpi cāt'a māhuaḥi rā mēnyu. Gä bi dāprá hmu'a 'det'a māhuaḥi rā mēnyu mī ḥā. Bi 'yēmbi: “Ague grá hmu, cāt'a māhuaḥi rā mēnyu gá dāqui, pē jaua mī cāt'a māhuaḥi rā mēnyu dá taha”, bi 'yēmbi. ²¹ Nu'a rā hmu p'uya bi 'yēmbi: “Ya xanho grá hoga mēfi, ḥingá nhyetho. Gá pømmanho co nu'a zits'ū rā mēnyu dá fāt'a'i. A nuyá, man'na xangu ga fāt'a'i ya. Nuya hangū rā pa dī nja'i mpähä ya”, bi 'yēmbi. ²² Bi zø'a rā mēfi xi ndāpi yo māhuaḥi rā mēnyu p'uya. Bi 'yēmbi: “Ague grá hmu, yo māhuaḥi rā mēnyu gá dāqui, pē jaua mī yo māhuaḥi rā mēnyu dá taha, ya goho māhuaḥi'a ya”, bi 'yēmbi. ²³ Rā hmu p'uya bi 'yēmbi: “Ya xanho grá hoga mēfi, ḥingá nhyetho. Gá pømmanho co nu'a zits'ū rā mēnyu dá fāt'a'i. A nuyá, man'na xangu ga fāt'a'i ya. Nuya hangū rā pa dī nja'i mpähä ya”, bi 'yēmbi. ²⁴ Rá nzeḡuitho bi zø'a rā mēfi xi ndāpa n'na māhuaḥi rā mēnyu p'uya. Bi 'yēmbi: “Ague grá hmu, nügä dí paḍi ngue guí ya manzaqui. Guí ä'a te ḥinxca

taħa. Guí xoc'a te hinxca pɛfi. ²⁵ Janangue nuğä dí su'i. Dá cät'ä häi ni mɛnyu. Pɛ nuýá, jaua na te ni mɛeti ya”, bi 'yɛmbi. ²⁶ Nu'a ra hmu p'uya bi 'yɛmbrá mɛfi: “Ua go grá ts'omɛfi n'yø, gue grá ndø danhyɛi. Guí ɛnguɛ ngue dí äcä'a te hinxta taħa. Guí ɛnguɛ ngue dí xocä'a te hinxta pɛfi. ²⁷ Uanguɛ xta nzä xqui dä ma mɛnyugä p'ua ja ra banco. Nu'mø ma søhø, uanguɛ xti ndäcrá nzäbi ma mɛnyu”, bi 'yɛmbi. ²⁸ Nuna ra hmu p'uya bi 'yɛmbyø mɛfi 'bap'ua: “Nuna ra mɛfi 'bucua, dami hyannbau'i'a n'na mahuaħi ra mɛnyu ħa. Dami unnui ra mɛnyu'a ra mɛfi ħa 'det'a mahuaħi ra mɛnyu. ²⁹ Porque nu'a ra mɛfi ya xangu ra mɛnyu ħa, gue'a man'natho ma t'unn'i'a. Pɛ nu'a ra mɛfi zits'utho ħa, da thannbabi'a zits'ua ra mɛnyu ħa. ³⁰ A nuna ra mɛfi hingui nne te da mɛfi, dami 'yɛhmua p'ua thi na. Ja di nzomp'ua 'nɛ ja di guxpua yø ts'i”, bi 'yɛmbi.

Gätho yø ja'i 'b'ua nximhäi da thaşpa ra güenda.

³¹ Nuna ra N'yohua di 'yɛ mahɛts'i, 'mø bá ɛħɛ ngue di ndast'abi, da n'youi yø anxɛ. Nu'p'ua da mi, ja di njap'ua ra ts'ut'abi. ³² Gätho yø ja'i 'b'ua nximhäi ja di mɛeti p'ua di huɛti. Di 'ueque n'na ngu n'na yø ja'i tengutho ra mände'yo 'mø sicyø chivo p'ua ha 'bähüø de'yo. ³³ Nu'ua yø de'yo di go'a n'yɛi, nu'ua yø chivo di go'a ngaha. ³⁴ Nu'a ra dast'abi da 'yɛmbyø ja'i di gop'ua ja rá n'yɛi: “Bí 'yɛhmua ua dí 'b'ui, di jap'ahua ma Papá. Porque ngu'a bá sänni ngue di nja hante ngue di nhohra ximhäi, gue nuua ha dí manda ja guí m'mahmua ua. ³⁵ Porque nuğä dá ntu manthuhu, pɛ gá 'dacjua ra hmɛ dá si. Nu'mø ma nthuthe, gá 'dacjua ra dehe dá si. Nu'mø

ma n'yo n'nannī n'na rā hāi, gá 'dacj_u rā ts'äya.
³⁶ Nu'mø hin'y_u rā ulu gā he, gá 'dacj_u rā ulu dá he.
 Nu'mø mā hy_εnni, gá ma güi z_εnguagah_u. Nu'mø
 mā o rā fādi, gá ma gü_a nuj_u”, da 'y_εmbi.

³⁷ Nūya yø ja'i ya bi nhohyø ts'oqui, da 'y_εmbra
 Hmu: “Ague grá Hmu, ¿njam'mø dá nu'ahe ngue
 gui tū manthuh_u, 'n_ε dá 'da'ahe rā hm_ε gá si?
 ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue guí tūthe, 'n_ε dá 'da'ahe
 rā dehe gá si? ³⁸ ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue gá
 n'yo n'nannī n'na rā hāi, 'n_ε dá 'da'ahe rā ts'äya?
 ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue hin'y_u rā ulu gui hye, 'n_ε
 dá 'da'ahe rā ulu gá hye? ³⁹ ¿Njam'mø dá nu'ahe
 ngue gá hy_εnni, oque gá 'yo rā fādi, 'n_ε dá ma di
 z_εngua'ahe?” ⁴⁰ Nu'a rā dast'abi da 'y_εmbiyø ja'i:
 “Majuani dí xi'ah_u, ngue nu'a te gā gá 'yørpah_u
 ya mā cugā 'b_ucua, madague'a hingui nnu mansu
 yø ja'i, p_ε nu te rā 'bāxte gá 'yørpah_u ya, go gá
 fāxcāh_u'a”, da 'y_εmbi.

⁴¹ Rā dast'abi p'uya da 'y_εmbiyø ja'i ni gop'u ja rá
 gahā: “Damī 'uehm_u ua dí 'b_ui, porque hingui nnu
 manho'ah_u Oja. A nuyá, guí mmähā rā castigo ja rā
 sibi i ja para zantho. Guehna rā sibi bi zän'Oja ngue
 di ma rā zithū co 'n_ε'u yø anx_ε t_εnni. ⁴² Porque
 nugā, nu'mø mā ntū manthuh_u, hingá 'dacj_u rā
 hm_ε xcá si. Nu'mø mā ntunthe, hingá 'dacj_u rā
 dehe xcá si. ⁴³ Dá n'yo n'nannī n'na rā hāi, p_ε hingá
 'dacj_u rā ts'äya. Ja'mø hin'y_u rā ulu gā he, p_ε hingá
 'dacj_u rā ulu xcá he. Bi nja rā ora dá hy_εnni, 'n_ε
 dá o rā fādi, p_ε hingá ma güi z_εnguagah_u”. ⁴⁴ Mī
 da'u yø ja'i ts'o p'uya, bi 'y_εmbra Hmu: “Ague grá
 Hmu, ¿njam'mø dá nu'ahe ngue guí tū manthuh_u,
 'n_ε hindá 'da'ahe rā hm_ε xqui si? ¿Njam'mø dá

nu'ahe ngue gui tuthe, 'nε h̄indá 'da'ahe ra dehe xqui si? ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue gá n'yo n'nanni n'na ra h̄ai, 'nε h̄indá 'da'ahe ra ts'aya? ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue h̄in'yε ra ulu gui hye, 'nε h̄indá 'da'ahe ra ulu xqui hye? ¿Njam'mø dá nu'ahe ngue gá hyεnni, ogue gá 'yo ra f̄adi, 'nε h̄indá ma xcabi zεngua'ahe?" ⁴⁵ Ra dast'abi p'uya da 'yεmbi: "Majuani dí xi'ahε, ngue nu'mø h̄in tema 'bāxte gui 'yørpahε ya yø ja'i 'bεcua h̄ingui nnu mansu yø ja'i, go gueque h̄ingui nne gui f̄axcahε", da 'yεmbi. ⁴⁶ Nuya yø ja'i ya, guehya da ma ra castigo para zantho ya. A nu'ε yø ja'i ya bi nhohyø ts'oqui, di t'unna te para zantho.

26

Yø nsuiui ra Jesús ya sānni ngue da hyo.

¹ Ra Jesús, mi juadi bi mā gātho ya yø hya ya, bi 'yεmbyø xādi:

² —Gui pahmε ngue manyo patho di nja ra ngo ngue ra pascua ya. Da gue'mø εdi ja ra ngo da ma mā dā ra N'yohε bí 'yε mahεts'i ngue da ma mā cuati ra pont'i.

³ Nu'ε yø hmu yø mmäcja conyø xännbate ngue ra ley, conyø n'yohε 'bet'o ngue yø judío, gā bi mpeti p'ε ja rá ngu ra Caifás, nuna ra 'bet'o mmäcja. ⁴ Ja bi nhεcā hya p'ε, bi zānni ha di japi ngue di bentra Jesús da hyo. ⁵ Nuna ra hya bi zānni, di n'yεmbi:

—Hinga gue'mø era ngo di mbent'i, n'namhma ngue h̄inda nangyø ja'i, da yani —di n'yεmbi.

N'na ra xisu bi xispa ra aceite rá ya ra Jesús.

⁶ Nuna ra Jesús, ya 'bap'ε ja ra hn̄ini Betania ja rá ngu ra Simu nuna xi 'yøthe m'met'o ngue mi 'ya

rá do'yo. ⁷ Nuna ra Jesús, ya sihmε p'ua ja ra mεxa. Nu'a ra ora'a, bi yat'ambo n'na ra xisu ni du n'na ra m'mo aceite ngue ra alabastro. I yup'ua ra aceite mazihotho ga yuni, xandøngu rá muui. Bi xispabi ra aceite rá ya ra Jesús. ⁸ Nu'ua yø xädi ra Jesús mi nu te øtra xisu, bi mbøcue p'uya, bi 'yεmbi:

—¿Hanja ngue bi ma ma'unitho na ra aceite na?
⁹ Xandøngu rá muui na, xta nzä xta 'bä ngue xti t'unna mentyu yø hyoya.

¹⁰ Mi 'yøhra Jesús te mmanyø xädi, bi 'yεmbi:

—Oguí sahmu na ra xisu 'bεcua, porque xanho te ørque. ¹¹ A nuya yø hyoya guí mmamhmu, hangu ra pa guí nuhmu ya yø hyoya. Pε nugä hinga nzamhmu ua. ¹² A nuna ra aceite bi xisca ma ya na ra xisu, ya bi nja'a te mi ja ngue xti nja'mø dá n'yägui. ¹³ Majuani dí xi'ahmu ngue nup'ua ha da hmanna hoga 'da'yo hya gä rá nguni nximhäi, xquet'a 'nε'a te bi 'yørcaguí na ra xisu, da hma. Gue'a di fen'a.

Ra Judas di cutyø hya ha di japi ngue di dä ra Jesús.

¹⁴ Nuna ra Judas Iscariote, guehna n'na nc'ei'ua 'de'ma yoho yø xädi ra Jesús, bi ma bá nyaui yø hmu yø mmäcja. ¹⁵ Bi 'yεmbi:

—¿Hangü ra mentyu guí nne gui 'dacju n'namhma ga dä'ahmu ra Jesús? —bi 'yεmbi.

Nu'ua yø mmäcja p'uya, 'däte ma'det'a yø mentyu ngue ra t'axi bi unni. ¹⁶ Janangue nuna ra Judas, bi hyoni ha di japi ngue di däpyø mmäcja ra Jesús.

Yø xädi ra Jesús bi hoqui te da zi'a ra nde bi nsännigo ngue ra pascua.

17 Ya fuhra ngo nguehya yø pa ts'i ra thuhmε hinguĩ n'youi ra íxi. Bi guatyø xädi ra Jesús, bi 'yεmbi:

—¿Hapũ guĩ nne ga hocähe ra nzibde gdá nsännigohũ ngue ra pascua ya? —bi 'yεmbi.

18 Mĩ dahra Jesús, bi 'yεmbyø xädi:

—Nĩ mε nũ bí ja ra hnĩnĩ ya, guĩ sømmĩ p'ũ ja rá ngu n'na ra n'yohũ. Gui 'yεnui: “Ra xännbate i εnā: Ya bi zønna ora ya. Nũua ja nĩ ngu ja ga sägähe ua ra ngo ngue ra pascua, commā xädi, εn'a mma”, guĩ 'yεnui.

19 Nũya yø xädi mĩ yaui ra Jesús, bi 'yøt'e te bi xifi. Nũp'ũ ja ra ngu bi zøni, ja bi hojpu ra nzibde ngue ra pascua.

Bi xihyø xädi ra Jesús ngue padi ndana rá xädi ja ngue di dä.

20 Mĩ dahra nde p'ũya, nũna ra Jesús, gätho'ũ 'de'mā yoho yø xädi, gä 'bũp'ũ ja ra mεxa. 21 Mente sihmε p'ũya, bi 'yεmbyø xädi:

—Nũyá, dí xi'ahũ ngue 'bũcua n'na nc'εi ngue jugatho häi, ya xa hyoni ha di japi ngue di dāgui.

22 Nũya yø xädi ra Jesús εmmεi bi dũ yø mmāi nā ra hya bi xifi. Bi mudi bi 'yänni 'da mĩ'da p'ũya te'o nā i mma, bi 'yεmbi:

—Aguε grā Hmu, ¿ua go guecä'a guĩ mmanya? —bi 'yεmbi.

23 Mĩ dahra Jesús, bi 'yεna:

—Nũna dí com'me mā mohi ua dí sihmε ya, guehna di dāgā naya. 24 Majuañi ngue ra N'yohũ bí 'yε mahεts'i, dā tho'a te ra n'ũ ja ngue dā thogui, tengutho nt'ot'i p'ũ ja ra Maca Libro ngue di nja. Pε hague ngu ra castigo dā thohnā ra n'yohũ ja

ngue di dägui. Nuna ra n'yohu na, man'na xanho
ngue'mø hin xtabá m'mai.

²⁵ Nuna ra Judas ja ngue di dá p'uya, bi 'yɛmbi:

—Ague grá xännbate, ¿ua go guecá na ra hya guí
mmana? —bi 'yɛmbi.

Mi dahra Jesús, bi 'yɛmthobi:

—Ahá, go gue'e tengutho guí mmana.

Ra Jesús bi xihyø xädi ngue di nzibde.

²⁶ Mente sihmɛ p'uya, bi hyajman'na ra thuhmɛ
ra Jesús. Mi ja mamadí Oja p'uya, bi xenna
thuhmɛ, bi unyø xädi ngue dá zi. Bi 'yɛmbi:

—Damí sihu ra thuhmɛ ja ua ya. Nuna, guehna
ma do'yogá na.

²⁷ Bi decra vaso po rá ngui ra uva p'uya. Mi ja
mamadí Oja, bi unyø xädi ngue dá zi 'da'its'u. Bi
'yɛmbi:

—Damí si gätho'ahu naya. ²⁸ Nuna po ra vaso
ja ua ya, guehna ma jigá na. Porque guehna ra
hmɛya naya ngue nu'mø dá tu, di nja rá ts'edi ra
'da'yo cohi øt'ahu Oja. Porque nu'a di mfamma
ji, xandøngu yø ja'i di nhohyø ts'oqui. ²⁹ A nuyá,
dí xi'ahu ngue ya hinní mantho 'dap'u ga sihu rá
ngui ra uva, asta gue'mø bi zønna pa ngue ma'da'yo
hønga sihu p'u ha di manda ma Papá.

³⁰ Mi juate ra nsihmɛ p'uya, bi duta n'na ra thuhu
ngue espabi Oja. Bi ma p'uya, i map'u bí ja ra nyuni
ja ra mbonza ja yø olivos.

I pahra Jesús ngue da zop'u m'mefa yø xädi.

³¹ Ra Jesús bi 'yɛmbyø xädi:

—Gätho'ahu ya, gui sogahu p'u'a di nxui. Porque
di nja'a te mmamp'u ja ra Maca Libro ngue ena:
“Ga øt'ä ngue dá du ra mändɛ'yo. Yø de'yo p'uya di

n'uɛni", i ɛna. ³² Pɛ nu'mø dá bɛnnate, gani mpagä Galilea ja gani tɔp'ahɛ p'ɛ.

³³ Ra Bɛdu p'ɛya bi 'yɛmbi:

—Madague'a ngue gätho da zoc'a'i p'ɛ ya mi'da ma n'yohɛ, pɛ nugä hinga soc'a'i —bi 'yɛmbi.

³⁴ Ra Jesús bi 'yɛmbrä Bɛdu:

—Majuani dí xi'i ngue nu'a di nxui ya, nu'mø tobe händi mahra øni, ya xqui cõnga nhyundi, guí mma ngue hinguí paquí —bi 'yɛmbi.

³⁵ Pɛ ra Bɛdu p'ɛya mahøn'a ɛna:

—A, nu'a, hin'na'a. Madague'a ngue 'dap'ɛ ga tui, pɛ nugä hinga cõn'a'i —bi 'yɛmbi.

Gätho'ɛ mi'da yø xädi p'ɛya, 'da'igu bi ma.

Ra Jesús bi mat'Oja p'ɛ ja ra xɛqui ni hu ngue Getsemani.

³⁶ Nuna ra Jesús bi mähä yø xädi, bi zõmp'ɛ ja ra xɛqui ni hu ngue Getsemani. Nup'ɛ bi zõni, bi 'yɛmbi:

—Dami mihmi ua ya, mɛnte ga thocä mits'ɛ ni nguehnɛ ngue ga ma mat'Oja —bi 'yɛmbi.

³⁷ Bi thohmits'ɛ ni nguep'ɛ ra Jesús, bi mɛ ra Bɛdu 'nɛ bi mɛ'ɛ yoho yø ts'unt'ɛ ra Zebedeo. Bi mudi bi där'man'ɛ rá mmɛi ra Jesús, mathoguitho ngue bi du rá mmɛi. ³⁸ Bi 'yɛmbyø n'youi p'ɛya:

—Janjuani ngue tu ma mmwigä, nup'ɛ nnä sä, ya ja ngue 'bexca tu. Dami cohmi ua ya, pɛ 'yogui ahmi. Ma ga ä ma t'ahahɛ —bi 'yɛmbi.

³⁹ Ra Jesús bi thohmits'ɛ ni nguep'ɛ. Bi m'mɛmfo häi p'ɛya ngue mmat'Oja. Bi 'yɛna:

—Ague ma Papá'i, nu'mø guí nnu manho, dami yangui ngue'a ra ndate ja ngue ga thocä. Pɛ hinga

nu'a go ga sännä gue'a di nja'a, sinoque nu te guí sänni, gue'a di nja'a —bi 'yεna.

⁴⁰ Mí juadi bi mat'Oja p'uya, bí 'yεp'u 'b'u'u hyu yø xädi. Pε bi dīni ngue ya mī aha. Bi 'yεmbra Bεdu p'uya:

—¿Ua xinga n'na ora di sä guí 'yä ni t'ahahu n'yø? ⁴¹ Damí mat'Oja, 'yogui ahmu. Nu'mø hingá mat'Ojahu, nthambenitho hinda gue'a gui 'yøthu. I nne ni mmui ngue gui 'yøthu na ra hya dí mmangä, pε εmmei cuen'ni do'yohu.

⁴² Mahømbi zop'u yø xädi, bi mengbu xpi 'yεhe ngue bá mat'Oja. Bi 'yεna:

—Ague ma Papá'i, nu'mø ya hinguí nnu manho ngue gui nyanguí ngue'a ra ndate ja ngue ga thogui, di nja'a te ni pähä 'mø.

⁴³ Mambá pengbuya, mahømbi dīnyø xädi ngue mī aha, porque εmmei ne tha. ⁴⁴ Mahømbi zop'u p'uya, bi ma'a rá hyu ndi ngue bá mat'Oja. Tengutho xi man'a m'met'o, ngut'a ra hya xi Oja.

⁴⁵ Mahømbi 'yεp'u 'b'uhyo xädi p'uya, bi 'yεmbi:

—Gue mahønguí ahmi n'yø. A nuyá, ya bi zønna ora ngue di ndäpyø ts'oc'ei ra N'yohu bí 'yε mahets'i ya. ⁴⁶ Damí nangüi. Ya bá εcua na di dāgui, ma ga ma c'athu.

Ya bi mbentra Jesús.

⁴⁷ Mente nzohyø xädi ra Jesús, bi zønna ra Judas rá n'youi'u 'de'ma yoho yø xädi, bá n'youi xangu yø ja'i, bá gu yø juai, bá gu yø za. Guehya yø ja'i xi menhyø hmu yø mmäcja conyø n'yohu 'bet'o p'u ja ra nija. ⁴⁸ Nuna ra Judas, ya xi xi-hyø ja'i tema senya da 'yøt'e, xi 'yεmbi: “Nu'a ra n'yohu ga zenguagä ya, 'ne ga sarpa rá hmi, gue'a

guí homhm̄'a p'uya. Dami benth̄", xi 'yemb̄i.
⁴⁹ Janangue m̄i zømp'̄a 'bähra Jesús, bi guat'i ngue
 bi zengua. Bi 'yemb̄i:

—Xcade grá xännbate —bi 'yemb̄i.

Bi zarp̄a rá hm̄i p'uya. ⁵⁰ Ra Jesús bi 'yemb̄i:

—Ague amigo, ya da guehra ora jap'̄a d̄i nja'a te
 gn̄i 'yehya.

'Bexque'a bi bentyø ja'i ra Jesús. ⁵¹ M̄i ma ma
 bent'i ra Jesús, bi gaxrá juai'a n'na nc'ei rá xädi. Bi
 zennbabi rá 'yeh̄e ra 'bet'o mmäcja, bi hyejpabi rá
 gu. ⁵² Ra Jesús bi 'yembra zete:

—Dami fos'ni juai. Porque ra ja'i hote conna
 juai, xquet'a conna juai ja ngue di d̄u. ⁵³ ¿Ua hinguí
 pad̄i ngue nu'mø ga äpä ma Papá ngue da mäxqui,
 da penngaguí tho'i 'de'ma yo'b̄ai yø anx̄e ngue da
 mäxqui? ⁵⁴ P̄e nu'mø ngu'a ga øt'e, ya hinda zä
 d̄i nja'a te ra hya nt'ot'i p'̄a ja ra Maca Libro 'mø.
 Porque nu te dí thocä ya, ya nt'ot'i ngue ngu'a d̄i
 nja.

⁵⁵ Ra Jesús bi 'yembyø nzite:

—¿Ua guí emhm̄a ngue drá begä, ngue guí c̄ah̄a
 yø juai, 'n̄e guí c̄ah̄a yø za ngue guí benngah̄a?
 Conque n'na pa ngu n'na pa nm̄i xännbä ra hya
 yø ja'i p'̄a ja ra n̄ija. Uanguí xtä nzä ngue ja xqui
 benngah̄a p'̄a. ⁵⁶ P̄e nu te guí ørc̄ah̄a ya, ya bi nja'a
 te ra hya bi 'yotyø pøngahya Oja p'̄a ja ra Maca
 Libro —bi 'yemb̄i.

Gä bi zop'̄a yø xädi ra Jesús ngue bi 'dagui.

*Nuya yø n'yoh̄a 'bet'o ngue yø judío bi hyaspabi
 ra güenda ra Jesús.*

⁵⁷ Nun̄a ra Jesús bi ts'ixp̄a 'bähra Caifás, nun̄a ra
 'bet'o mmäcja. Nup'̄a ja rá ngu na ra mmäcja na, ja

bī mp̄eti p'ʰ yø xännb̄ate ngue r̄a ley, conyø n'yoh̄u 'bet'o p'ʰ ja r̄a nija. ⁵⁸ P̄ε r̄a B̄edu nī 'befa ya'atho p'ʰ nī ma yø ja'ī nī zi r̄a Jesús. Mī zømp'ʰ ja rá ngu r̄a 'bet'o mm̄äc̄ja, bi yut'ambo r̄a d̄athi. 'Dap'ʰ bī mih̄mī yø policia. I tø'mī tengū d̄a thohr̄a Jesús.

⁵⁹ Nu'ʰ yø hmu yø mm̄äc̄ja co 'n̄ε'ʰ yø n'yoh̄u 'bet'o ngue yø judío, 'dap'ʰ bī mp̄eti ngue bī nh̄eca hya, honi ha di japyø f̄hni, d̄a 'ȳembī ngue nī 'yup'ʰ d̄a dū r̄a Jesús. ⁶⁰ P̄ε h̄ingui t̄ini ha di japr̄a hya, madague'a xangu yø ja'ī bī manyø f̄hni ngue dī yapr̄a Jesús. M'm̄efa p'ʰaya, mah̄ømbi guar'mī yonc'̄ei ngue dī yapi. ⁶¹ Bi 'ȳembī:

—Nūna r̄a n'yoh̄u 'b̄ucua, bi 'ȳen'a n'na ndi: “Nuḡä d̄a z̄ä ḡa xorp̄abi rá nija Oja, 'n̄ε nhyu patho gd̄ä hojman'na r̄a nija mā'da'yo”, bi 'ȳena.

⁶² Bi m'm̄ähr̄a 'bet'o mm̄äc̄ja p'ʰaya ngue bi 'ȳembra Jesús:

—¿Te guī mm̄anna r̄a hya guī nyap'a'ī ya n'yø? ¿Ua h̄in tem̄a hya gdi thadi? —bi 'ȳembī.

⁶³ P̄ε r̄a Jesús h̄inte ḡa ndatho. Ra 'bet'o mm̄äc̄ja p'ʰaya mah̄ømbi 'ȳembī:

—Nūna Oja i 'b̄ai, damī 'ȳex̄a n̄testigo, damī xicje njuani ya ngue'mø majuanī gue'e gr̄a Cristo rá Ts'ant'ʰ'i Oja.

⁶⁴ Mī dahr̄a Jesús, bi 'ȳembī:

—Ahá, go guec̄a tengutho r̄a hya guī m̄anya. 'N̄ε dí xi'ah̄u, guī nnuh̄u r̄a N'yoh̄u bí 'ȳε mah̄ets'ī danī mm̄ip'ʰ bí ja rá n'yei Oja nūna jase rá ts'edi. 'N̄ε d̄a 'ȳeh̄ra pa ngue h̄onda εh̄ε, di 'ȳε mah̄ets'ī d̄a n'youi r̄a guī.

⁶⁵ Mi 'yøhra mmäcja na ra hya bi manna Jesús, n'na xet'itho rá pahni ngue bi ncuε. Bi 'yεmbyø ja'i p'uya:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, thenmahya Oja na. Nuya mfadi ya ngue hin tema man'na ma testigo dí homhma ya. Ya gá 'yøsehya ya ngue thenmahya Oja. ⁶⁶ Xiya, ¿te guí mmamhma na ra hya bi manya? —bi 'yεmbyø ja'i.

Yø ja'i p'uya bi 'yεna:

—Nuna, ni 'yup'u ngue da tho na.

⁶⁷ Yø ja'i p'uya bi zospabi rá hmi ra Jesús 'nε bi mat'i. Mi'da p'uya bi mεmba rá hmi. ⁶⁸ Yø ja'i bi 'yεmbra Jesús:

—Nu'i guí mma ngue grá Cristo, dami pahya te'o bi mεp'a'i ya —bi 'yεmbi.

Bi manna Bedu ngue hinguí padi te'o ra Jesús.

⁶⁹ Ya hup'u ja ra dathi ra Bedu. Nuna n'na ra xisu ngue ra gani p'u ja ra ngu bi guarbu hu ra Bedu. Bi 'yεmbi:

—'Nε'i ni n'youi ra Jesús nuna ra mmengu Galilea.

⁷⁰ Ra Bedu p'uya, nuna ra hya bi ma, gä bi 'yøhyø ja'i mi 'bap'u ngue bi 'yεna:

—Hin'na, hindaí pacä tema hya guí nne gui xicya.

⁷¹ Ra Bedu p'uya i map'u bí ja rá goxthi ra dathi. Mi nu man'na ra xisu p'uya, mahømbi 'yεmbyø ja'i 'bap'u:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, xquet'a rá n'youi ra Jesús nuna ra mmengu Nazaret.

⁷² Ra Bedu p'uya asta bi 'yεxa ntestigo Oja ngue bi 'yεna:

—Hin'na, hindaí pacä na ra n'yohu guí mmanya.

⁷³ M_i tho hman'na ts'ɛquits'ɛ p'ɛya, nu'ɛ yø ja'i 'bɛp'ɛ, bi guatrɔ Bɛdu, bi 'yɛmbi:

—Majuani ngue ni n'youi ra Jesús, porque di nɛqui ngue ni mmɛnguh'a, xøgue nt'ødetho'a te gni ya —bi 'yɛmbi.

⁷⁴ M_i dahra Bɛdu p'ɛya, mahømbi 'yɛna:

—Da jacá ra castigo Oja 'mø ngue himma juani te dí xi'ahɛ. Pɛ nuna ra n'yohɛ guí xicɛ, hĩndi pacá te'o na.

M_i juadi bi manna ra hya na, bi mmahra øni.

⁷⁵ Ra Bɛdu p'ɛya bi zo rá mmɛi na ra hya xi xihra Jesús ngue xi 'yɛmbi: “Tobe hĩndi mahra øni, ya xqui cønga nhyundi, guí mma ngue hĩnguĩ paqui”, xi 'yɛmbi. Ra Bɛdu p'ɛya, asta ra zondummɛi bi bøn'athi.

27

Bi ts'ixpɛ 'bɛhra Pilato ra Jesús.

¹ M_i nɛcahäi p'ɛya, bi mpeti gátho yø hmu yø mmácja conyø n'yohɛ 'bet'o p'ɛ ja ra nija. Bi nhɛcahya ngue sãnni ha di japi da hyo ra Jesús.
² Bi dutra Jesús ngue bi zixpɛ 'bɛhra Pilato mará gobierno.

Ra Judas bi nhyosɛ.

³ Nuna ra Judas xi dá ra Jesús, mi badi ngue ya bi nhɛcahya yø ja'i ngue da hyo ra Jesús, bi dār'man'ɛ rá mmɛi p'ɛya. Bi map'ɛ bí 'bɛhyø hmu yø mmácja co 'nɛ'ɛ yø n'yohɛ di manda p'ɛ ja ra nija. Bi cospabi'ɛ 'däte ma'det'a yø mɛnyu ngue ra t'axi xi unni. ⁴ Bi 'yɛmbi:

—Ra ts'oqui dá øt'ä ngue dá dä'ahɛ na ra n'yohɛ hĩnte ndupate ngue da tho —bi 'yɛmbi.

Pe nu'ɥ yø mmäcja p'ɥya, bi 'yɛmbra Judas:

—Nu'a guí mmanya, ya h̄indi mportagähe'a ya. Ya guí nnuse p'ɥ te guí øt'e.

⁵ Nuna ra Judas bá enyø mɛnyu p'ɥ ja ra nija. Bi ma p'ɥya, bi datrá 'yuga connā nthah̄i i nzadi ngue bi dū.

⁶ Nup'ɥ ja ra nija p'ɥya, nu'ɥ yø hmu yø mmäcja bi hyaxra mɛnyu xi 'yenna Judas, di n'yɛmbi:

—Nuyá, h̄ingui sã ngue ga uanspah̄a ra mɛnyu ngue ra ofrenda naya, porque rá nzabi'a to bi dā ra ja'i ngue da tho na.

⁷ Bi nya p'ɥya, bi zänni ngue nuna ra mɛnyu, da dān'a n'na ra häi ni h̄u ngue ra njats'øye. Bi ne ngue nuna ra häi da dāi, ja da 'yāp'ɥ yø ja'i da dū, ngue h̄ingyø mmɛngu p'ɥ. ⁸ Janangue nuna ra häi naya, guí h̄utyø ja'i ngue ra Ji. ⁹ Ya bi nja na te ra hya xi manna pøngahya Jeremías ngue bi 'yɛna: “Bi njo'ɥ 'dāte ma'det'a yø mɛnyu ngue ra t'axi. Guehna ra nzābi xi zānyø judío ngue da gut'i. ¹⁰ Nuna ra mɛnyu na p'ɥya, guehna i thānna häi ni h̄u ngue ra njats'øye na. Ya bi nja tengutho ra hya bi 'bejpagui Oja ngue di nja”, bi 'yenna Jeremías.

Nuna ra Jesús ya 'bāp'ɥ 'buhra Pilato mará gobierno.

¹¹ Ra Jesús bi ts'ixpu 'buhra gobierno. Ra gobierno p'ɥya bi 'yɛmbra Jesús:

—¿Ua gue'e rá dast'abi'i yø judío?

Mi dahra Jesús, bi 'yɛna:

—Ahá, go guecā tengutho ra hya guí mmanya.

¹² Nu'ɥ yø hmu yø mmäcja p'ɥya co 'nɛ'ɥ yø n'yoh̄a 'bet'o p'ɥ ja ra nija, gā di yapra Jesús. Pe ra

Jesús h̄inte ḡa ndatho te sifi. ¹³ Ra Pilato bi 'yεmbra Jesús:

—¿Ua h̄inguí øde te ḡama hya guí nyap'a'i ya?

¹⁴ Pε ngutho ra Jesús h̄inguí thadi. Janangue ra gobierno di 'yøtho ngue h̄in tema hya ḡa ndatho.

B̄i manda ra Pilato ngue da ma maçuati ra pont'i ra Jesús.

¹⁵ Nuna ra Pilato, ja n'na rá costumbre ngue di thø'a n'na ra ofädi 'mø ja ra ngo ngue ra pascua. Pε yø ja'i'ε huanhni ndana ra ofädi da ma mathøgue.

¹⁶ Nu'a ra pa'a p'aya, mi ofädi n'na ra n'yohε ni hu ngue ra Barrabás. 'Nε ḡatho yø ja'i pad̄i ngue xanhets'i rá ts'oqui mi ja na. ¹⁷ Nup'ε bi mpeti yø ja'i, ra Pilato bi 'yεmbyø ja'i:

—¿Ndana guí nnehε ngue ḡa thøcä ya, ra Barrabás, uague ra Jesús nuna guí hutyø ja'i ngue ra Cristo?

¹⁸ Nguna bi xihyø ja'i ra Pilato, ngue bi ne xti thohra Jesús. Porque pad̄i ngue ra nts'eyatho øtyø mmäcja nuya xi dāpra Pilato na ra Jesús.

¹⁹ Ya hup'ε ja rá nhudi ra Pilato ngue da 'yøtra ts'at'abi. Pε nu'a rá xisu ra Pilato bi mεnnbabi ra hya, bi 'yεmbi: “Nuna ra n'yohε 'yost'abi, ra hoja'i na, 'yo tega di nthint'i ngue'a te ḡa 'yost'abi na. Porque manxui nts'utho te xtá 'uipi ngue da thogui”, bi 'yεmbi.

²⁰ Pε yø hmu yø mmäcja conyø n'yohε 'bet'o p'ε ja ra nija εmmēi di hatra ts'edi yø ja'i ngue da 'yāpra Pilato ngue di thø ra Barrabás, go da tho ra Jesús.

²¹ Ra gobierno mahømbi 'yεmbyø ja'i:

—¿Ndana gue'a ya yonc'ēi guí nnehε ngue da ma mathøgue ya?

Yø ja'i p'uya, bi 'yεna:

—Da ma mathøgue ra Barrabás.

²² Ra Pilato mahømbi 'yørpa ra nt'änni yø ja'i, bi 'yεmbi:

—Xina ra Jesús gui hutyo ja'i ngue ra Cristo, ¿te guí nneha ga japä na? —bi 'yεmbi.

Yø ja'i p'uya, gätho bi 'yεna:

—Da guatra pont'i na guí mmana.

²³ Ra Pilato p'uya bi 'yεmbyø ja'i:

—Pe ¿tema nts'o xa 'yø'na p'uya?

Yø ja'i p'uya, man'natho ngue mafi, bi 'yεna:

—Da guatra pont'i na.

²⁴ Ra Pilato p'uya bi badi ngue hinda zä ha di japi di thøhra Jesús. Porque mathoguitho mahyø ja'i ngue ncuε. Bi manda bá thanbä ra dehe p'uya ngue yø hmi yø dä yø ja'i p'u bi nxu'yε. Bi 'yεmbyø ja'i:

—Nuna ra n'yohu 'bucua, hinte ndupate na. Himma ts'oquigä p'u ngue da tho na. Ya gui nnušcha p'u te guí øthä.

²⁵ Yø ja'i p'uya bi 'yεna:

—Nugähe co 'nehma basihe, go ma ts'oquigähe p'u da du na ra n'yohu na.

²⁶ Ra Pilato p'uya bi manda ngue bi ma mathøgue ra Barrabás. A nuna ra Jesús, bi sityø soldado ngue da fei, 'ne da zits'i ngue di guatra pont'i.

Yø soldado thenmahya ra Jesús.

²⁷ Nu'u yø soldado ra gobierno bi zixra Jesús, i map'u ja rá dathi ra cuarte. Bi ma mapeti gätho yø soldado p'uya ngue di mäts'i. ²⁸ Yø soldado p'uya bi møjpabi rá he ra Jesús, bi heta n'na ra tuhu ngue ra jupoi. ²⁹ Yø soldado ya xi me n'na ra corona ngue

yø 'uini, bi gäspara rá ya ra Jesús. Bi gärapa n'na ra t'o rá 'yε ngue rá n'yεi. 'Nε bi ndantyøhmü p'ua ha 'bähra Jesús tengutho 'mø ngue majuanj hnu mansu n'na ra dast'abi. I thenmahya p'uya, bi 'yεmbi:

—I tate na rá dast'abi yø judío ya —bi 'yεmbi.

³⁰ Bi zots'i. Bi guaspabi ra t'o mi fo rá 'yε p'uya, di jännbabi rá ya. ³¹ Mi juadi bi denmahya p'uya, bi gajpabi ra tuhu xi hete. Bi hetrá he ya mi he p'uya. Bi zixpaya ngue di cuatrapont'i.

Ya cuatrapont'i ra Jesús.

³² Nup'ua ja ra 'yu, bi nthεui p'ua n'na ra n'yohua ngue ra mmεngu p'ua ja ra hnini Cirene, ni hu ngue ra Simu. Nu'ua yø soldado manj zi ra Jesús, bi japra Simu ngue bi duxra pont'i nuna da ma macuati ra Jesús. ³³ Nuna ra Jesús, i zixyø ja'i p'ua ja ra xεqui ni hu ngue Gólgota. Nuna ra hya na i nne da ma ngue ra Njyaxhmu. ³⁴ Nup'ua bi zonna Jesús, bi t'unna vino n'youi ra mirra para ngue di pumbεnibi. Mi zä te ja p'uya, himbi ne bi zi.

³⁵ Bi cuatrapont'i p'uya, mi juadi bi nø'mi. Bi ma ra taha yø soldado p'uya ngue to xta ra taha, gue'a da gaca n'na xεqui rá he ra Jesús. Ya bi nja tengutho ra hya bi manná pøngahya Oja 'mø yø pa xathogui ngue bi 'yεna: “Da ma ra taha yø ja'i ngue to di tocabi ma he”, bi 'yεna. ³⁶ Bi mihyø soldado p'uya ngue hεtho te di ja ra Jesús. ³⁷ Nup'ua ja rá ya ra pont'i cuatrapont' Jesús, bi ma macuati n'na ra letrero xi 'yot'i ngue mmamp'ua te bi ma ma'upi. Nuna ra letrero, i εna: “Nuna ra n'yohua 'bucua, guehna ra Jesús rá dast'abi yø judío na”, εna letrero.

38 'Nε yoho yø bε b̄i ma macuati rā pont'i, n'na i gohrá n'yεi, n'na i gohrá gaha. 39 Asta huatyø ya yø ja'i thop'u ja rā pont'i cuarta Jesús ngue thenni. 40 I εmbi:

—A nuya n'yø, dami xorpabi rá nija Oja ya. 'Nε guí εna ngue nhyu patho gdi hojman'na rā nija. Dami nyanse ya, bá cap'u ja rā pont'i guí cuatya ngue'mø majuaní rá Ts'ant'u'i Oja ya.

41 Nu'u yø hm̄u yø mmäcja conyø xännbate ngue rā ley, conyø fariseo, conyø n'yohu 'bet'o p'u ja rā nija, Gä thenmahya rā Jesús. Di n'yεmbi:

42 —Mi mmannu rā n'yohu ngue da yanyø ja'i. Pe nuyá, hinda zä ha di japi di nyanse ya. A nu'mø majuaní ngue rá dast'abi yø judío ya, da zä da cahnu ja rā pont'i ya n'namhma ngue ga εc'εihu te da ma. 43 Mi mma ngue rá Ts'ant'u Oja, 'nε mi mma ngue fax Oja. A nuyá, ma ga nuhu ya ngue'mø nne Oja ya, da mäx'mø —di n'yεmbi.

44 Nuya yø bε 'dap'u cuathu rā pont'i rā Jesús 'nεhya thenmahya ya.

Ya bi du ra Jesús.

45 Mi hyuxyadi p'uya, b̄i m'mexui Gä rā ximhäi asta hyunde. 46 Nu'mø ni ma da z'u'i hyunde p'uya, rā Jesús rā ndøts'edi bi 'yεna:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —bi 'yεna.

I nne da manna rā hya na: “Ma Oja'i, ma Oja'i, ¿hanja ngue Gä hyεgagui p'u?” 47 Ja mi 'bärp̄tho 'da yø ja'i, bi 'yøde te b̄i manna Jesús. Yø ja'i p'uya di n'yεmbi:

—Nuna rā n'yohu na, i nzohra Elías.

48 'Bexque'a b̄i ma n'na nc'εi mi 'bär'u, bá ha n'na xεqui rā esponja xa ntudi, bi pop'u ja rā vino

xan'ixi. Bi nōtra t'o p'uya ngue bi cuarpabi rá ne ra Jesús ngue da zats'i. ⁴⁹ Pε mī'da yø ja'i 'bäp'ü bi 'yεmbi:

—Ma ga nnuhü ya ngue'mø da ehna ra Elías i nzofø ngue da yanya.

⁵⁰ Ra ndøts'edi bi 'yεn'a n'na rá hmafi ra Jesús. Bi du p'uya. ⁵¹ Nu'a ra ora'a p'uya, nu'a ra ulu mī zup'ü ja ra goxthi nija, bi xet'i, i gai. 'Nε bi 'yan'ahäi, yø t'øhø bi hyegue. ⁵² Bi xohyø panteón mī o yø ánima. Bi bεnnate xangu yø ja'i mī εc'ei Oja. ⁵³ Nu'mø mī bεnnate, bi bømp'ü ja yø panteón. Pε nu'mø mī bεnnate m'mεfa ra Jesús, nuya yø ja'i xi bεnnate bi map'ü ja ra maca hnini Jerusalén. Ja bi nup'ü xangu yø ja'i ngue ya 'bui mahøn'a p'uya.

⁵⁴ Nu'a ra capita co 'nεhyø soldado 'bäp'ü ni hyandra Jesús. Mī nu ya p'uya ngue bi 'yan'ahäi 'nε bi nu te gä bi 'yøtra Jesús mεnte bi du. εmmei bi nsu, di n'yεmbi:

—Majuani ngue nuna ra n'yohü na, rá ts'ant'ü Oja na.

⁵⁵ Xangu yø xisu yap'ütho mambi 'bäi ngue hantho te gä bi nja. Nuya yø xisu ya, bá nexa Galilea ngue bá ten'mø manī ma Jerusalén ra Jesús. 'Nε guehya yø xisu mī fäts'i ngue di unni te mī honi.

⁵⁶ Nuya yø xisu ya, n'youi p'ü ra Maya nuna ra mmεngu Magdala, co 'nεhna ra Maya rá mamá ra Jacobo 'nεhra José, co 'nεhna man'na ra xisu, rá mamá'ü yoho yø ts'ant'ü ra Zebedeo.

Ya bi ma nt'äqui ra Jesús.

⁵⁷ Ya ni ma da dähra nde p'uya, bi zø'a n'na ra n'yohü ngue ra mmεmmeti ni hü ngue ra José, ra mmεngu p'ü ja ra hnini Arimatea. Xquet'a 'nεhna

mará xādi rā Jesús. ⁵⁸ Nūna rā José, bi ma bá nyāui rā Pilato, bá āpra nt'ēdi ngue da hyajpa rá do'yo rā Jesús. Rā Pilato p'uya bi unna nt'ēdi ngue da thacra Jesús. ⁵⁹ Nūna rā José, mi hyajpa ja rā pont'i rā Jesús, bi 'uennbabi rá do'yo co n'na rā sávana mā'da'yo. ⁶⁰ Rā José ya xi 'yambu ja rā t'øhø n'na rā 'da'yo panteón ngue xta 'yo 'mø xta ndu, ja bi gārbu rā Jesús. Bi gotra goxthi co n'na rā ndø do. Bi ma p'uya. ⁶¹ A nūna rā Maya ngue rā mmēngu Magdala co 'nēhna man'na rā Maya, hurpætho gā i ma nt'āgui rā ánima ya.

Bī māhyø soldado p'ua o rā Jesús.

⁶² Ya rā pa ngue rā ts'āya 'mø mi hyats'i. Nu'u yø hmu yø mmäcja conyø fariseo bi ma bá nyāui rā Pilato. ⁶³ Bi 'yēmbi:

—Ague grá ts'ut'abi, nu'mø mi ya na rā fēhni n'yohu bi du, mi ena ngue nu'mø bi gua'a nhyu pa xta ndu, di bēnnate p'ua da nt'āgui. ⁶⁴ Janangue nuyá, dami 'yetyø soldado ngue da fādi ha o rā ánima asta gue'mø bi tho'a rá hyu pa xa t'āgui. Ya hinda zāp'ua da ma yø xādi 'mø rā xui ngue da hyaxra ánima, m'mefa p'uya da hyätyø ja'i, da 'yēmbi ngue ya bi bēnnate. Ya man'natho bi thār'mants'oju p'uya ngue m'met'o.

⁶⁵ Rā Pilato bi 'yēmbiø mmäcja:

—'Bup'ua yø soldado guí ähm. Ni mähä, bi fāthu rā panteón, pe dami segurahu xandønho.

⁶⁶ Gä bi ma p'uya ngue bá fādi xanho rā panteón. Bi mēpyabi rá njo'mi rā panteón. Bá sop'ua yø soldado ngue yø mādi p'uya.

28

Ya bi bεnnate ra Jesús.

¹ Nu'a rá pa ngue rá ts'äya ya bi thogui. Mi hyaxa ndomingo rá madi rá pa ngue rá semana. Nuna rá Maya rá mmεngu Magdala co 'nε'a man'na rá Maya bi ma ngue bá nu rá panteón. ² Nu'mø ya ni ma da zøni, nthambεniθho bi 'yan'ahäi. Porque n'na rá anxε Oja bi 'yε mahεts'i, bi zøp'ε ja rá panteón. Bi duntrá do mi co'mra panteón. Ja bi hyuxpε p'εya. ³ Nuna rá anxε di yoxni tengutho rá huεi 'mø di yot'i. Rá he p'εya, xandønt'axi. ⁴ Yø soldado ngu i nu rá anxε, asta rá huaqui ngue rá ts'u. εntho ya xi du ngue rá ngüent'i.

⁵ Mi sønya yø xisu, rá anxε bi 'yεmbi:

—'Yo gui suui. Porque dí pacä ngue guí hommi rá Jesús nuna bi cuatra pont'i yø ja'i. ⁶ Dami nuui ua bi 'bεgui, ya hinjo'o ua, ya xa bεnnate tengutho rá hya bi xi'ahε 'mø mi 'bui. ⁷ A nuya ni mε n'nahmantho ya, ni xihmi yø xädi ngue ya xa bεnnate rá Jesús 'nε dani døp'ahε Galilea, ja gni nuhε p'ε. Guehna ja ngue ga xi'ahε naya.

⁸ Nu'ε yø xisu p'εya, n'na zihmantho bi ma. Made di johya, madi i su, pε ni tih ngue dani xipyø xädi te xi nja. ⁹ Nu'p'ε ja rá 'yu p'εya, mi dambεni ya bi nthεui rá Jesús ngue di zεngua. Nu'ε yø xisu p'εya bi guarbε 'bähra Jesús ngue bi dospa yø gua ha ga ndanne. ¹⁰ Rá Jesús bi 'yεmbyø xisu:

—'Yo guí suui ya. Ni mε ya bá xihmi'ε ma cugä ngue jatho da ma Galilea, ja gani nuhε p'ε.

Yø mmäcja bi gutra mεnyu yø soldado ngue da manna fεhni.

11 Mente ni hya ra 'yu yø xisu, nuya 'da yø soldado mi fähra panteón, bi map'ua ja ra hnini, bá xipyø hmu yø mmäcja te gä xi nja. 12 Yø mmäcja p'uya, bi ma bá nyaui yø n'yohua 'bet'o p'ua ja ra njja, bi gohra acuerdo te 'be'a ja ngue da 'yøt'e. Bi zännbaya ngue nuya yø soldado xi nup'ua xi bennate ra Jesús, da gut'i xangu ra menyu. 13 Bi 'yembyø soldado:

—Nuya gui 'yempha yø ja'i ya: “Manxui xa nzucje ra t'aha. Mente dí ahme p'uya, xa nzøhyø xädi ra Jesús ngue xa hyats'i”, gui 'yempha yø ja'i ya. 14 Nu'mø da bahra ts'at'abi ngue gui mmammü ngue xa nzua'aha ra t'aha, a nu'mø ngue da zu'aha, 'yo te gui mbemhma hinte da ja, go ga hojpähe rá mmäi.

15 Yø soldado p'uya, bi hyanna menyu bi t'unni, bi ma tengutho ra hya bi sifi ngue da ma. Nuna ra hya bi manyø soldado, gue'a ra hya sihyø judío'a ya asta guehra pa ja p'uya.

Ya bi nyaui gä 'de'ma'da yø xädi ra Jesús.

16 Nu'ua 'de'ma'da yø xädi ra Jesús i ma Galilea. Nup'ua ja ra nyuni mi mmanna Jesús ngue di nthehua, ja bi zømp'ua. 17 Ja mi nu yø xädi ra Jesús ngue ya 'bup'ua, gä bi danne. Pe yobeni di'da ngue'mø majuanü ngue gue'a ra Jesús ogue hin'na. 18 Pe ra Jesús bi guarbua ha 'bøhyø xädi, bi 'yembi:

—Nugä, bi n'najhma cargo ngue ga manda mahets'i 'ne cua ja ra ximhäi. 19 Janangue nuyá, dí xi'aha ya ngue gui mmähä gä rá nguni nximhäi. Damü hyoni ha gdí japhua yø ja'i ha di gohi ngue ma xädi. Damü xixyabaha yø ja'i da 'yεc'εigui, gue'a di nequi'a ngue n'youi ra Papá, n'youi rá Ts'ant'ua

Oja, n'youi ra Espíritu Santo. ²⁰ Nuya te gäma hya xtá xi'ah_u gui 'yøth_u, dami xännbah_u yø ja'i ngue dangu'a da 'yøt'e. Dami pahm_u ngue dí n'yoh_u hangu ra pa, asta gue'mø daní njua'a nximhäi. Da ngut'atho.

Ja ua ra 'da'yo cohi bi gomi Oja yø ja'i
New Testament in Otomi, Tenango (MX:otn:Otomi,
Tenango)

copyright © 1975 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Tenango

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomí, Tenango [otn], Mexico

Copyright Information

© 1975, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Tenango

© 1975, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
dd38228d-a3b1-5d0f-91ce-4040e165ce0f